

## IV

(Akty přijaté před 1. prosincem 2009 podle Smlouvy o ES, Smlouvy o EU a Smlouvy o Euratomu)

## ROZHODNUTÍ KONTROLNÍHO ÚŘADU ESVO

č. 788/08/KOL

ze dne 17. prosince 2008,

**kterým se po šedesáté sedmé mění procesní a hmotná pravidla v oblasti státní podpory změnou stávajících kapitol o referenčních a diskontních sazbách a státních podporách poskytovaných ve formě záruk a zavedením nové kapitoly o navrácení protiprávních a neslučitelných státních podpor, o státních podporách filmových a ostatních audiovizuálních děl a o státních podporách železničním podnikům**

KONTROLNÍ ÚŘAD ESVO <sup>(1)</sup>,

S OHLEDEM na Dohodu o Evropském hospodářském prostoru <sup>(2)</sup>, a zejména na články 61 až 63 a protokol 26 této dohody,

S OHLEDEM na Dohodu mezi státy ESVO o zřízení Kontrolního úřadu a Soudního dvora <sup>(3)</sup>, a zejména na článek 24 a čl. 5 odst. 2 písm. b) uvedené dohody,

VZHLEDEM K TOMU, že podle článku 24 Dohody o Kontrolním úřadu a Soudním dvoru Kontrolní úřad uplatňuje ustanovení Dohody o EHP týkající se státní podpory,

VZHLEDEM K TOMU, že podle čl. 5 odst. 2 písm. b) Dohody o Kontrolním úřadu a Soudním dvoru vydá Kontrolní úřad oznámení nebo pokyny k záležitostem, kterými se Dohoda o EHP zabývá, pokud to tato dohoda nebo Dohoda o Kontrolním úřadu a Soudním dvoru výslovně stanoví nebo pokud to Kontrolní úřad považuje za nezbytné,

VZHLEDEM K TOMU, že podle článku 1 části 1 protokolu 3 k Dohodě o Kontrolním úřadu a Soudním dvoru <sup>(4)</sup> Kontrolní úřad průběžně sleduje všechny systémy podpor, které existují ve státech ESVO, a navrhuje vhodná opatření, jež vyžaduje postupný rozvoj nebo fungování Dohody o EHP,

S ODKAZEM na Procesní a hmotná pravidla v oblasti státní podpory přijatá Kontrolním úřadem dne 19. ledna 1994 <sup>(5)</sup>,

VZHLEDEM K TOMU, že Evropská komise dne 15. listopadu 2007 přijala oznámení s názvem Cesta k účinnému provádění rozhodnutí Komise, jimiž se členským státům nařizuje zajistit navrácení protiprávní a neslučitelné podpory <sup>(6)</sup>,

VZHLEDEM K TOMU, že Evropská komise dne 19. listopadu 2008 vydala sdělení o revizi metody stanovování referenčních a diskontních sazeb <sup>(7)</sup>,

VZHLEDEM K TOMU, že Evropská komise dne 16. června 2008 vydala sdělení o prodloužení platnosti sdělení o následných opatřeních na základě sdělení Komise o některých právních aspektech filmových a ostatních audiovizuálních děl z roku 2001 <sup>(8)</sup>,

VZHLEDEM K TOMU, že Evropská komise dne 20. června 2008 přijala sdělení o použití článků 87 a 88 Smlouvy o ES na státní podpory ve formě záruk <sup>(9)</sup>,

VZHLEDEM K TOMU, že Evropská komise dne 22. července 2008 vydala sdělení týkající se Pokynů Společenství ke státním podporám železničním podnikům <sup>(10)</sup>,

VZHLEDEM K TOMU, že se tato sdělení a oznámení týkají i Evropského hospodářského prostoru,

VZHLEDEM K TOMU, že v celém Evropském hospodářském prostoru je třeba zajistit jednotné uplatňování pravidel EHP pro státní podporu,

<sup>(1)</sup> Dále jen „Kontrolní úřad“.

<sup>(2)</sup> Dále jen „Dohoda o EHP“.

<sup>(3)</sup> Dále jen „Dohoda o Kontrolním úřadu a Soudním dvoru“.

<sup>(4)</sup> Dále jen „protokol 3“.

<sup>(5)</sup> Pravidla pro uplatňování a výklad článků 61 a 62 Dohody o EHP a článku 1 protokolu 3 k Dohodě o Kontrolním úřadu a Soudním dvoru, která byla přijata a vydána Kontrolním úřadem ESVO dne 19. ledna 1994, zveřejněná v Úředním věstníku Evropské Unie (dále jen Úř. věst.) L 231, 3.9.1994, s. 1. a dodatku EHP č. 32 ze dne 3.9.1994, s. 1. Pokyny byly naposledy pozměněny dne 8.10.2008. Dále jen „pokyny pro státní podporu“. Aktualizované znění Pokynů pro státní podporu je k dispozici na internetové stránce Kontrolního úřadu: <http://www.eftasurv.int/state-aid/legal-framework/state-aid-guidelines/>.

<sup>(6)</sup> Úř. věst. C 272, 15.11.2007, s. 4.

<sup>(7)</sup> Úř. věst. C 14, 19.1.2008, s. 6.

<sup>(8)</sup> Úř. věst. C 134, 16.6.2007, s. 5.

<sup>(9)</sup> Úř. věst. C 155, 20.6.2008, s. 10.

<sup>(10)</sup> Úř. věst. C 184, 22.7.2008, s. 13.

VZHLEDEM K TOMU, že podle bodu II v položce „VŠEOBECNÉ“ na konci přílohy XV Dohody o EHP má Kontrolní úřad ESVO přijmout po konzultaci s Komisí právní akty odpovídající právním aktům přijatým Evropskou komisí,

PO konzultaci s Evropskou komisí,

S ODKAZEM na skutečnost, že Kontrolní úřad s členskými státy ESVO tuto záležitost konzultoval v dopisech zaslaných Islandu, Lichtenštejnsku a Norsku,

PŘIJAL TOTO ROZHODNUTÍ:

#### Článek 1

Kapitola Pokynů ke státní podpoře na referenční a diskontní sazby se změní. Nová kapitola je součástí přílohy I tohoto rozhodnutí.

#### Článek 2

Kapitola Pokynů ke státní podpoře na státní záruky se změní. Nová kapitola je součástí přílohy II tohoto rozhodnutí.

#### Článek 3

Pokyny ke státní podpoře budou pozměněny vložением nové kapitoly o státních podporách železničním podnikům. Nová kapitola je součástí přílohy III tohoto rozhodnutí.

#### Článek 4

Pokyny ke státní podpoře budou pozměněny vložением nové kapitoly o navracení protiprávních a neslučitelných státních podpor. Nová kapitola je součástí přílohy IV tohoto rozhodnutí.

#### Článek 5

Pokyny ke státní podpoře budou pozměněny vložением nové kapitoly o podporách filmových a ostatních audiovizuálních děl. Nová kapitola je součástí přílohy V tohoto rozhodnutí.

#### Článek 6

Stávající kapitola Pokynů ke státní podpoře o stížnostech – formulář pro podávání stížností týkajících se údajné protiprávní státní podpory se zrušuje.

#### Článek 7

Pouze anglická znění jsou závazná.

V Bruselu dne 17. prosince 2008.

*Za Kontrolní úřad ESVO*

Per SANDERUD  
*předseda*

Kristján A. STEFÁNSSON  
*člen sboru*

## PŘÍLOHA I

REFERENČNÍ A DISKONTNÍ SAZBY <sup>(1)</sup>

V rámci kontroly státních podpor pracuje Kontrolní úřad s referenčními a diskontními sazbami. Referenční a diskontní sazby se používají jako náhrada tržní sazby k výpočtu grantového ekvivalentu podpory, zvláště v případech, kdy se podpora vyplácí v několika splátkách, a k výpočtu části podpory, která vyplývá z režimů dotace úroků. Slouží rovněž ke kontrole souladu s pravidlem *de minimis* a s předpisy o blokové výjimce.

Kontrolní úřad přijal tuto metodiku pro určování referenčních sazeb:

— Základ pro výpočet: jednoletá sazba IBOR

Základní sazba vychází z ročních sazeb peněžního trhu. Kontrolní úřad si vyhrazuje právo použít kratší nebo delší doby splatnosti přízpusobené určitým případům.

Pokud nejsou tyto sazby k dispozici, použije se tříměsíční sazba peněžního trhu.

Pokud nejsou k dispozici spolehlivé nebo odpovídající údaje nebo za výjimečných okolností, může Kontrolní úřad v těsné spolupráci s dotčeným státem či státy ESVO a v zásadě na základě údajů od příslušné centrální banky stanovit jiný základ pro výpočet.

— Marže

V závislosti na ratingovém hodnocení dotčeného podniku a nabízeném zajištění <sup>(2)</sup> se zásadně použijí tyto marže.

| Marže půjček v bazických bodech      |           |       |                      |
|--------------------------------------|-----------|-------|----------------------|
| Ratingová kategorie                  | Zajištění |       |                      |
|                                      | vysoké    | běžné | nízké                |
| Silná (AAA–A)                        | 60        | 75    | 100                  |
| Dobrá (BBB)                          | 75        | 100   | 220                  |
| Uspokojivá (BB)                      | 100       | 220   | 400                  |
| Slabá (B)                            | 220       | 400   | 650                  |
| Špatná/Finanční obtíže (CCC a nižší) | 400       | 650   | 1 000 <sup>(1)</sup> |

<sup>(1)</sup> S výhradou použití zvláštních ustanovení o podpoře na záchranu a restrukturalizaci, jež jsou stanovena v Pokynech pro státní podporu na záchranu a restrukturalizaci podniků v obtížích, (Úř. věst. L 97, 15.4.2005, s. 41), a zejména v bodě 24 písm. a), jenž stanoví „úrokovou sazbu srovnatelnou alespoň se sazbami, které jsou běžné u zdravých podniků, a zejména s referenčními sazbami přijatými Kontrolním úřadem“. V případech podpory na záchranu je proto třeba použít jednorozční IBOR navýšený o nejméně 100 bazických bodů.

Za běžných okolností se k základní sazbě připočte 100 základních bodů. To platí pro i) půjčky podnikům s uspokojivým ratingovým hodnocením a vysokým zajištěním nebo ii) půjčky podnikům s dobrým ratingovým hodnocením a běžným zajištěním.

Pro vypůjčovatele, kteří nemají úvěrovou historii nebo rating založený na přístupu vycházejícím z rozvahy, jako některé účelově založené společnosti nebo začínající společnosti, by měla být základní sazba navýšena o nejméně 400 bazických bodů (v závislosti na dostupných zajištěních), přičemž marže nemůže být za žádných okolností nižší než marže, jež by byla použitelná vůči mateřské společnosti.

<sup>(1)</sup> Tato kapitola odpovídá sdělení Komise o revizi metody stanovování referenčních a diskontních sazeb, Úř. věst. C 14, 19.1.2008, s. 6. <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2008:014:0006:0009:EN:PDF>.

<sup>(2)</sup> Běžným zajištěním by se měla rozumět úroveň zajištění, kterou běžně vyžadují finanční instituce jako záruku za svou půjčku. Úroveň zajištění lze měřit jako ztrátu při selhání (LGD), což je očekávaná ztráta vyjádřená v procentech expozice dlužníka, pokud se přihlídně k částkám, které lze získat ze zajištění a z aktiv při úpadku; LGD je proto nepřímo úměrná platnosti zajištění. Pro účely této kapitoly se má za to, že při „vysokém“ zajištění představuje LGD 30 % nebo méně, při „běžném“ zajištění představuje LGD 31 až 59 % a při „nízkém“ zajištění je LGD 60 % nebo více. Podrobnosti k pojmu LGD viz Basel II: Mezinárodní konvergence měření kapitálu a kapitálových standardů: revidovaný rámec – konsolidovaná verze, dostupná na internetové stránce <http://www.bis.org/publ/bcb128.pdf>.

Není nutné používat ratingy od specializovaných ratingových agentur – rovněž jsou přijatelné národní ratingové systémy nebo ratingové systémy, které používají banky ke stanovení míry selhání<sup>(1)</sup>.

Výše uvedené marže lze po určité době aktualizovat podle situace na trhu.

— Aktualizace

Referenční sazba se bude každoročně aktualizovat. Základní sazba se tedy vypočítá na základě roční sazby IBOR zaznamenané v září, říjnu a listopadu předchozího roku. Takto stanovená základní sazba bude platit od 1. ledna. Kromě toho, v zájmu zohlednění významných a náhlých změn bude aktualizace provedena pokaždé, kdy se průměrná sazba vypočítaná za předchozí tři měsíce odchýlí od platné sazby o více než 15 %. Tato nová sazba začne platit prvním dnem druhého měsíce po měsíci rozhodném pro výpočet.

— Diskontní sazba: Výpočet čisté současné hodnoty

Referenční sazba se použije rovněž jako diskontní sazba pro výpočet současných hodnot. V zásadě se přitom použije základní sazba navýšená o 100 základních bodů.

— Tato metodika vstoupí v platnost dne 1. ledna 2009.

\_\_\_\_\_

<sup>(1)</sup> Srovnání nejpoužívanějších mechanismů úvěrového hodnocení je uvedeno v tabulce 1 pracovního dokumentu č. 207 Banky pro mezinárodní platby: <http://www.bis.org/publ/work207.pdf>

## PŘÍLOHA II

STÁTNÍ ZÁRUKY <sup>(1)</sup>

## 1. ÚVOD

## 1.1. Souvislosti

Tato kapitola aktualizuje přístup Kontrolního úřadu ESVO ke státním podporám ve formě záruk a snaží se poskytnout státům ESVO podrobnější vysvětlení zásad, na nichž Kontrolní úřad ESVO hodlá založit svůj výklad článků 61 a 62 Dohody o EHP a protokolu 3 Dohody o Kontrolním úřadu a Soudním dvoru, a jejich použití na státní záruky. Tyto zásady jsou v současné době stanoveny ve stávající kapitole Pokynů Kontrolního úřadu ESVO ke státní podpoře ve formě záruk <sup>(2)</sup>. Ze zkušeností nabytých při používání stávající kapitoly od roku 2000 vyplývá, že politika Kontrolního úřadu ESVO v této oblasti by měla být přepracována. V této souvislosti si Kontrolní úřad ESVO dovoluje připomenout kupříkladu nedávné přístupy Evropské komise uplatněné v různých konkrétních rozhodnutích <sup>(3)</sup>, pokud jde o potřebu provádět individuální posuzování rizika ztrát spojeného s každou zárukou v případě jednotlivých režimů. Kontrolní úřad ESVO dále zamýšlí učinit svou politiku v této oblasti co nejtransparentnější a zajistit, aby jeho rozhodnutí byla předvídatelná a aby bylo zaručeno rovné zacházení. Kontrolní úřad ESVO si zejména přeje poskytnout malým a středním podnikům a státům ESVO tzv. safe-harbour předem určující pro danou společnost na základě jejího finančního ratingu minimální přírážku, která by měla být účtována za státní záruku, aby tato nebyla považována za podporu v oblasti působnosti čl. 61 odst. 1 Dohody o EHP. Jakákoliv účtovaná prémie nižší než uvedená úroveň by navíc mohla být považována za prvek podpory.

## 1.2. Typy záruk

Záruky jsou ve své nejčastěji užívané podobě spojeny s půjčkou nebo jiným finančním závazkem uzavřeným mezi dlužníkem a věřitelem; lze je poskytovat jako individuální záruky nebo v rámci systémů záruk.

Mohou však existovat různé formy záruk v závislosti na jejich právním základu, typu příslušné transakce, době trvání apod. Aniž by byl výčet úplný, rozlišujeme následující formy záruk:

- všeobecné záruky, tj. záruky poskytované podnikům jako takovým, a záruky vázané na konkrétní transakci, v níž může jít o půjčku, přímou investici apod.;
- záruky poskytované konkrétním instrumentem a záruky vázané přímo na stanovy podniku samotného;
- záruky poskytnuté přímo nebo protizáruky poskytnuté ručiteli prvního stupně;
- neomezené záruky a záruky omezené co do částky nebo času. Za podporu ve formě záruky považuje Kontrolní úřad ESVO rovněž výhodnější úvěrové podmínky získané podniky, jejichž právní forma vylučuje insolvenční řízení nebo jiná řízení v případě platební neschopnosti nebo zajistí výslovnou státní záruku nebo pokrytí ztrát státem. Totéž platí, jestliže stát získá účast v podniku a přijme podmínku neomezeného ručení místo obvyklého ručení omezeného;
- záruky jednoznačně pocházející ze smluvního zdroje (např. z formálních smluv nebo doporučujících dopisů) nebo jiného právního zdroje a záruky, jejichž forma je méně očividná (jako vedlejší ujednání, ústní přísliby) a které mohou nabízet různé stupně jistoty.

Zejména v posledním případě neexistence vhodných právních nebo účetních záznamů často vede k velice špatné sledovatelnosti. To platí jak o příjemci, tak o státním orgánu nebo orgánu veřejné správy poskytujícím podporu, a v konečném důsledku tedy i o informacích dostupných třetím stranám.

<sup>(1)</sup> Tato kapitola odpovídá sdělení Komise o použití článků 87 a 88 Smlouvy o ES na státní podpory ve formě záruk (Úř. věst. C 155, 20.6.2008, s. 10. a korigendum zveřejněné v Úř. věst. C 244, 25.9.2008, s. 32) a nahrazuje stávající kapitolu Pokynů Kontrolního úřadu ESVO pro státní podporu o státních zárukách (Úř. věst. L 274, 26.10.2000, s. 29. dodatek EHP č. 48, 26.10.2000, s. 45).

<sup>(2)</sup> Úř. věst. L 274, 26.10.2000, s. 29 a dodatek EHP č. 48, 26.10.2000, s. 45. Tato kapitola odpovídala sdělení Komise o použití článků 87 a 88 Smlouvy o ES na státní podpory ve formě záruk (Úř. věst. C 71, 11.3.2000, s. 14).

<sup>(3)</sup> Například: rozhodnutí Komise 2003/706/ES ze dne 23. dubna 2003 ohledně režimu podpory uplatňovaného Německem nazvanému „Záruční režimy pro zemi Brandenbursko pro roky 1991 a 1994“ – státní podpora C 45/98 (ex NN 45/97) (Úř. věst. L 263, 14.10.2003, s. 1); rozhodnutí Komise ze dne 16. prosince 2003 o záručních režimech pro financování stavby lodí – Německo (N 512/03) (Úř. věst. C 62, 11.3.2004, s. 3); rozhodnutí Komise 2006/599/ES ze dne 6. dubna 2005 o režimu státních podpor, který Itálie hodlá uskutečnit v oblasti financování stavby lodí (Úř. věst. L 244, 7.9.2006, s. 17).

### 1.3. Struktura a oblast působnosti kapitoly

Pro účely této kapitoly:

- a) „systém záruk“ znamená jakýkoliv nástroj, na jehož základě je možno poskytovat záruky podnikům splňujícím určité požadavky týkající se doby trvání, výše záruky, hlavní transakce a typu a velikosti podniku (jako malé a střední podniky), aniž by byla zapotřebí dodatečná prováděcí opatření;
- b) „individuální záruka“ znamená jakoukoliv záruku poskytnutou podniku na jiném základě než na základě systému záruk.

Oddíly 3 a 4 této kapitoly mají být přímo použitelné na záruky vázané na konkrétní finanční transakci, jako například půjčky. Kontrolní úřad ESVO se domnívá, že toto jsou případy, kdy je vzhledem k jejich četnosti a skutečnosti, že je lze obvykle kvantifikovat, nejvíce zapotřebí jasně stanovit, zda tyto záruky představují státní podporu či nikoli.

Vzhledem k tomu, že transakcemi krytými zárukou bývají nejčastěji půjčky, bude v této kapitole používáno pro hlavního příjemce záruky označení „dlužník“ a pro subjekt, jehož riziko snižuje státní záruka, označení „věřitel“. Použití těchto dvou konkrétních pojmů rovněž usnadňuje chápání smyslu celého textu, neboť základní princip půjčky je všeobecně znám. Použití těchto pojmů nicméně neznamená, že by se oddíly 3 a 4 vztahovaly pouze na záruky na půjčky. Vztahují se na všechny záruky, kde dochází k podobnému přesunu rizika, jako u přímé investice, s tím, že je třeba zohlednit příslušný profil rizika (včetně možného nedostatečného zajištění).

Kapitola se použije na všechna hospodářská odvětví, včetně oblasti dopravy, aniž jsou dotčena zvláštní pravidla vztahující se na dotčené odvětví.

Tato kapitola se nevztahuje na zajištění vývozních úvěrů.

### 1.4. Jiné typy záruk

U určitých forem záruk (viz bod 1.2), které zahrnují přesun rizika na ručitele a nevykazují jeden nebo více specifických znaků stanovených v bodě 1.3, například u pojistných záruk, bude třeba provést individuální analýzu, pro niž se dle potřeby použijí příslušné oddíly nebo metodiky popsané v této kapitole.

### 1.5. Neutralita

Tato kapitola se použije, aniž je dotčen článek 125 Dohody o EHP, a tedy aniž je dotčena úprava vlastnictví uplatňovaná ve státech ESVO. Dohoda o EHP je neutrální, pokud jde o veřejné a soukromé vlastnictví.

Zejména pouhá skutečnost, že je určitý podnik z velké části ve veřejných rukou, nepředstavuje sama o sobě poskytnutí státní záruky, nejsou-li přítomny žádné výslovné nebo mlčky předpokládané prvky záruky.

## 2. POUŽITELNOST ČL. 61 ODSŤ. 1

### 2.1. Obecné úvahy

Ustanovení čl. 61 odst. 1 Dohody o EHP stanoví, že podpory poskytované v jakékoli formě členskými státy ES, státy ESVO nebo ze státních prostředků, které narušují nebo mohou narušit hospodářskou soutěž tím, že zvýhodňují určité podniky nebo určitá odvětví výroby, jsou, pokud ovlivňují obchod mezi smluvními stranami, neslučitelné s fungováním Dohody o EHP.

Tato obecná kritéria se stejnou měrou vztahují na záruky. Stejně jako jiné formy případné podpory mohou záruky přímo poskytnuté státem, tedy ústředními, regionálními či místními orgány, a rovněž záruky poskytnuté ze státních zdrojů jinými státem kontrolovanými subjekty, například podniky, a prisuzovatelné orgánům veřejné moci (\*), představovat státní podporu.

Aby se předešlo případným pochybnostem, měl by se objasnit pojem státní zdroje ve spojení se státními zárukami. Přínosem plynoucím ze státní záruky je to, že riziko spojené se zárukou nese stát. Za takové riziko nesené státem by se obvykle měla zaplatit příslušná prémie. Jestliže se stát části nebo celé prémie vzdá, těžší z toho podnik a ze státních zdrojů unikají prostředky. I když se ukáže, že stát v rámci poskytnuté záruky nic nezaplátí, může se přesto jednat o státní podporu podle čl. 61 odst. 1 Dohody o EHP. Podpora je poskytnuta v okamžiku, kdy je dána záruka, nikoli v okamžiku, kdy je záruka použita nebo kdy dojde k placení podle podmínek záruky. Zda záruka představuje státní podporu či nikoli, a jestliže ano, jak je ona státní podpora vysoká, musí být stanoveno v okamžiku, kdy je záruka poskytnuta.

V této souvislosti Kontrolní úřad ESVO zdůrazňuje, že analýza podle pravidel pro státní podporu předem nevyklučuje slučitelnost daného opatření s jinými ustanoveními Dohody o EHP.

(\* ) Viz věc C-482/99 *Francie v. Komise* (Stardust) [2002] Sb. rozh. I-4397.

## 2.2. Podpora poskytovaná dlužníkovi

Obvykle je příjemcem podpory dlužník. Jak je uvedeno v bodě 2.1, za riziko by se obvykle měla zaplatit příslušná prémie. Pokud dlužník nemusí platit prémii nebo platí nízkou prémii, je zvýhodněn. Ve srovnání se situací, kdy záruka není poskytnuta, umožňuje státní záruka dlužníkovi získat lepší finanční podmínky na získání půjčky, než jsou podmínky obvyklé na finančních trzích. Obvykle může dlužník díky státní záruce získat nižší úroky a/nebo nabízet nižší zajištění. V některých případech by dlužník nenašel bez státní záruky finanční instituci, která by byla ochotna mu půjčit za jakýchkoli podmínek. Státní záruky tak mohou usnadnit založení nových podniků a umožnit některým podnikům získat peníze na novou činnost. Stejně tak může státní záruka pomoci podniku v úpadku pokračovat v činnosti místo toho, aby byl tento podnik z podnikání vyrazen nebo byl nucen se restrukturalizovat, což vede k možnému narušení hospodářské soutěže.

## 2.3. Podpora poskytovaná věřiteli

2.3.1. Ačkoli je obvykle příjemcem podpory dlužník, nelze vyloučit, že za určitých okolností může mít z podpory přímý prospěch i věřitel. Zejména například poskytl-li se státní záruka *ex post* na již uzavřenou půjčku nebo jiný finanční závazek, aniž by podmínky této půjčky nebo tohoto finančního závazku byly upraveny, nebo použijeli se jedna půjčka s poskytnutou zárukou na zaplacení jiné půjčky, na niž záruka poskytnuta nebyla, též úvěrové instituci, potom to rovněž může znamenat podporu věřiteli, protože je zvýšeno zajištění půjček. Obsahuje-li záruka podporu věřiteli, měla by se soustředit pozornost na skutečnost, že by taková podpora v zásadě mohla představovat provozní podporu.

2.3.2. Záruky se liší od jiných opatření státní podpory, jako jsou subvence nebo osvobození od daně, v tom smyslu, že v případě záruky stát také vstupuje do právního vztahu s věřitelem. Proto je třeba zvážit možné důsledky státní podpory, která byla poskytnuta nezákonně, pro třetí osoby. V případě státních záruk na půjčky se to týká hlavně finančních institucí poskytujících půjčky. V případě záruk na dluhopisy vydané na financování podniků se to týká finančních institucí, které se účastnily vydání těchto dluhopisů. Otázka, má-li nezákonnost podpory dopad na právní vztahy mezi státem a třetími stranami, musí být přezkoumána podle vnitrostátního práva. Vnitrostátní soudy musí podle okolností zkoumat, zda vnitrostátní právo znemožňuje dodržování záručních smluv, a Kontrolní úřad ESVO se domnívá, že jejich hodnocení by mělo brát v úvahu porušování práva EHP. Věřitelé tedy mohou mít zájem na tom, aby se jako standardní preventivní opatření ověřilo, že při poskytování záruk jsou dodržovány předpisy EHP o státní podpoře. Stát ESVO by měl být schopen poskytnout číslo případu vydané Kontrolním úřadem ESVO pro jednotlivé případy nebo režim, případně kopii rozhodnutí Kontrolního úřadu ESVO bez důvěrných informací, spolu s příslušným odkazem na *Úřední věstník Evropské unie*. Kontrolní úřad ESVO se vynasnaží poskytnout transparentním způsobem informace o případech a žimech, které schválil.

## 3. PODMÍNKY VYLUČUJÍCÍ EXISTENCI PODPORY

### 3.1. Obecné úvahy

Nepřináší-li individuální záruka nebo státem zavedený systém záruk výhodu konkrétnímu podniku, nepředstavuje státní podporu.

V této souvislosti za účelem stanovení, zda konkrétní záruka nebo systém záruk poskytuje výhodu, Evropský soudní dvůr potvrdil ve svých rozsudcích z nedávné doby <sup>(5)</sup>, že by Evropská komise měla při posuzování vycházet z principu investora v tržním hospodářství (dále jen „princip investora v tržním hospodářství“). Mělo by se proto počítat se skutečnými možnostmi podniku příjemce podpory získat srovnatelné finanční zdroje na kapitálovém trhu. O státní podporu nejde tehdy, když je poskytnut nový zdroj financování za podmínek, které by byly přijatelné pro soukromý subjekt za obvyklých podmínek tržního hospodářství <sup>(6)</sup>.

Aby se usnadnilo hodnocení, zda dané záruční opatření splňuje princip investora v tržním hospodářství, stanoví Kontrolní úřad ESVO v tomto oddíle řadu podmínek dostačujících k vyloučení existence podpory. Individuální záruky jsou zahrnuty v bodě 3.2 s jednodušší možností pro malé a střední podniky v bodě 3.3. Systémy záruk jsou zahrnuty v bodě 3.4 s jednodušší možností pro malé a střední podniky v bodě 3.5.

<sup>(5)</sup> Viz věc C-482/99 uvedenou v poznámce pod čarou 4.

<sup>(6)</sup> Viz Pokyny Kontrolního úřadu ESVO pro státní podporu státním holdingovým společnostem (Úř. věst. L 231, 3.9.1994, s. 1. dodatek EHP č. 32, 3.9.1994, s. 1). Tyto pokyny vycházejí z věstníku ES 9-1984 o použití [ex] článků 92 a 93 Smlouvy o EHS na státní holdingové společnosti (Věstník Evropských společenství č. 9-1984), začleněné do bodu 9 přílohy XV Dohody o EHP. Viz též spojené věci 296 a 318/82 Nizozemsko a Leeuwarder Papierwarenfabriek Bv v. Komise [1985] Sb. rozh. 809, odstavec 17. Viz též pokyny Kontrolního úřadu ESVO ke státní podpoře v odvětví letectví (Úř. věst. L 124, 23.5.1996, s. 41 (bod 30), dodatek EHP č. 23, 23.5.1996, s. 86 (bod 30)). Tyto pokyny předepisují Kontrolnímu úřadu, aby použil kritéria odpovídající sdělení Komise k použití článků 92 a 93 Smlouvy o ES a článku 61 Dohody o EHP na státní podporu v oblasti letectví (Úř. věst. C 350, 10.12.1994, s. 5), body 25 a 26.

### 3.2. Individuální záruky

Pokud jde o individuální státní záruky, Kontrolní úřad ESVO se domnívá, že splnění všech následujících podmínek je dostačující k vyloučení existence státní podpory:

- a) Dlužník nemá finanční potíže.

Aby bylo možné rozhodnout, zda je třeba mít za to, že dlužník má finanční potíže, mělo by se vycházet z definice stanovené v kapitole těchto pokynů ke státním podporám na záchranu a restrukturalizaci podniků v obtížích <sup>(7)</sup>. Malé a střední podniky, které vznikly před méně než třemi lety, se pro účely této kapitoly po tuto dobu nepovažují za podniky v obtížích.

- b) Rozsah poskytnuté záruky lze náležitě změřit.

To znamená, že záruka musí být vázána na konkrétní finanční transakci, musí znít na stanovenou maximální částku a musí být časově omezená.

- c) Záruka nepokrývá více než 80 % nesplacené půjčky nebo jiného finančního závazku. Toto omezení se nevztahuje na záruky pokrývající dluhové cenné papíry <sup>(8)</sup>.

Kontrolní výbor ESVO se domnívá, že je-li finanční závazek plně pokryt státní zárukou, je věřitel méně stimulován, aby řádně zhodnotil, zajistil a snížil riziko plynoucí z úvěrové operace, zejména aby řádně zhodnotil schopnost dlužníka splácet úvěr. Je možné, že ani stát-ručitel z důvodu nedostatku prostředků ne vždy zhodnotí riziko. Tato nedostatečná stimulace co nejvíce snížit riziko nesplacení půjčky by mohla povzbuzovat věřitele, aby poskytovali půjčky s větším rizikem, než je obvyklé obchodní riziko, a mohla by tak zvýšit objem vysoce rizikových záruk v portfoliu státu.

Toto omezení na 80 % se nepoužije na veřejnou záruku poskytnutou na financování společnosti, jejíž činnost se sestává pouze z poskytování služeb obecného hospodářského zájmu <sup>(9)</sup>, jímž byla řádně pověřena, a pokud byla záruka poskytnuta veřejným orgánem, který tuto společnost pověřil. Omezení na 80 % se použije, pokud příslušná společnost poskytuje jiné služby obecného hospodářského zájmu nebo vyvíjí jiné hospodářské činnosti.

Aby se zajistilo, že věřitel skutečně ponese část rizika, je třeba věnovat náležitou pozornost následujícím dvěma aspektům:

- pokud se časem snižuje velikost půjčky nebo finančního závazku, kupříkladu proto, že se půjčka začíná splácet, musí se úměrně snižovat i zaručená částka, aby záruka v žádném okamžiku nepokrývala více než 80 % nesplacené půjčky nebo jiného finančního závazku,
- ztráty je třeba rozdělovat poměrně a stejným způsobem mezi věřitele a ručitele. Stejným způsobem musí čisté vrácené částky (tj. příjmy bez nákladů na zpracování) vzniklé z vymáhání dluhu ze zajištění poskytnutého dlužníkem poměrně snižovat ztráty nesené věřitelem a ručitelem. U záruk první ztráty (first-loss), kde ztráty připadají nejprve na ručitele a teprve poté na věřitele, se bude mít za to, že mohou obsahovat prvek podpory.

Přeje-li si stát ESVO poskytnout záruku převyšující prahovou hodnotu 80 % a tvrdí-li, že tato záruka nepředstavuje podporu, měl by své tvrzení náležitě dokázat, kupříkladu na základě uspořádání celé transakce, a oznámit ji Kontrolnímu úřadu ESVO, aby mohl záruku řádně zhodnotit s ohledem na její případný charakter státní podpory.

<sup>(7)</sup> Úř. věst. L 97, 15.4.2005, s. 41 a dodatek EHP č. 18, 14.4.2005, s. 1. Kapitola odpovídá pokynům Společenství pro státní podporu na záchranu a restrukturalizaci podniků v obtížích (Úř. věst. C 244, 1.10.2004, s. 2).

<sup>(8)</sup> Definice „dluhových cenných papírů“ viz čl. 2 odst. 1 písm. b) směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/109/ES ze dne 15. prosince 2004 o harmonizaci požadavků na průhlednost týkajících se informací o emitentech, jejichž cenné papíry jsou přijaty k obchodování na regulovaném trhu, a o změně směrnice 2001/34/ES (Úř. věst. L 390, 31.12.2004, s. 38), která byla začleněna do Dohody o EHP rozhodnutím Smíšeného výboru č. 120/2005 ze dne 30. září 2005, kterým se mění příloha IX Dohody o EHP (Úř. věst. L 339, 22.12.2005, s. 26. dodatek EHP č. 66, 22.12.2005, s. 15). Směrnice byla naposledy pozměněna směrnicí 2008/22/ES (Úř. věst. L 76, 19.3.2008, s. 50) (dosud nezačleněna do Dohody o EHP).

<sup>(9)</sup> Takové služby obecného hospodářského zájmu musí být v souladu s pravidly EHP, např. s rozhodnutím Komise 2005/842/ES ze dne 28. listopadu 2005 o použití čl. 86 odst. 2 Smlouvy o ES na státní podporu ve formě vyrovnávací platby za závazek veřejné služby poskytované určitým podnikům pověřeným poskytováním služeb obecného hospodářského zájmu (Úř. věst. L 312, 29.11.2005, s. 67), které bylo začleněno do Dohody o EHP rozhodnutím Smíšeného výboru EHP č. 91/2006, kterým se mění příloha XV Dohody o EHP (Úř. věst. L 289, 19.10.2006, s. 31. dodatek EHP č. 52, 19.10.2006, s. 24) a kapitola těchto pokynů o státní podpoře v podobě vyrovnávacích plateb za závazek veřejné služby (Úř. věst. L 109, 26.4.2007, s. 44. dodatek EHP č. 20, 26.4.2007, s. 1). Tato kapitola odpovídá Rámci Společenství pro státní podporu ve formě vyrovnávací platby za závazek veřejné služby (Úř. věst. C 297, 29.11.2005, s. 4).

d) Za záruku se platí běžná tržní cena.

Jak je uvedeno v bodě 2.1, za riziko by se obvykle měla zaplatit příslušná premie z částky záruky nebo protizáruky. Pokud je cena zaplacená za záruku nejméně stejně vysoká jako odpovídající záruční premie, kterou lze nalézt na finančních trzích, neobsahuje záruka podporu.

Nelze-li na finančních trzích nalézt odpovídající záruční premii, kterou by bylo možno použít pro srovnání, je třeba porovnat celkové finanční náklady zaručené půjčky, včetně úrokové sazby půjčky a záruční premie, s tržní cenou podobné nezaručené půjčky.

V obou případech je třeba při stanovování odpovídající tržní ceny přihlídnout k charakteristikám záruky a příslušné půjčky. Patří mezi ně: částku a dobu trvání transakce; zajištění poskytnutého dlužníkem a další aspekty mající vliv na hodnocení míry návratnosti; pravděpodobnost neplnění ze strany dlužníka v důsledku jeho finanční situace, jeho oboru činnosti a vyhlídek a další hospodářské podmínky. Tato analýza by zejména měla umožnit klasifikaci dlužníka s pomocí hodnocení (ratingu) rizika. Tuto klasifikaci může poskytnout mezinárodně uznávaná ratingová agentura nebo může být dle možností využit interní rating použitý bankou, která poskytla původní půjčku. Kontrolní úřad ESVO upozorňuje na souvislost mezi ratingem a mírou neplnění stanovenou mezinárodními finančními institucemi, jejichž práce jsou také veřejně dostupné<sup>(10)</sup>. K posouzení souladu premie s tržní cenou může stát ESVO použít srovnání cen placených podniky s podobným ratingem na trhu.

Kontrolní úřad ESVO proto nebude akceptovat stanovení záruční premie v jediné sazbě údajně odpovídající standardu pro celé odvětví.

### 3.3. Hodnocení individuálních záruk pro malé a střední podniky

Je-li dlužník malým nebo středním podnikem<sup>(11)</sup>, může Kontrolní úřad ESVO odchylně od bodu 3.2 písm. d) přijmout jednodušší zhodnocení toho, zda záruka půjčky představuje podporu či nikoli. V takovém případě, a jsou-li splněny všechny ostatní podmínky stanovené v bodech 3.2 písm. a), b) a c), nepředstavuje státní záruka státní podporu, pokud je účtována minimální roční premie (premie „safe-harbour“<sup>(12)</sup> uvedená v následující tabulce podle ratingu dlužníka<sup>(13)</sup> z částky, kterou stát skutečně zaručuje:

| Úvěrová kvalita                 | Standard and Poor's | Fitch | Moody's | Roční premie safe-harbour |
|---------------------------------|---------------------|-------|---------|---------------------------|
| Nejvyšší kvalita                | AAA                 | AAA   | Aaa     | 0,4 %                     |
| Velmi vysoká platební schopnost | AA +                | AA +  | Aa 1    | 0,4 %                     |
|                                 | AA                  | AA    | Aa 2    |                           |
|                                 | AA –                | AA –  | Aa 3    |                           |
| Vysoká platební schopnost       | A +                 | A +   | A 1     | 0,55 %                    |
|                                 | A                   | A     | A 2     |                           |
|                                 | A –                 | A –   | A 3     |                           |

<sup>(10)</sup> Např. tabulku 1 věnovanou úvěrovým ratingům lze nalézt v pracovním dokumentu Banky pro mezinárodní platby (Bank for International Settlements) č. 207, který je k dispozici na stránce: <http://www.bis.org/publ/work207.pdf>.

<sup>(11)</sup> „Malé a střední podniky“ jsou podniky ve smyslu kapitoly pokynů Kontrolního úřadu ESVO ke státní podpoře mikropodnikům, malým a středním podnikům. Tato definice odpovídá definici stanovené v doporučení Komise 2003/361/ES o definici mikropodniků a malých a středních podniků (Úř. věst. L 124, 20.5.2003, s. 36). Viz též příloha 1 nařízení Komise (ES) č. 70/2001 o použití článků 87 a 88 Smlouvy o ES na státní podpory malým a středním podnikům (Úř. věst. L 10, 13.1.2001, s. 33), které bylo začleněno do Dohody o EHP rozhodnutím Smíšeného výboru EHP č. 88/2002, kterým se mění příloha XV Dohody o EHP (Úř. věst. L 266, 3.10.2002, s. 56, dodatek EHP č. 49, 3.10.2002, s. 42). Toto nařízení bylo naposledy pozměněné nařízením (ES) č. 1976/2006 (Úř. věst. L 368, 23.12.2006, s. 85), které bylo začleněno do Dohody o EHP rozhodnutím Smíšeného výboru EHP č. 28/2007 (Úř. věst. L 209, 9.8.2007, s. 50, dodatek EHP č. 38, 9.8.2007, s. 33).

<sup>(12)</sup> Tato premie „safe-harbour“ se určuje v souladu s maržemi půjček pro podniky s podobným ratingem stanovenými v kapitole pokynů Kontrolního úřadu ESVO ke státní podpoře o metodě stanovování referenčních úrokových sazeb a diskontních sazeb. Tyto pokyny odpovídají sdělení Komise o revizi metody stanovování referenčních a diskontních sazeb (Úř. věst. C 14, 19.1.2008, s. 6). Na základě studie, kterou Komise k tomuto tématu zadala ([http://ec.europa.eu/comm/competition/state\\_aid/studies\\_reports/full\\_report.pdf](http://ec.europa.eu/comm/competition/state_aid/studies_reports/full_report.pdf) — viz stránky 23 a 156–159 této studie) se vzalo v úvahu obecné snížení o 20 základních bodů. Toto snížení odpovídá rozdílu v maržích mezi půjčkou a zárukou v případech s obdobným rizikem, aby se vzaly v úvahu dodatečné náklady, které jsou spojené právě s půjčkami.

<sup>(13)</sup> Tabulka obsahuje ratingová hodnocení agentur Standard & Poor's, Fitch a Moody's, která se nejčastěji používají v bankovním sektoru jako referenční ratingové systémy podle bodu 3.2 písm. d). Nicméně není nutné používat ratingy od specializovaných ratingových agentur. Rovněž jsou přijatelné i národní ratingové systémy nebo ratingové systémy, které používají banky ke stanovení míry selhání za předpokladu, že poskytují roční pravděpodobnost selhání, neboť tento údaj je používán ratingovými agenturami k hodnocení společností. Jiné systémy by měly umožňovat podobné hodnocení podle tohoto klíče.

| Úvěrová kvalita                                                     | Standard and Poor's | Fitch | Moody's | Roční prémie safe-harbour                |
|---------------------------------------------------------------------|---------------------|-------|---------|------------------------------------------|
| Přiměřená platební schopnost                                        | BBB +               | BBB + | Baa 1   | 0,8 %                                    |
|                                                                     | BBB                 | BBB   | Baa 2   |                                          |
|                                                                     | BBB –               | BBB – | Baa 3   |                                          |
| Platební schopnost je ovlivnitelná nepříznivými podmínkami          | BB +                | BB +  | Ba 1    | 2,0 %                                    |
|                                                                     | BB                  | BB    | Ba 2    |                                          |
|                                                                     | BB –                | BB –  | Ba 3    |                                          |
| Platební schopnost může být snadno zhoršena nepříznivými podmínkami | B +                 | B +   | B 1     | 3,8 %                                    |
|                                                                     | B                   | B     | B 2     |                                          |
|                                                                     | B –                 | B –   | B 3     | 6,3 %                                    |
| Platební schopnost je závislá na zachování příznivých podmínek      | CCC +               | CCC + | Caa 1   | Nelze stanovit roční prémii safe-harbour |
|                                                                     | CCC                 | CCC   | Caa 2   |                                          |
|                                                                     | CCC –               | CCC – | Caa 3   |                                          |
|                                                                     | CC                  | CC    |         |                                          |
|                                                                     |                     | C     |         |                                          |
| Neplnění nebo téměř neplnění                                        | SD                  | DDD   | Ca      | Nelze stanovit roční prémii safe-harbour |
|                                                                     | D                   | DD    | C       |                                          |
|                                                                     |                     | D     |         |                                          |

Sazby prémie safe-harbour se použijí na částku záruky nebo protizáruky skutečně poskytnuté státem na začátku každého daného roku. Musí být považovány za minimum, které je třeba použít s ohledem na společnost, jejíž kreditní rating je roven alespoň ratingu uvedenému v tabulce <sup>(14)</sup>.

V případě paušální záruční prémie hrazené předem se má za to, že záruka neobsahuje podporu, je-li prémie přinejmenším rovna současné hodnotě budoucích záručních premií dle výše uvedené tabulky s tím, že jako diskontní sazba se použije odpovídající referenční úroková sazba <sup>(15)</sup>.

Jak je patrné z výše uvedené tabulky, společnosti s ratingem odpovídajícím CCC/Caa nebo horším nemohou této zjednodušené metodiky využít.

Pro malé a střední podniky, u nichž v minulosti nebyl stanoven žádný rating nebo jejichž rating nevychází z rozvahy, například u některých společností se zvláštním účelem nebo u začínajících společností, je prémie safe-harbour stanovena na 3,8 %, ale nemůže být nižší než prémie, která by se použila na mateřskou společnost nebo mateřské společnosti.

Uvedené marže lze po určité době aktualizovat podle situace na trhu.

### 3.4. Systémy záruk

U systému státních záruk se Kontrolní úřad ESVO domnívá, že splnění všech následujících podmínek vylučuje existenci státní podpory:

- Systém nepovoluje poskytování záruk dlužníkům, kteří mají finanční potíže (podrobnosti viz bod 3.2 písm. a)).
- Rozsah poskytnutých záruk lze náležitě změřit. To znamená, že záruky musí být vázány na konkrétní finanční transakce, musí znít na stanovenou maximální částku a musí být časově omezené.

<sup>(14)</sup> Kupříkladu společnosti, které banka přidělí rating odpovídající BBB-/Baa 3, by měla být účtována roční záruční prémie ve výši nejméně 0,8 % z částky skutečně poskytnuté státem na začátku každého daného roku.

<sup>(15)</sup> Viz pokyny uvedené v poznámce pod čarou 12, ve kterých se uvádí: „Referenční sazba se použije rovněž jako diskontní sazba pro výpočet současných hodnot. V zásadě se přitom použije základní sazba navýšená o 100 základních bodů.“ (s. 4).

c) Záruky nepokrývají více než 80 % každé nesplacené půjčky nebo jiného finančního závazku (podrobnosti viz bod 3.2 písm. c));

d) Podmínky systému jsou založeny na realistickém zhodnocení rizika, aby se zajistilo, že prémie placená podniky, kterým byla poskytnuta záruka, je pravděpodobně samofinancující. Samofinancující povaha systému a přiměřená orientace na riziko jsou pro Kontrolní úřad ESVO dokladem toho, že záruční prémie placené v rámci systému odpovídají tržním cenám.

Z tohoto vyplývá, že je třeba zhodnotit riziko každé nové záruky na základě všech relevantních faktorů (bonita dlužníka, poskytnuté zajištění, doba trvání záruky atd.). Na základě této analýzy rizika je třeba definovat třídy rizika <sup>(16)</sup>, zařadit záruku do jedné z těchto tříd rizika a účtovat odpovídající záruční premii z částky záruky nebo protizáruky.

e) Za účelem náležitého a průběžného hodnocení systému, pokud jde o aspekt samofinancování, je třeba nejméně jednou ročně přezkoumat přiměřenost výše premii na základě efektivní ztrátovosti systému během časového období přiměřeného z ekonomického hlediska, a případně upravit premii, existuje-li riziko, že by systém již nemusel být samofinancující. Tato úprava se může týkat všech vydaných a budoucích záruk nebo pouze záruk budoucích.

f) Aby byla účtovaná premie považována za odpovídající tržním cenám, musí pokrývat obvyklá rizika spojená s poskytnutím záruky, administrativní náklady systému a roční odměnu za odpovídající kapitál, i když tento vůbec nemusí být fyzicky poskytnut nebo může být poskytnut pouze částečně.

Pokud jde o administrativní náklady, měly by zahrnovat nejméně zvláštní počáteční hodnocení rizikovosti a rovněž náklady na sledování rizika a řízení rizika spojené s poskytnutím a správou záruky.

Pokud jde o odměnu za kapitál, Kontrolní úřad ESVO zaznamenal, že na běžné ručitele se obvykle vztahují pravidla kapitálové vybavenosti a v souladu s těmito pravidly jsou tito ručitelé povinni vytvářet kapitálové rezervy, aby nedošlo k jejich úpadku, nastanou-li výkyvy v ročních ztrátách v souvislosti se zárukami. Systémy státních záruk obvykle těmito pravidlům nepodléhají a nemusejí tedy takové rezervy vytvářet. Jinými slovy, pokaždé, když ztráty pramenící ze záruk překročí výnosy z premie, je vzniklý deficit jednoduše kryt státním rozpočtem. Toto ručení státu staví systém státních záruk do příznivější pozice než obvyčejného ručitele. Aby se předešlo této nerovnosti a stát dostal zaplacen za riziko, které přebírá, Kontrolní úřad ESVO se domnívá, že záruční premie musí pokrývat i odměnu za odpovídající kapitál.

Kontrolní úřad ESVO soudí, že tento kapitál musí odpovídat 8 % <sup>(17)</sup> nesplacených záruk. U záruk, které jsou poskytnuty podnikům, jejichž rating se rovná AAA/AA- (Aaa/Aa3), může být částka kapitálu, která má být zaplacená, snížena na 2 % nesplacené záruky. Zatímco u záruk, které jsou poskytnuty podnikům, jejichž rating se rovná A+/A- (A1/A3), může být částka kapitálu, která má být zaplacená, snížena na 4 % nesplacené záruky.

Obvykle je tento kapitálový výnos je tvořen rizikovou přírážkou, která může být zvýšena o bezrizikovou úrokovou míru.

Riziková přírážka za příslušný kapitál musí být zaplacená státu v každém případě. Na základě této praxe a praxe Evropské komise se Kontrolní úřad ESVO domnívá, že normální riziková přírážka za kapitál činí nejméně 400 základních bodů a taková riziková přírážka by měla být zahrnuta do záruční premie účtované příjemcům <sup>(18)</sup>.

<sup>(16)</sup> Viz další podrobnosti v poznámce pod čarou 13.

<sup>(17)</sup> Tato hodnota odpovídá podmínkám ukazatele kapitálové přiměřenosti uvedeným v článku 75 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/48/ES ze dne 14. června 2006 o přístupu k činnosti úvěrových institucí a o jejím výkonu (Úř. věst. L 177, 30.6.2006, s. 1), která byla začleněna do Dohody o EHP rozhodnutím Smíšeného výboru EHP č. 65/2008, kterým se mění příloha IX Dohody o EHP (Úř. věst. L 257, 25.9.2008, s. 27. dodatek EHP č. 58, 25.9.2008, s. 9), čtenému ve spojení s přílohou VI (počínaje jejím odstavcem 41).

<sup>(18)</sup> Pro záruku společnosti s ratingem BBB v částce 100 tak rezervy, které je třeba vytvořit, činí 8. S použitím 400 základních bodů (nebo 4 %) na tuto částku dostáváme sazbu ročních kapitálových nákladů  $8 \% \cdot 4 \% = 0,32 \%$  částky záruky, která se odpovídajícím způsobem promítnou do ceny záruky. Pokud je roční míra selhání předpokládána v rámci systému pro tuto společnost například 0,35 % a roční administrativní náklady jsou odhadovány na 0,1 %, cena záruky, která by nebyla považována za podporu by byla 0,77 % za rok.

Pokud stát kapitál do systému neposkytuje a nedává tudíž žádný hotovostní příspěvek, jako tomu je většinou systémů státních záruk, není třeba zohledňovat bezrizikovou úrokovou míru. Jinak, tedy pokud stát skutečně poskytuje příslušný kapitál, musí na sebe vzít náklady na zapůjčení a těchto prostředků využít ve prospěch systému tím, že je případně investuje. Proto musí být státu z poskytnuté částky hrazena i bezriziková úroková míra. Navíc by tato úhrada měla být uhrazena z finančních příjmů v rámci systému a nemusí mít nutně vliv na záruční prémii<sup>(19)</sup>. Kontrolní úřad ESVO se domnívá, že jako vhodný vzor pro bezrizikovou míru lze použít výnosnost desetiletých vládních dluhopisů jakožto obvyklou návratnost kapitálového výnosu.

- g) V zájmu zajištění transparentnosti musí systém stanovit podmínky poskytování budoucích záruk, například ohledně způsobilosti společností co do ratingového hodnocení a případně ohledně odvětví a velikosti, maximální částky a doby trvání záruk.

### 3.5. Hodnocení systémů záruk pro malé a střední podniky

S ohledem na specifickou situaci malých a středních podniků a aby se usnadnil jejich přístup k financování, zejména pomocí systémů záruk, existují pro takové společnosti dvě zvláštní možnosti:

- použít premii safe-harbour, jak je definována pro individuální záruky pro malé a střední podniky;
- hodnocení systémů záruk jako takových, čímž se umožní použití paušální premie a nebude zapotřebí individuálních ratingů malých a středních podniků, kteří jsou příjemci.

Podmínky pro použití obou pravidel jsou definovány takto:

#### *Používání premie safe-harbour v systémech záruk pro malé a střední podniky*

Ve shodě s tím, co je navrhováno pro účely zjednodušení v souvislosti s individuálními zárukami, mohou být i systémy záruk pro malé a střední podniky v zásadě považovány za samofinancující a nepředstavující státní podporu, jsou-li používány nejnižší sazby premie safe-harbour stanovené v bodě 3.3 a vycházejí-li z ratingu podniků<sup>(20)</sup>. Stále je třeba splnit všechny ostatní podmínky stanovené v bodech 3.4 písm. a), b) a c) a podmínky bodu 3.4 písm. g) a podmínky stanovené v bodech 3.4 písm. d), e) a f) se považují za splněné účtováním nejnižších ročních sazeb premie stanovených v bodě 3.3.

#### *Používání paušální záruky v systémech záruk pro malé a střední podniky*

Kontrolní úřad ESVO si je vědom skutečnosti, že provádět individuální hodnocení rizikovitosti každého dlužníka je nákladný proces, který může být nevhodný, pokud systém pokrývá velký počet malých půjček a je nástrojem pro sdružení jejich rizika.

Týká-li se proto systém pouze záruk pro malé a střední podniky, kdy částka záruky nepřekročí částku 2,5 milionu EUR na jednu společnost v daném systému, může Kontrolní úřad ESVO odchýlně od bodu 3.4 písm. d) přijmout paušální roční záruční premii za všechny dlužníky. Aby však záruky poskytnuté v rámci takového systému mohly být považovány za záruky nepředstavující státní podporu, musí systém zůstat samofinancující a musí být splněny ostatní podmínky stanovené v bodu 3.4 písm. a), b) a c) a bodu 3.4 písm. e), f) a g).

### 3.6. Neautomatická klasifikace státní podpory

Nesplnění některé z podmínek stanovených v bodech 3.2 až 3.5 neznamená, že se záruka nebo systém záruk automaticky považuje za státní podporu. Jsou-li nějaké pochybnosti o tom, zda plánovaná záruka nebo systém záruk představuje státní podporu, mělo by to být oznámeno Kontrolnímu úřadu ESVO.

## 4. ZÁRUKY S PRVKEM PODPORY

### 4.1. Obecné

Nevyhovuje-li individuální záruka nebo systém záruk principu investora v tržním hospodářství, má se za to, že obsahuje státní podporu. Prvek státní podpory je pak třeba kvantifikovat, aby se mohlo ověřit, zda podpora splňuje podmínky zvláštní výjimky pro státní podporu. V zásadě se za prvek státní podpory považuje rozdíl mezi příslušnou tržní cenou záruky poskytnuté individuálně nebo prostřednictvím systému a skutečnou cenou hrazenou za dané opatření.

<sup>(19)</sup> V takovém případě a za předpokladu, že bezriziková úroková míra činí 5 %, budou roční náklady na rezervy, které je třeba vytvořit, pro stejnou záruku ve výši 100 a vytvářené rezervy ve výši 8 činit  $8 \% \cdot (4 \% + 5 \%) = 0,72 \%$  částky záruky. Za stejných předpokladů (míra selhání 0,35 % a administrativní náklady 0,1 %), by cena záruky byla 0,77 % za rok a dodatečná úhrada ve výši 0,4 % by byla zaplácena státu ze systému.

<sup>(20)</sup> To zahrnuje i ustanovení, že pro malé a střední podniky, u nichž v minulosti nebyl stanoven žádný rating nebo jejichž rating nevychází z rozvahy, je premie safe-harbour stanovena na 3,8 %, ale nemůže být nižší než premie, která by se použila na mateřské společnosti.

Výsledné roční grantové ekvivalenty by měly být diskontovány na současnou hodnotu s použitím referenční úrokové sazby a poté sečteny, aby se získal celkový grantový ekvivalent.

Při výpočtu prvku podpory v záruce bude Kontrolní úřad ESVO věnovat zvláštní pozornost těmto prvkům:

- a) Zda v případě individuálních záruk má dlužník finanční potíže. V případě systémů záruk – zda kritéria systému pro poskytnutí záruky zaručují vyloučení takových podniků (podrobnosti viz bod 3.2 písm. a)).

Kontrolní úřad ESVO připomíná, že společností v obtížích by případný tržní ručitel v okamžiku poskytnutí záruky účtoval vysokou premií odpovídající očekávané míře pravděpodobnosti neplnění. Je-li pravděpodobnost, že dlužník nebude schopen splatit půjčku zvláště vysoká, nemusí tato tržní sazba existovat a v mimořádných situacích může prvek podpory v záruce dosáhnout stejné výše jako částka skutečně krytá zárukou.

- b) Zda lze náležitě změřit rozsah každé poskytnuté záruky.

To znamená, že záruky musí být vázány na konkrétní finanční transakci, musí znít na stanovenou maximální částku a musí být časově omezené. V této souvislosti Kontrolní úřad ESVO v zásadě soudí, že neomezené záruky jsou neslučitelné s článkem 61 Dohody o EHP.

- c) Zda záruka pokrývá více než 80 % nesplacené půjčky nebo jiného finančního závazku (podrobnosti a výjimky viz bod 3.2 písm. c)).

Aby byl věřitel skutečně stimulován řádně zhodnotit, zajistit a snížit riziko plynoucí z úvěrové operace a zejména řádně zhodnotit dlužníkovu kredibilitu, Kontrolní úřad ESVO soudí, že by nejméně 20 % nemělo být pokryto státní zárukou, ale má je nést věřitel <sup>(21)</sup>, aby tento řádně zajistil své půjčky a co nejvíce snížil riziko spojené s transakcí. Kontrolní úřad ESVO proto obecně kriticky přezkoumá záruky nebo systémy záruk pokrývající celou částku (nebo téměř celou částku) finanční transakce, pokud stát ESVO tuto skutečnost řádně nezdůvodní, např. zvláštní povahou transakce.

- d) Zda byly při stanovování tržní záruční premie, z níž se vypočítává jejím porovnáním se skutečně placenou premií prvek podpory, zohledněny zvláštní charakteristiky dané záruky a půjčky (nebo jiného finančního závazku) (podrobnosti viz bod 3.2 písm. d)).

#### 4.2. Prvek podpory v individuálních zárukách

Pro individuální záruku by se měl grantový ekvivalent záruky vypočítat jako rozdíl mezi tržní cenou záruky a skutečně hrazenou cenou.

Tam, kde se na trhu neposkytují záruky pro příslušný typ transakce, není pro záruku k dispozici tržní cena. V takovém případě by se měl prvek podpory vypočítat stejným způsobem jako grantový ekvivalent zvýhodněné půjčky, a sice jako rozdíl mezi zvláštní tržní úrokovou mírou, která by pro danou společnost platila bez záruky, a sazbou získanou na základě státní záruky po odečtení zaplacené premie. Není-li k dispozici tržní úroková míra a přeje-li si daný stát ESVO použít k aproximaci referenční úrokovou sazbu, Kontrolní úřad ESVO zdůrazňuje, že se na výpočet míry podpory v individuální záruce vztahují podmínky stanovené v kapitole Pokynů Kontrolního úřadu ke státní podpoře na referenční sazby <sup>(22)</sup>. To znamená, že je třeba věnovat náležitou pozornost přirážce k základní sazbě, která má zohlednit příslušný rizikový profil operace pokryté zárukou, podniku, jemuž je záruka poskytována, a poskytnutému zajištění.

#### 4.3. Prvek podpory v individuálních zárukách pro malé a střední podniky

Pro malé a střední podniky lze také použít systém zjednodušeného hodnocení popsany v bodě 3.3. V takovém případě platí, že pokud premie za danou záruku neodpovídá minimální hodnotě stanovené pro danou ratingovou třídu, je rozdíl mezi touto minimální úrovní a účtovanou premií považován za podporu. Trvá-li záruka déle než rok, diskontují se roční rozdíly s pomocí příslušné referenční úrokové sazby <sup>(23)</sup>.

<sup>(21)</sup> Předpokladem je, že společnost poskytne státu a úvěrové instituci odpovídající výši zajištění.

<sup>(22)</sup> Viz kapitola uvedená v poznámce pod čarou 12.

<sup>(23)</sup> Viz další podrobnosti v poznámce pod čarou 15.

Pouze v případech jednoznačně doložených a náležitě odůvodněných příslušným státem ESVO může Kontrolní úřad ESVO přijmout odchylku od těchto pravidel. I v takových případech je však třeba respektovat přístup zohledňující riziko.

#### 4.4. Prvek podpory v systémech záruk

Pro systémy záruk je grantovým ekvivalentem každé záruky v systému rozdíl mezi (případnou) skutečně účtovanou premií a premií, která by měla být účtována ve srovnatelném systému bez podpory, zřízeném v souladu s podmínkami stanovenými v bodě 3.4. Zmiňovaná teoretická premie, z níž se počítá prvek podpory, tedy musí pokrývat obvyklá rizika spojená se zárukou i administrativní a kapitálové náklady<sup>(24)</sup>. Tento způsob výpočtu grantového ekvivalentu má zajistit, aby ve střednědobém i dlouhodobém horizontu byla celková podpora poskytnutá v rámci systému rovna částce vložené veřejnými orgány k pokrytí deficitu systému.

Vzhledem k tomu, že v případě systémů státních záruk nemusejí být v době, kdy se má systém hodnotit, známy specifické rysy jednotlivých případů, je třeba zhodnotit prvek podpory se zřetelem na podmínky systému.

Prvky podpory v systémech záruk lze vypočítat také s pomocí metodik přijatých Kontrolním úřadem ESVO po jejich oznámení podle některého aktu začleněného do Dohody o EHP v oblasti státní podpory, například nařízení Komise (ES) č. 1628/2006 ze dne 24. října 2006 o použití článků 87 a 88 Smlouvy na vnitrostátní regionální investiční podporu<sup>(25)</sup> za předpokladu, že se schválená metodika výslovně týká daného typu záruk a daného typu transakcí.

Pouze v případech jednoznačně doložených a náležitě odůvodněných příslušným státem ESVO může Kontrolní úřad ESVO přijmout odchylku od těchto pravidel. I v takových případech je však třeba respektovat přístup zohledňující riziko.

#### 4.5. Prvek podpory v systémech záruk pro malé a střední podniky

Dva zjednodušující nástroje uvedené v bodě 3.5, které se vztahují k systémům záruk pro malé a střední podniky, mohou být použity také pro účely výpočtu podpory. Podmínky pro použití obou pravidel jsou definovány takto:

##### *Používání premie safe-harbour v systémech záruk pro malé a střední podniky*

Pro malé a střední podniky lze také použít systém zjednodušeného hodnocení popsany v bodě 3.5. V takovém případě platí, že pokud premie pro danou kategorii v systému záruk neodpovídá minimální hodnotě stanovené pro danou ratingovou třídu<sup>(26)</sup>, je rozdíl mezi touto minimální úrovní a účtovanou premií považován za podporu<sup>(27)</sup>. Trvá-li záruka déle než rok, diskontují se roční rozdíly s pomocí referenční úrokové sazby<sup>(28)</sup>.

##### *Používání paušální záruky v systémech záruk pro malé a střední podniky*

Vzhledem k tomu, že státní podpora poskytnutá v rámci systému záruk pro malé a střední podniky může narušit hospodářskou soutěž v omezenější míře, Kontrolní úřad ESVO se domnívá, že týká-li se systém pouze záruk pro malé a střední podniky, kde částka záruky nepřekročí částku 2,5 milionu EUR garantovaných půjček na jednu společnost v daném systému, může Kontrolní úřad ESVO odchýlně od bodu 4.4 přijmout hodnocení míry podpory v systému jako celku, bez nutnosti provádět hodnocení pro každou jednotlivou záruku nebo třídu rizika v tomto systému<sup>(29)</sup>.

<sup>(24)</sup> Tento výpočet lze shrnout pro každou třídu rizika jako rozdíl mezi a) nesplacenou ručenou částkou vynásobenou rizikovým faktorem pro každou třídu rizika („riziko“ je pravděpodobnost neplnění po započtení administrativních a kapitálových nákladů), což představuje tržní premii, a b) veškerou hrazenou premií, tj. (ručená částka × riziko) – hrazená premie.

<sup>(25)</sup> Úř. věst. L 302, 1.11.2006, s. 29. Začleněné do Dohody o EHP rozhodnutím Smíšeného výboru EHP č. 157/2006 (Úř. věst. L 89, 29.3.2007, s. 33, dodatek EHP č. 15, 29.3.2007, s. 26).

<sup>(26)</sup> To zahrnuje i možnost, že pro malé a střední podniky, u nichž v minulosti nebyl stanoven žádný rating nebo jejichž rating nevychází z rozvahy, je premie safe-harbour stanovena na 3,8 %, ale nemůže být nižší než premie, která by se použila na mateřskou společnost nebo mateřské společnosti.

<sup>(27)</sup> Tento výpočet lze shrnout pro každou třídu rizika jako nesplacenou ručenou částku vynásobenou rozdílem mezi a) procentuální sazbou premie safe-harbour pro danou třídu rizika a b) procentuální sazbou hrazené premie, tj. ručenou částku × (premie safe-harbour – hrazená premie).

<sup>(28)</sup> Viz další podrobnosti v poznámce pod čarou 12.

<sup>(29)</sup> Tento výpočet lze shrnout, bez ohledu na třídu rizika, jako rozdíl mezi a) nesplacenou ručenou částkou vynásobenou rizikovým faktorem režimu („riziko“ je pravděpodobnost neplnění po započtení administrativních a kapitálových nákladů) a b) veškerou hrazenou premií, tj. (ručená částka × riziko) – hrazená premie.

## 5. SLUČITELNOST STÁTNÍ PODPORY VE FORMĚ ZÁRUK S FUNGOVÁNÍM DOHODY O EHP

### 5.1. Obecně

Kontrolní úřad ESVO musí přezkoumat státní záruky, na něž se vztahuje čl. 61 odst. 1 Dohody o EHP, aby se stanovilo, jsou-li slučitelné s fungováním Dohody o EHP, či nikoli. Než se přistoupí k posuzování slučitelnosti, je třeba zjistit příjemce podpory.

### 5.2. Hodnocení

Kontrolní úřad ESVO přezkoumá slučitelnost této podpory s fungováním Dohody o EHP podle stejných pravidel, jaká se používají na podpory, jež mají jiné formy. Kontrolní úřad ESVO objasnil a upřesnil konkrétní kritéria posuzování slučitelnosti v pokynech Kontrolního úřadu ESVO ke státní podpoře<sup>(30)</sup>. Při přezkoumání se přihlédne zejména k míře podpory, charakteristikám příjemců podpory a sledovaným cílům.

### 5.3. Podmínky

Kontrolní úřad ESVO přijme záruky pouze tehdy, je-li jejich použití smluvně vázáno na konkrétní podmínky, které mohou zahrnovat dokonce i povinné vyhlášení konkurzu na podnik příjemce podpory nebo podobný postup. Na těchto podmínkách se budou muset strany dohodnout již ve stádiu poskytování podpory. Bude-li chtít stát ESVO použít záruku za jiných podmínek než za těch, jež byly původně odsouhlaseny ve stádiu poskytování, bude Kontrolní úřad ESVO použití záruky považovat za vytvoření nové podpory, kterou je třeba oznámit podle čl. 1 odst. 3 v části I protokolu 3 Dohody o Kontrolním úřadu a Soudním dvoru.

## 6. ZPRÁVY PŘEDKLÁDANÉ STÁTY ESVO KONTROLNÍMU ÚŘADU ESVO

V souladu s obecnými povinnostmi v oblasti kontroly<sup>(31)</sup>, za účelem kontroly aktuálního vývoje na finančních trzích a vzhledem k tomu, že hodnota státních záruk se obtížně posuzuje a mění se s časem, je obzvláště důležité neustále přezkoumávat na základě čl. 62 odst. 1 Dohody o EHP systémy státních záruk schválené Kontrolním úřadem ESVO. Státy ESVO proto musejí předkládat Kontrolnímu úřadu ESVO zprávy.

V případě systémů záruk s podporou budou muset být tyto zprávy předloženy alespoň na konci doby platnosti systému záruk a za účelem ohlášení upraveného systému. Kontrolní úřad ESVO si však může vyžádat zprávy častěji, v závislosti na jednotlivých případech.

Pro systémy záruk, u kterých Kontrolní úřad ESVO přijal rozhodnutí, že nepředstavují podpory, a zejména pokud pro systém neexistují dostatečné a věrohodné údaje z minulosti, může Kontrolní úřad ESVO, pokud rozhodl, že se nejedná o podporu, žádat předložení takových zpráv, a tím upřesnit četnost a obsah zpráv případ od případu.

Zprávy by měly obsahovat přinejmenším tyto údaje:

- a) počet a částku vydaných záruk;
- b) počet a částku nesplacených záruk ke konci období;
- c) pro jednotlivé roky počet a hodnotu záruk, které nebyly řádně splaceny (jednotlivě);
- d) roční příjmy:
  - 1) příjem z účtované prémie;
  - 2) příjem z vrácených částek;
  - 3) jiné příjmy (např. úroky z vkladů a z investic);

<sup>(30)</sup> Viz Pokyny Kontrolního úřadu ESVO ke státní podpoře, <http://www.efiasurv.int/state-aid/legal-framework/state-aid-guidelines/>.

<sup>(31)</sup> Například těmi, které stanoví zejména rozhodnutí Kontrolního úřadu ESVO č. 195/04/KOL ze dne 14.7.2004 (Úř. věst. L 139, 25.5.2006, s. 37, dodatek EHP č. 26, 25.5.2006, s. 1), naposledy pozměněné rozhodnutím Kontrolního úřadu č. 789/08/KOL ze dne 17.12.2008 (Úř. věst. L 340, 22.12.2010, s. 1, dodatek EHP č. 72, 22.12.2010, s. 1). Toto rozhodnutí odpovídá nařízení Komise (ES) č. 794/2004 ze dne 21. dubna 2004, kterým se provádí nařízení Rady (ES) č. 659/1999, kterým se stanoví prováděcí pravidla k článku 93 Smlouvy o ES (Úř. věst. L 140, 30.4.2004, s. 1), naposledy pozměněnému nařízením (ES) č. 271/2008 (Úř. věst. L 82, 25.3.2008, s. 1). Nařízení Komise (ES) č. 794/2004 bylo začleněno do Dohody o EHP rozhodnutím Smíšeného výboru EHP č. 123/2005, kterým se mění příloha XV a protokol 26 Dohody o EHP (Úř. věst. L 339, 22.12.2005, s. 32, dodatek EHP č. 66, 22.12.2005, s. 18).

e) roční náklady:

1) administrativní náklady;

2) odškodnění vyplacená za využití záruky;

f) roční přebytek nebo schodek (rozdíl mezi příjmy a náklady) a

g) kumulovaný přebytek nebo schodek od spuštění systému <sup>(32)</sup>.

V případě individuálních záruk by se měly podobně oznamovat příslušné informace, zejména informace uvedené v písmenech d) až g).

Ve všech případech Kontrolní úřad ESVO upozorňuje státy ESVO na skutečnost, že pro správné pozdější oznámení je zapotřebí shromažďovat potřebné údaje již od samého počátku využívání systému a vypracovávat z nich každoroční souhrny.

Kontrolní úřad ESVO rovněž upozorňuje státy ESVO na skutečnost, že pro záruky bez podpory poskytované individuálně nebo v rámci systému může být třeba, aby Kontrolní úřad ESVO navzdory neexistenci oznamovací povinnosti ověřil, že taková záruka nebo systém záruk neobsahuje žádné prvky podpory, například na základě podané stížnosti. V takovém případě bude Kontrolní úřad ESVO od příslušného státu ESVO požadovat informace podobné těm, které mají být obsaženy ve zprávách.

Existuje-li již zvláštní povinnost předkládat zprávy stanovená nařízeními o blokových výjimkách, pokyny nebo rámci platnými v oblasti státní podpory, lze tyto zvláštní zprávy považovat za splnění této povinnosti podávat zprávy v souvislosti se zárukami, pokud zvláštní zprávy obsahují informace uvedené výše.

## 7. PROVÁDĚCÍ OPATŘENÍ

Kontrolní úřad ESVO vybízí státy ESVO, aby přizpůsobily svá stávající opatření v oblasti záruk ustanovením stávající kapitoly do 1. ledna 2010, pokud se jedná o nové záruky.

---

<sup>(32)</sup> Je-li systém v činnosti více než 10 let, poskytují se pouze částky ročních schodků nebo přebytků za posledních 10 let.

## PŘÍLOHA III

POKYNY KE STÁTNÍM PODPORÁM ŽELEZNIČNÍM PODNIKŮM <sup>(1)</sup>

## 1. ÚVOD

## 1.1. Obecné souvislosti: odvětví železniční dopravy

- (1) Se železnici jsou spojeny jasné výhody: jedná se o bezpečný a neznečistující způsob dopravy. Železniční doprava může proto významným způsobem přispět k rozvoji udržitelných způsobů dopravy v Evropském hospodářském prostoru.
- (2) V Bílé knize Evropské komise „Evropská dopravní politika do roku 2010: čas rozhodnout“ <sup>(2)</sup> a jejím přezkumu v polovině období <sup>(3)</sup> je zdůrazněno, jak je dynamické odvětví železniční dopravy potřebné pro vytvoření fungujícího, bezpečného a ekologického systému nákladní a osobní dopravy, který přispěje k vytvoření dlouhodobě prosperujícího jednotného evropského trhu. V usnesení Poradního výboru EHP a jeho zprávě „Ambiciózní dopravní politika“ <sup>(4)</sup> se dále zdůrazňuje význam dynamického odvětví železniční dopravy pro EHP. Přetížení silnic, kterým trpí města a některé oblasti EHP, potřeba čelit výzvám spojeným se změnou klimatu a zvyšování cen paliv ukazují, jak je důležité stimulovat rozvoj železniční dopravy. V této souvislosti je třeba poznamenat, že společná dopravní politika musí rovněž plnit environmentální cíle stanovené v Dohodě o EHP <sup>(5)</sup> a ve Smlouvě o založení Evropského společenství <sup>(6)</sup>.
- (3) Odvětví železniční dopravy v Evropě však trpí tím, že není považováno za dostatečně přitažlivé. Od 60. let do konce 20. století zažívalo období prohlubujícího se úpadku. Oproti ostatním druhům dopravy železniční nákladní i osobní přeprava v relativních hodnotách stagnovala. Železniční nákladní doprava zažila pokles i v hodnotách absolutních: množství nákladu přepraveného po železnici bylo v roce 1970 větší než v roce 2000. Ve skutečnosti službám tradičních železničních podniků chyběla spolehlivost a termíny požadované zákazníky tyto podniky nebyly schopny dodržet, což vedlo k odklonu od železniční dopravy směrem k ostatním druhům dopravy, a to zejména k dopravě silniční <sup>(7)</sup>. I když železniční přeprava osob v absolutních hodnotách i nadále rostla, v porovnání s nárůstem silniční a letecké dopravy se tento růst zdá velmi omezený <sup>(8)</sup>.
- (4) Ačkoli se zdá, že se tuto tendenci v posledních letech podařilo zvrátit <sup>(9)</sup>, je třeba ujit ještě velký kus cesty k tomu, aby se železniční doprava stala silnou a konkurenceschopnou. Zejména v odvětví nákladní železniční dopravy přetrvávají významné potíže, k jejichž odstranění bude potřeba opatření ze strany veřejných orgánů <sup>(10)</sup>.
- (5) Relativní úpadek evropského odvětví železniční dopravy z velké míry vyplývá z historické organizace nabídky dopravy, která především vychází z vnitrostátních a monopolistických schémat.
- (6) Za prvé, v rámci vnitrostátních sítí neexistovala hospodářská soutěž, a proto nebyly železniční podniky nuceny snižovat své provozní náklady a vyvíjet nové služby. Jejich činnosti nepřinášely dostatečné příjmy k pokrytí všech nákladů a potřebných investic. Někdy nebyly tyto potřebné investice realizovány. Jindy státy EHP přinutily železniční podniky tyto investice provést, i když nebyly schopné je dostatečně financovat z vlastních zdrojů. V důsledku toho těmto podnikům vzniklo velké zadlužení, které samo o sobě mělo nepříznivý vliv na jejich rozvoj.

<sup>(1)</sup> Tato kapitola odpovídá Pokynům Společenství ke státním podporám železničním podnikům uveřejněným v Úř. věst. C 184, 22.7.2008, s. 13.

<sup>(2)</sup> KOM(2001) 370 ze dne 12.9.2001, s. 18.

<sup>(3)</sup> Sdělení Komise „Evropa v pohybu – Udržitelná mobilita pro náš kontinent – Přezkum bílé knihy o dopravě v polovině období“, (KOM(2006) 314), 22.6.2006, s. 21.

<sup>(4)</sup> Dostupné na internetové stránce ESVO: <http://www.efta.int/advisory-bodies/consultative-committee.aspx>.

<sup>(5)</sup> V devátém bodě preambule k Dohodě o EHP se stanoví, že se smluvní strany zaměří na uchovávání, ochranu a zlepšování kvality životního prostředí a zajištění obezřetného a racionálního využívání přírodních zdrojů především na základě zásad udržitelného rozvoje a zásady opatrnosti a preventivních opatření. V souladu s článkem 1 Dohody o EHP smluvní strany usilují o těsnější spolupráci v oblasti životního prostředí. Podle článku 73 Dohody o EHP mají smluvní strany při přijímání opatření v oblasti čtyř svobod mj. za cíl „uchovávat, chránit a zlepšovat kvalitu životního prostředí“. Kromě toho článek 78 Dohody o EHP vyzývá smluvní strany, aby posilovaly a rozšiřovaly spolupráci v rámci činností Společenství mj. v oblasti životního prostředí.

<sup>(6)</sup> Článek 2 Smlouvy o ES uvádí jako jeden z hlavních cílů Společenství podporovat „udržitelný a neinflační růst“ ohleduplný k životnímu prostředí. Tato ustanovení jsou doplněna zvláštními cíli stanovenými v článku 174, který stanoví, že politika Společenství v oblasti životního prostředí přispívá zejména k udržování, ochraně a zlepšování kvality životního prostředí. Článek 6 Smlouvy uvádí: „Požadavky na ochranu životního prostředí musí být zahrnuty do vymezení a provádění politik a činností Společenství uvedených v článku 3, zejména s ohledem na podporu udržitelného rozvoje.“

<sup>(7)</sup> V období od roku 1995 do roku 2005 zaznamenal objem nákladní železniční dopravy (vyjádřený v tunokilometrech) v EU průměrný meziroční nárůst ve výši 0,9 % oproti průměrnému meziročnímu nárůstu silniční dopravy ve výši 3,3 % ve stejném období (zdroj: Eurostat).

<sup>(8)</sup> V období od roku 1995 do roku 2004 zaznamenal objem osobní železniční dopravy (vyjádřený v počtu osobokilometrů) průměrný meziroční nárůst ve výši 0,9 % oproti průměrnému meziročnímu nárůstu počtu osobních vozidel ve stejném období ve výši 1,8 % (zdroj: Eurostat).

<sup>(9)</sup> Od roku 2002, zejména v zemích, které otevřely svůj trh hospodářské soutěži. V roce 2006 byl zjištěn roční nárůst výkonu železniční nákladní dopravy ve výši 3,7 % a 3 % nárůst osobní dopravy. Tato tendence k lepšímu by se měla potvrdit i v roce 2007.

<sup>(10)</sup> Sdělení Evropské komise „Směrem k železniční síti zaměřené na nákladní dopravu“ (SEK(2007) 1322, SEK(2007) 1324 a SEK(2007) 1325, 18.10.2007.

- (7) Za druhé, rozvoj železniční dopravy byl v Evropě brzděn vinou chybějící normalizace a interoperability sítí, zatímco silniční a letečtí dopravci přišli s celou řadou mezinárodních služeb. EHP zdědil mozaiku vnitrostátních železničních sítí, které se vyznačují rozdílnými rozchody a neslučitelnými signalizačními a bezpečnostními systémy, jež železničním podnikům neumožňují využívat úspor z rozsahu, kterých by bylo dosaženo, pokud by infrastruktury a kolejová vozidla byly koncipovány pro jeden velký trh spíše než pro 27 vnitrostátních trhů <sup>(11)</sup>.
- (8) EHP provádí politiku, jejímž cílem je oživit odvětví železniční dopravy ve třech hlavních směrech:
- a) postupným vytvářením podmínek, které umožní vznik hospodářské soutěže v oblasti železniční dopravy;
  - b) podporou normalizace a technické harmonizace evropských železničních sítí s cílem dosáhnout plné interoperability na celoevropské úrovni;
  - c) poskytováním finančních podpor na úrovni EHP (v rámci programu TEN-T a strukturálních fondů).
- (9) EHP tedy postupně otevřel trhy železniční dopravy hospodářské soutěži. První balíček liberalizačních opatření byl přijat v roce 2001 včetně směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/12/ES ze dne 26. února 2001, kterou se mění směrnice Rady 91/440/EHS o rozvoji železnic Společenství <sup>(12)</sup>, směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/13/ES ze dne 26. února 2001, kterou se mění směrnice Rady 95/18/ES o vydávání licencí železničním podnikům <sup>(13)</sup>, a směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/14/ES ze dne 26. února 2001 o přidělování kapacity železniční infrastruktury, zpoplatnění železniční infrastruktury a o vydávání osvědčení o bezpečnosti <sup>(14)</sup>. Po tomto balíčku následoval v roce 2004 druhý balíček, jehož hlavními nástroji byly nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 881/2004 ze dne 29. dubna 2004 o zřízení Evropské agentury pro železnice <sup>(15)</sup>, směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/49/ES ze dne 29. dubna 2004 o bezpečnosti železnic Společenství a o změně směrnice Rady 95/18/ES o vydávání licencí železničním podnikům a směrnice 2001/14/ES o přidělování kapacity železniční infrastruktury, zpoplatnění železniční infrastruktury a o vydávání osvědčení o bezpečnosti <sup>(16)</sup>, směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/50/ES ze dne 29. dubna 2004, kterou se mění směrnice Rady 96/48/ES o interoperabilitě transevropského vysokorychlostního železničního systému a směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/16/ES o interoperabilitě transevropského konvenčního železničního systému <sup>(17)</sup> a směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/51/ES ze dne 29. dubna 2004, kterou se mění směrnice Rady 91/440/EHS o rozvoji železnic Společenství <sup>(18)</sup>. Třetí balíček byl přijat v roce 2007 obsahující nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1370/2007 ze dne 23. října 2007 o veřejných službách v přepravě cestujících po železnici a silnici a o zrušení nařízení Rady (EHS) č. 1191/69 a (EHS) č. 1107/70 <sup>(19)</sup>, nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1371/2007 ze dne 23. října 2007 o právech a povinnostech cestujících v železniční přepravě <sup>(20)</sup>, směrnice Evropského parlamentu a Rady 2007/58/ES ze dne 23. října 2007, kterou se mění směrnice Rady 91/440/EHS o rozvoji železnic Společenství a směrnice 2001/14/ES o přidělování kapacity

<sup>(11)</sup> Island, Malta a Kypr nemají železniční síť.

<sup>(12)</sup> Úř. věst. L 75, 15.3.2001, s. 1.

<sup>(13)</sup> Úř. věst. L 75, 15.3.2001, s. 26.

<sup>(14)</sup> Úř. věst. L 75, 15.3.2001, s. 29. Směrnice naposledy pozměněná směrnicí 2007/58/ES (Úř. věst. L 315, 3.12.2007, s. 44). Začleněna do Dohody o EHP rozhodnutím Smíšeného výboru EHP č. 33/2009 ze dne 17. března 2009 (Úř. věst. L 130, 28.5.2009, s. 27. a dodatek EHP č. 28, 28.5.2009, s. 25). Směrnice 2001/12/ES, 2001/13/ES a 2001/14/ES byly začleněny do Dohody o EHP rozhodnutím Smíšeného výboru EHP č. 118/2001 ze dne 28. září 2001 (Úř. věst. L 322, 6.12.2001, s. 32. a dodatek EHP č. 60, 6.12.2001, s. 29). Toto rozhodnutí pozměnilo rozhodnutí Smíšeného výboru EHP č. 7/94 ze dne 21. března 1994 o začlenění směrnice Rady 91/440/EHS (Úř. věst. L 160, 28.6.1994, s. 1, a dodatek EHP č. 17, 28.6.1994, s. 1) a rozhodnutí Smíšeného výboru EHP č. 71/95 ze dne 15. prosince 1995 o začlenění směrnice Rady 95/18/ES (Úř. věst. L 57, 7.3.1996, s. 37. a dodatek EHP č. 11, 7.3.1996, s. 14).

<sup>(15)</sup> Úř. věst. L 164, 30.4.2004, s. 1. Začleněna do Dohody o EHP rozhodnutím Smíšeného výboru EHP č. 82/2005 ze dne 10. června 2005 (Úř. věst. L 268, 13.10.2005, s. 13. dodatek EHP č. 52, 13.10.2005, s. 7).

<sup>(16)</sup> Úř. věst. L 164, 30.4.2004, s. 44.

<sup>(17)</sup> Úř. věst. L 164, 30.4.2004, s. 114.

<sup>(18)</sup> Úř. věst. L 164, 30.4.2004, s. 164. Směrnice 2004/49/ES, 2004/50/ES a 2004/51/ES byly začleněny do Dohody o EHP rozhodnutím Smíšeného výboru EHP č. 151/2004 ze dne 29. října 2004 (Úř. věst. L 102, 21.4.2005, s. 27. a dodatek EHP č. 20, 21.4.2005, s. 17). Toto rozhodnutí pozměnilo rozhodnutí Smíšeného výboru EHP č. 71/95 ze dne 15. prosince 1995 o začlenění směrnice Rady 95/18/ES (Úř. věst. L 57, 7.3.1996, s. 37. a dodatek EHP č. 11, 7.3.1996, s. 14), rozhodnutí Smíšeného výboru EHP č. 118/2001 ze dne 28. září 2001 o začlenění směrnic 2001/12/ES, 2001/13/ES a 2001/14/ES (Úř. věst. L 322, 6.12.2001, s. 32. a dodatek EHP č. 60, 6.12.2001, s. 29), rozhodnutí Smíšeného výboru EHP č. 25/97 ze dne 30. dubna 1997 o přijetí směrnice 96/48/ES (Úř. věst. L 242, 4.9.1997, s. 74. a dodatek EHP č. 37, 4.9.1997, s. 74), rozhodnutí Smíšeného výboru EHP č. 16/2002 ze dne 1. března 2002 o přijetí směrnice 2001/16/ES (Úř. věst. L 110, 25.4.2002, s. 11. a dodatek EHP č. 21, 25.4.2002, s. 8) a rozhodnutí Smíšeného výboru EHP č. 7/94 ze dne 21. března 1994 o začlenění směrnice Rady 91/440/EHS (Úř. věst. L 160, 28.6.1994, s. 1. a dodatek EHP č. 17, 28.6.1994, s. 1).

<sup>(19)</sup> Úř. věst. L 315, 3.12.2007, s. 1. Začleněna do Dohody o EHP rozhodnutím Smíšeného výboru EHP č. 85/2008 ze dne 2. července 2008 (Úř. věst. L 280, 23.10.2008, s. 20 a dodatek EHP č. 64, 23.10.2008, s. 13).

<sup>(20)</sup> Úř. věst. L 315, 3.12.2007, s. 14. Začleněna do Dohody o EHP rozhodnutím Smíšeného výboru EHP č. 90/2010 ze dne 2. července 2010 (Úř. věst. L 277, 21.10.2010, s. 43 a dodatek EHP č. 59, 21.10.2010, s. 12).

železniční infrastruktury a zpoplatnění železniční infrastruktury<sup>(21)</sup>, a směrnice Evropského parlamentu a Rady 2007/59/ES ze dne 23. října 2007 o vydávání osvědčení strojvedoucím obsluhujícím hnací vozidla a vlaky v železničním systému Společenství<sup>(22)</sup>. Trh nákladní železniční dopravy byl otevřen hospodářské soutěži ke dni 15. března 2003 v transevropské síti nákladní železniční dopravy, poté ke dni 1. ledna 2006 pro mezinárodní nákladní dopravu a konečně ke dni 1. ledna 2007 pro železniční kabotáž. Třetí železniční balíček stanovil otevření mezinárodní osobní dopravy hospodářské soutěži na 1. leden 2010. Některé státy EHP jako Spojené království, Německo, Nizozemsko a Itálie své domácí trhy osobní dopravy již (částečně) otevřely.

- (10) Příslušná ustanovení směrnice Rady 91/440/EHS ze dne 29. července 1991 o rozvoji železnic Společenství<sup>(23)</sup> zavádějí pro subjekty v odvětví železniční dopravy nový institucionální a organizační rámec zahrnující:
- a) oddělení železničních podniků<sup>(24)</sup> od provozovatelů infrastruktur<sup>(25)</sup> na účetní a organizační úrovni;
  - b) nezávislost řízení železničních podniků;
  - c) řízení železničních podniků podle zásad, které se vztahují na obchodní společnosti;
  - d) finanční rovnováhu železničních podniků v souladu s řádným obchodním plánem;
  - e) slučitelnost finančních opatření států EHP s pravidly pro státní podporu<sup>(26)</sup>.
- (11) Vedle tohoto liberalizačního procesu začala Evropská komise a Smíšený výbor EHP na druhé úrovni podporovat interoperabilitu evropských železničních sítí. Tento postup je doprovázen iniciativami EHP v zájmu zvýšení úrovně bezpečnosti železniční dopravy<sup>(27)</sup>.
- (12) Třetí úroveň veřejné intervence ve prospěch odvětví železniční dopravy spočívá ve finanční podpoře. Evropská komise je toho názoru, že tuto podporu lze za určitých podmínek odůvodnit s ohledem na vysoké adaptační náklady v tomto odvětví.
- (13) Evropská komise kromě jiného připomíná, že výše veřejných finančních prostředků vydávaných odvětví železniční dopravy byla vždy vysoká.
- (14) Poskytnutí státní podpory odvětví železniční dopravy lze schválit v případě, že přispívá k vytváření integrovaného trhu EHP otevřeného hospodářské soutěži a interoperabilitě, jakož i k cílům trvalé mobility, jak je vytyčilo EHP. V této souvislosti musí Evropská komise a Kontrolní úřad ESVO přezkoumat, zda finanční podpora odsouhlasená veřejnými orgány nenaruší hospodářskou soutěž, což by bylo v rozporu se společným zájmem. V některých případech budou moci vedle poskytnutých podpor požadovat od států EHP závazky ve vztahu k cílům EHP.

## 1.2. Cíl a oblast působnosti těchto pokynů

- (15) Cílem těchto pokynů je pro železniční podniky vymezené ve směrnici 91/440/EHS a ve výše popsanych souvislostech vytvořit obecné zásady týkající se slučitelnosti státních podpor s Dohodou o EHP. Kromě toho se kapitola 3 vztahuje také na podniky pro městskou, předměstskou nebo regionální osobní přepravu. Tyto obecné zásady se zejména opírají o zásady stanovené právním rámcem Společenství ve třech po sobě jdoucích železničních balíčcích. Jejich cílem je zvýšit transparentnost veřejného financování a právní jistotu s ohledem na pravidla pro státní podporu týkající se otevřenosti trhů EHP. Tyto pokyny se netýkají veřejného financování ve prospěch provozovatelů infrastruktury.

<sup>(21)</sup> Úř. věst. L 315, 3.12.2007, s. 44. Začleněná do Dohody o EHP rozhodnutím Smíšeného výboru EHP č. 33/2009 ze dne 17. března 2009 (Úř. věst. L 130, 28.5.2009, s. 27 a dodatek EHP č. 28, 28.5.2009, s. 25).

<sup>(22)</sup> Úř. věst. L 315, 3.12.2007, s. 51. Začleněná do Dohody o EHP rozhodnutím Smíšeného výboru EHP č. 12/2009 ze dne 5. února 2009 (Úř. věst. L 73, 19.3.2009, s. 47 a dodatek EHP č. 16, 19.3.2009, s. 18).

<sup>(23)</sup> Úř. věst. L 237, 24.8.1991, s. 25. Začleněná do Dohody o EHP rozhodnutím Smíšeného výboru EHP č. 7/94 ze dne 21. března 1994. Směrnice naposledy pozměněná směrnicí 2007/58/ES.

<sup>(24)</sup> Železniční podniky vymezuje článek 3 směrnice 91/440/EHS takto: „každý veřejný nebo soukromý podnik licencovaný v souladu s příslušnými právními předpisy Společenství, jehož hlavní činností je železniční přeprava zboží a cestujících, přičemž tento podnik musí zajišťovat trakci; zahrnuti jsou rovněž podniky zajišťující pouze trakci“.

<sup>(25)</sup> Provozovatele infrastruktury vymezuje článek 3 směrnice 91/440/EHS takto: „každý subjekt nebo podnik pověřený zejména zřízením a udržováním železniční infrastruktury, a případně provozováním řídicích a bezpečnostních systémů infrastruktury. Funkce provozovatele infrastruktury na železniční síti nebo části železniční sítě je možné přidělit různým subjektům nebo podnikům“.

<sup>(26)</sup> Čl. 9 odst. 3 směrnice 91/440/EHS stanoví: „Podporu při splácení dluhů podle tohoto článku poskytují členské státy v souladu s články 73, 87 a 88 Smlouvy.“

<sup>(27)</sup> Zejména směrnice 2004/49/ES začleněná do Dohody o EHP rozhodnutím Smíšeného výboru EHP 151/2004 ze dne 29. října 2004.

- (16) V čl. 61 odst. 1 Dohody o EHP se stanoví, že v zásadě všechny podpory poskytované členskými státy ES nebo státy ESVO, které narušují nebo mohou narušit hospodářskou soutěž tím, že zvýhodňují určité podniky nebo určitá odvětví výroby, jsou, pokud ovlivňují obchod mezi státy EHP, neslučitelné se společným trhem. V některých situacích lze nicméně tyto státní podpory odůvodnit s ohledem na společný zájem EHP. Některé z těchto situací jsou uvedeny v čl. 61 odst. 3 Dohody o EHP a vztahují se na odvětví dopravy jako na ostatní hospodářská odvětví.
- (17) Článek 49 Dohody o EHP dále stanoví, že s EHP jsou slučitelné „podpory, které odpovídají potřebě koordinovat dopravu nebo které představují náhradu za určitá plnění související s pojmem veřejné služby“. Tento článek tvoří *lex specialis* v celkovém režimu Dohody o EHP. Na základě odpovídajícího článku 73 Smlouvy o ES přijaly zákonodárné orgány Společenství dva specifické právní předpisy týkající se odvětví dopravy: nařízení Rady (EHS) č. 1191/69 ze dne 26. června 1969 o postupu členských států ohledně závazků vyplývajících z pojmu veřejné služby v dopravě po železnici, silnici a vnitrozemských vodních cestách<sup>(28)</sup> a nařízení Rady (EHS) č. 1107/70 ze dne 4. června 1970 o poskytování podpor dopravě po železnici, silnici a vnitrozemských vodních cestách<sup>(29)</sup>. Nařízení Rady (EHS) 1192/69 ze dne 26. června 1969 o společných pravidlech normalizace účtů železničních podniků<sup>(30)</sup> také stanovuje, že členské státy mohou vyplácet určitá vyrovnání železničním podnikům<sup>(31)</sup>.
- (18) Článek 3 nařízení (EHS) č. 1107/70 stanoví, že státy EHP ani nepřijmou koordinační opatření, ani neuloží plnění související s pojmem veřejné služby zahrnující poskytnutí podpor podle článku 49 Dohody o EHP, kromě případů a okolností stanovených tímto nařízením, aniž jsou však dotčena nařízení (EHS) č. 1191/69 a (EHS) č. 1192/69. Podle rozsudku Evropského Soudního dvora ve věci „Altmark“<sup>(32)</sup> nelze státní podpory, které nemohou být schváleny podle nařízení (EHS) č. 1107/70, (EHS) č. 1191/69 nebo (EHS) č. 1192/69, prohlásit za slučitelné podle článku 73 Smlouvy o ES<sup>(33)</sup>. Navíc je nutno připomenout, že vyrovnávací platby za závazek veřejné služby, které nesplňují ustanovení vyplývající z článku 49 Dohody o EHP, nelze prohlásit za slučitelné se společným trhem na základě čl. 59 odst. 2 ani na základě žádného jiného ustanovení Dohody o EHP<sup>(34)</sup>.
- (19) Nařízením (ES) č. 1370/2007 (dále jen „nařízení o závazcích veřejné služby“)<sup>(35)</sup>, které vstoupí v platnost dne 3. prosince 2009 a kterým se ruší nařízení (EHS) č. 1191/69 a (EHS) č. 1107/70, se zavede nový právní rámec. Tyto pokyny se tudíž nevztahují na aspekty související s vyrovnávacími platbami za veřejné služby.
- (20) Po vstupu nařízení (ES) č. 1370/2007 v platnost bude možné článek 49 Dohody o EHP přímo použít jako právní základ ke zjištění slučitelnosti podpor, na něž se nevztahuje nařízení o závazcích veřejné služby, zejména podpor na koordinaci nákladní dopravy. Je tudíž třeba rozvinout obecný výklad pro zkoumání slučitelnosti podpory na koordinaci 49 Dohody o EHP. Cílem těchto pokynů je zejména stanovit kritéria pro toto zkoumání i prahové hodnoty míry podpory. Vzhledem ke znění článku 49 však musí Kontrolní úřad ESVO v případě potřeby umožnit státům ESVO prokázat, že dotyčná opatření překračující prahové hodnoty jsou nezbytná a přiměřená.
- (21) Tyto pokyny se týkají použití článků 49 a 61 Dohody o EHP a jejich provádění v oblasti veřejných finančních prostředků určených železničním podnikům ve smyslu směrnice 91/440/EHS. Pozornost je věnována následujícím aspektům: veřejná podpora železničním podnikům pomocí financování infrastruktur (kapitola 2), podpory na nákup a obnovu kolejových vozidel (kapitola 3), vyrovnání dluhů státy za účelem finančního ozdravení železničních podniků (kapitola 4), podpory na restrukturalizaci železničních podniků (kapitola 5), podpory odpovídající potřebám koordinace dopravy (kapitola 6) a státní záruky železničním podnikům (kapitola 7). Tyto pokyny se však nezabývají prováděcími pravidly k nařízení o závazcích veřejné služby, pro něž Evropská komise ani Kontrolní úřad ESVO dosud nevypracovaly rozhodovací postup<sup>(36)</sup>.

<sup>(28)</sup> Úř. věst. L 156, 28.6.1969, s. 1. Nařízení naposledy pozměněné nařízením (EHS) č. 1893/91 (Úř. věst. L 169, 29.6.1991, s. 1).

<sup>(29)</sup> Úř. věst. L 130, 15.6.1970, s. 1.

<sup>(30)</sup> Úř. věst. L 156, 28.6.1969, s. 8. Nařízení naposledy pozměněné nařízením (ES) č. 1791/2006 (Úř. věst. L 363, 20.12.2006, s. 1).

<sup>(31)</sup> Tyto tři soubory právních předpisů se staly součástí návrhu Dohody o EHP.

<sup>(32)</sup> Rozsudek Soudního dvora ze dne 24. července 2003, věc C-280/00, *Altmark Trans GmbH a Regierungspräsidium Magdeburg v. Nahverkehrsgesellschaft Altmark GmbH („Altmark“)*, [2003], Sb. rozh. I-7747.

<sup>(33)</sup> Rozsudek ve věci *Altmark*, odstavec 107.

<sup>(34)</sup> V této souvislosti viz bod odůvodnění 17 rozhodnutí Evropské komise ze dne 28. listopadu 2005 o použití čl. 86 odst. 2 Smlouvy o ES na státní podporu ve formě vyrovnávací platby za závazek veřejné služby poskytované určitým podnikům pověřeným poskytováním služeb obecného hospodářského zájmu (Úř. věst. L 312, 29.11.2005, s. 67). Toto rozhodnutí je začleněno do Dohody o EHP rozhodnutím Smíšeného výboru EHP č. 91/2006 ze dne 7. července 2006 (Úř. věst. L 286, 19.10.2006, s. 31. dodatek EHP č. 52, 19.10.2006, s. 24). Ustanovení čl. 86 odst. 2 Smlouvy o ES odpovídá čl. 59 odst. 2 Dohody o EHP.

<sup>(35)</sup> Začleněné do Dohody o EHP rozhodnutím Smíšeného výboru EHP č. 85/2008 ze dne 4. července 2008 (Úř. věst. L 280, 23.10.2008, s. 20 a dodatek EHP č. 64, 23.10.2008, s. 13).

<sup>(36)</sup> Rovněž se netýkají použití nařízení (EHS) č. 1192/69. Toto nařízení se stalo součástí návrhu Dohody o EHP.

## 2. VEŘEJNÁ PODPORA ŽELEZNIČNÍM PODNIKŮM POMOCÍ FINANCOVÁNÍ INFRASTRUKTUR

- (22) Pro rozvoj odvětví železniční dopravy v Evropě je železniční infrastruktura velmi důležitá. Ať už se jedná o interoperabilitu, bezpečnost nebo rozvoj rychlostní železnice, vyžadují tyto infrastruktury značné investice <sup>(37)</sup>.
- (23) Tyto pokyny se týkají pouze železničních podniků. Jejich cílem tedy není stanovit právní režim pro veřejné financování infrastruktury, pokud jde o pravidla pro státní podporu. Tato kapitola se zabývá pouze dopady veřejného financování infrastruktury na železniční podniky.
- (24) Veřejné financování rozvoje infrastruktury může fakticky poskytnout nepřímo výhodu železničním podnikům, a představovat tak podporu. V souladu s judikaturou Evropského soudního dvora by bylo vhodné zhodnotit, zda má opatření ve prospěch infrastruktur hospodářský účinek v podobě zmírnění nákladů, jež běžně zatěžují rozpočet železničních podniků <sup>(38)</sup>. Aby tomu tak bylo, muselo by být dotčeným podnikům poskytnuto selektivní zvýhodnění, které by mělo původ v příslušném financování infrastruktur <sup>(39)</sup>.
- (25) Pokud je používání infrastruktury otevřeno všem potenciálním uživatelům rovným a nediskriminačním způsobem a za přístup k této infrastruktuře se vybírá poplatek podle právních předpisů EHP (směrnice 2001/14/ES), jsou Evropská komise a Kontrolní úřad ESVO obvykle toho názoru, že veřejné financování infrastruktur nepředstavuje státní podporu železničním podnikům <sup>(40)</sup>.
- (26) Kontrolní úřad ESVO připomíná, že v případě, kdy veřejné financování železničních infrastruktur představuje podporu pro jeden nebo více železničních podniků, lze je schválit např. podle článku 49 Dohody o EHP, pokud tato infrastruktura odpovídá potřebě koordinace dopravy. V tomto ohledu představuje relevantní referenci pro vyhodnocení slučitelnosti kapitola 6 těchto pokynů.

## 3. PODPORY NA NÁKUP A OBNOVU KOLEJOVÝCH VOZIDEL

### 3.1. Cíl

- (27) Park lokomotiv a vozů používaných pro přepravu cestujících je zastaralý a v některých případech opotřebovaný, zejména v nových členských státech EU. V roce 2005 bylo 70 % lokomotiv (diesellových a elektrických) a 65 % vozů v zemích EU-25 a Norsku starších než 20 let <sup>(41)</sup>. Pokud se berou v úvahu pouze členské státy, které k Evropské unii přistoupily v roce 2004, bylo v roce 2005 <sup>(42)</sup> starších než 20 let 82 % lokomotiv a 62 % vozů. Evropská komise nicméně podle informací, jež má k dispozici, odhaduje, že ročně je obnovováno přibližně 1 % tohoto parku.
- (28) V tomto vývoji se samozřejmě odrážejí potíže celého odvětví železniční dopravy, v jejichž důsledku se snižují pobídky a kapacita železničních podniků investovat do modernizace či obnovy kolejových vozidel. Takové investice jsou však z hlediska udržení konkurenceschopnosti železniční dopravy v porovnání s ostatními druhy dopravy, které více znečišťují životní prostředí nebo mají vyšší externí náklady, nevyhnutelné. Zároveň je nutné omezit dopad železniční dopravy na životní prostředí, zejména snížením hluku, který způsobuje, a zvýšit její bezpečnost. A konečně, zlepšení interoperability mezi vnitrostátními sítěmi vyžaduje za účelem zachování soudržnosti systému úpravy stávajících kolejových vozidel.
- (29) S ohledem na výše uvedené skutečnosti se zdá, že podpory na nákup a obnovu kolejových vozidel mohou za určitých podmínek přispět k dosažení několika typů cílů společného zájmu, a lze je proto považovat za slučitelné s Dohodou o EHP.

<sup>(37)</sup> Sdělení Evropské komise „Evropa v pohybu – Udržitelná mobilita pro náš kontinent – Přezkum bílé knihy o dopravě v polovině období“. Viz též usnesení Poradního výboru EHP a zpráva „Ambiciózní dopravní politika“.

<sup>(38)</sup> Rozsudek Evropského soudního dvora ze dne 13. června 2002, věc C-382/99, *Nizozemsko v. Komise*, [2002] Sb. rozh. I-5163.

<sup>(39)</sup> Rozsudek Evropského soudního dvora ze dne 19. září 2000, věc C-156/98, *Německo v. Komise*, [2000] Sb. rozh. I-6857.

<sup>(40)</sup> Rozhodnutí Evropské komise ze dne 7. června 2006, N 478/64, Státní záruka na půjčky poskytnuté společností Coràs Iompair Eirann (CIÉ) na investice do infrastruktury, Úř. věst. C 209, 31.8.2006, s. 8; rozhodnutí ze dne 8. března 2006, N 284/2005, Irsko - Regionální program pro široké pásmo (Úř. věst. C 207, 30.8.2006, s. 3), bod 34; a tato rozhodnutí: rozhodnutí 2003/227/ES ze dne 2. srpna 2002 o různých opatřeních a státní podpoře investované Španělskem ve prospěch zábavního parku „Terra Mítica SA“, Benidorm (Alicante) (Úř. věst. L 91, 8.4.2003, s. 23), bod 64; rozhodnutí ze dne 20. dubna 2005, N 355/2004 PPP, Belgie - Partnerství veřejného a soukromého sektoru při tunelování Krijgsbaan v Deurne; rozvoj průmyslové zástavby a provoz letiště v Antverpách (Úř. věst. C 176, 16.7.2005, s. 11), bod 34; rozhodnutí ze dne 11. prosince 2001, N 550/2001, Belgie - veřejno-soukromé partnerství pro zařízení k nakládce a vykládce (Úř. věst. C 24, 26.1.2002, s. 2), bod 24; rozhodnutí ze dne 20. prosince 2001, N 649/2001, Spojené království - grant pro nákladní zařízení (Úř. věst. C 45, 19.2.2002, s. 2), bod 45; rozhodnutí ze dne 17. července 2002, N 356/2002, Spojené království - Network Rail (Úř. věst. C 232, 28.9.2002, s. 2), bod 70; N 511/1995 Jaguar Cars Ltd, viz též Pokyny Komise o použití článků 92 a 93 Smlouvy ES a článku 61 Dohody o EHP na státní podpory v odvětví letectví (Úř. věst. C 350, 10.12.1994, s. 5), bod 12, Kontrolní výbor ESVO přijal odpovídající pokyny rozhodnutím č. 124/95/KOL ze dne 6. prosince 1995 (Úř. věst. L 124, 23.5.1996, s. 41 a dodatek EHP č. 23, 23.5.1996, s. 104); Bílá kniha: Spravedlivé ceny za využívání infrastruktury (KOM(1998) 466 v konečném znění, bod 43; sdělení Komise Evropskému parlamentu a Radě: „Zlepšování kvality služeb v námořních přístavech: klíčový aspekt pro evropskou dopravu“ (KOM(2001) 35 v konečném znění, s. 11).

<sup>(41)</sup> Zdroj: UIC Rolling stock fleet in EU-25 + Norway (2005).

<sup>(42)</sup> Zdroj: CER (2005).

- (30) Tato kapitola má za cíl upřesnit podmínky, za jakých Kontrolní úřad ESVO takové vyhodnocení slučitelnosti provádí.

### 3.2. Slučitelnost

- (31) Slučitelnost je třeba vyhodnocovat podle cíle společného zájmu, k němuž podpora přispívá.
- (32) Kontrolní úřad ESVO má v zásadě za to, že potřebu modernizovat kolejová vozidla lze dostatečně zohledňovat buď při provádění obecných pravidel vztahujících se na státní podporu, anebo při uplatňování článku 49 Dohody o EHP, pokud je záměrem takové podpory koordinace dopravy (viz kapitola 6).
- (33) Při vyhodnocování slučitelnosti podpor na kolejová vozidla tedy Kontrolní úřad ESVO v těchto pokynech či jiném relevantním dokumentu obecně uplatňuje kritéria stanovená pro každou z těchto kategorií podpor:
- a) podpory odpovídající potřebě koordinace dopravy <sup>(43)</sup>;
  - b) podpory na restrukturalizaci železničních podniků <sup>(44)</sup>;
  - c) podpory malým a středním podnikům <sup>(45)</sup>;
  - d) podpory na ochranu životního prostředí <sup>(46)</sup>;
  - e) podpory určené na vyrovnání nákladů souvisejících se závazky veřejné služby a nákladů v rámci smluv na veřejné služby <sup>(47)</sup>;
  - f) regionální podpory <sup>(48)</sup>.
- (34) Pokud jde o regionální podpory počátečních investic, pokyny k vnitrostátní regionální podpoře, tedy „pokyny k regionálním podporám“, stanoví, že „v odvětví dopravy nejsou na podporu počátečních investic způsobilé výdaje na nákup dopravního zařízení (movitého majetku)“ (bod 39, poznámka 40). Kontrolní úřad ESVO se domnívá, že je nutné povolit odchylku od tohoto pravidla pro osobní dopravu po železnici. Jedná se o důsledek zvláštnosti tohoto druhu dopravy, zejména skutečnosti, že kolejová vozidla v tomto odvětví lze trvale nasadit na vybrané tratě nebo služby. Proto se za jistých podmínek, jež jsou upřesněny níže, v odvětví osobní železniční dopravy (nebo dalších druhů dopravy, jako je městský vlak, metro nebo tramvaj) považují výdaje na nákup kolejových vozidel za způsobilé náklady ve smyslu příslušných pokynů <sup>(49)</sup>. Naproti tomu náklady na pořízení kolejových vozidel k výlučnému použití v nákladní přepravě nejsou způsobilé k podpoře.
- (35) Vzhledem k situaci nastíněné v bodech 28 a 29 se tato odchylka použije na veškeré formy investic, tj. na prvotní pořízení i na obnovu kolejových vozidel, pokud jsou tato vozidla nasazena na tratě pravidelně obsluhující nějakou oblast, jež může obdržet podporu na základě čl. 61 odst. 3 písm. a) Dohody o EHP nebo oblast s nízkou hustotou obyvatelstva ve smyslu bodů 69 a 70 pokynů k regionálním podporám <sup>(50)</sup>. V ostatních regionech se odchylka uplatní pouze na podporu na prvotní investice. V případě podpory na obnovu se odchylka uplatní pouze tehdy, pokud jsou všechna kolejová vozidla, na jejichž modernizaci se podpora použije, starší než 15 let.

<sup>(43)</sup> Viz kapitola 6.

<sup>(44)</sup> Viz kapitola 5, viz též Pokyny Kontrolního úřadu ESVO pro státní podporu na záchranu a restrukturalizaci podniků v obtížích přijaté rozhodnutím 305/04/KOL ze dne 1. prosince 2004 (Úř. věst. L 97, 15.4.2005, s. 41 a dodatek EHP č. 21, 28.4.2005, s. 1). Viz odpovídající pokyny Společenství (Úř. věst. C 244, 1.10.2004, s. 2).

<sup>(45)</sup> Nařízení Evropské komise (ES) č. 70/2001 ze dne 12. ledna 2001 o použití článků 87 a 88 Smlouvy o ES na státní podpory malým a středním podnikům (Úř. věst. L 10, 13.1.2001, s. 33). Nařízení naposledy pozměněné nařízením (ES) č. 1976/2006 (Úř. věst. L 368, 23.12.2006, s. 85). Nařízení bylo začleněno do přílohy XV Dohody o EHP rozhodnutím Smíšeného výboru EHP č. 88/2002 ze dne 25. června 2002 (Úř. věst. L 266, 3.10.2002, s. 56 a dodatek EHP č. 49, 3.10.2002, s. 42).

<sup>(46)</sup> Kontrolní úřad ESVO přijal pokyny o státní podpoře na ochranu životního prostředí rozhodnutím č. 500/08/KOL ze dne 16. července 2008 (Úř. věst. L 144, 10.6.2010, s. 1 a dodatek EHP č. 29, 10.6.2010, s. 1). Viz odpovídající pokyny Společenství (Úř. věst. C 82, 1.4.2008, s. 1).

<sup>(47)</sup> Nařízení (EHS) č. 1191/69 uvedené výše, začleněné do návrhu Dohody o EHP; nařízení Evropského parlamentu a Rady o závazcích veřejné služby uvedené výše a začleněné do Dohody o EHP rozhodnutím Smíšeného výboru EHP č. 85/2008, ve kterém by měla být věnována zvláštní pozornost čl. 3 odst. 1 nařízení: „Pokud příslušný orgán rozhodne o udělení výlučného práva nebo poskytnutí kompenzace jakékoli povahy za plnění závazků veřejné služby jím vybranému provozovateli, provede to v rámci smlouvy o veřejných službách“.

<sup>(48)</sup> Viz bod 8 Pokynů Kontrolního úřadu ESVO k regionální podpoře na období 2007–2013 přijatých rozhodnutím 85/06/KOL ze dne 6. dubna 2006 (Úř. věst. L 54, 28.2.2008, s. 1 a dodatek EHP č. 11, 28.2.2008, s. 1). Viz odpovídající pokyny Společenství (Úř. věst. C 54, 4.3.2006, s. 13, bod 8).

<sup>(49)</sup> Kontrolní úřad ESVO poznamenává, že toto odůvodnění lze dle zvláštních podmínek jednotlivého případu použít přiměřeně na vozidla používaná v rámci veřejné silniční osobní dopravy, pokud tato vozidla odpovídají nejnovějším normám Společenství pro nová vozidla. Kontrolní úřad ESVO pak v takových situacích v zájmu rovného zacházení použije přístup, který zde byl popsán pro železniční vozidla. Kontrolní úřad ESVO vyzývá státy ESVO, aby při přiznávání tohoto druhu podpory podporovaly ekologicky nejšetrnější technologie, a bude zkoumat, nakolik je vhodná zvláštní finanční podpora vedoucí k vyšší míře podpory ve prospěch takových technologií.

<sup>(50)</sup> Nejméně zalidněné oblasti jsou oblasti na úrovni NUTS-II nebo jejich části, jež mají hustotu obyvatelstva nejvýše 8 obyvatel na kilometr čtvereční, jakož i menší přilehlé oblasti, které odpovídají stejnému kritériu co do hustoty obyvatelstva.

- (36) Aby se zamezilo narušení hospodářské soutěže, jež by bylo v rozporu se společným zájmem, domnívá se však Kontrolní úřad ESVO, že pro tuto odchylku je nutno stanovit čtyři podmínky, které musí být splněny současně:
- a) příslušná kolejová vozidla musí být určena výhradně službě městské, předměstské nebo regionální osobní přepravy v určité oblasti nebo na určité trase obsluhující několik oblastí; pro účely těchto pokynů se „službami městské a příměstské dopravy“ rozumí doprava uspokojující dopravní potřeby městského centra nebo aglomerace, jakož i dopravní potřeby mezi nimi a jejich okolím. „Službami regionální dopravy“ se rozumí doprava uspokojující dopravní potřeby jednoho nebo více regionů. Přepravní služby obsluhující několik oblastí v jednom nebo více státech EHP tak mohou spadat do oblasti působnosti tohoto bodu, pokud lze prokázat dopad na regionální rozvoj dopravně obsluhovaných regionů, zejména pravidelností služby. V tomto případě Kontrolní úřad ESVO ověří, že podporou nebude dotčena faktická otevřenost trhu mezinárodní osobní přepravy a kabotáže v důsledku vstupu třetího železničního balíčku v platnost;
  - b) dotyčná kolejová vozidla musejí zůstat po dobu minimálně deseti let výhradně určena pro konkrétní region nebo pro konkrétní trať procházející několika regiony, na kterou obdržela podporu;
  - c) nová kolejová vozidla, jež mají nahradit vozidla vyřazená, musejí odpovídat nejnovějším normám interoperability, bezpečnosti a ekologické šetrnosti <sup>(51)</sup> platným v příslušné síti;
  - d) stát ESVO prokáže, že projekt přispívá ke strategii soudržného regionálního rozvoje.
- (37) Kontrolní úřad ESVO zajistí, aby nedocházelo k nepřipustnému narušení hospodářské soutěže, přičemž bude zejména zohledňovat doplňkové výnosy, které by mohla vyřazená kolejová vozidla podniku, který je příjemcem podpory, přinést, např. na základě prodeje třetím stranám nebo použitím na jiných trzích. Za tímto účelem bude moci poskytnutí podpory podmínit povinností podniku, který je příjemcem podpory, zcela nebo částečně prodat již nepotřebná vozidla za běžných tržních podmínek, čímž umožní jejich další využití jinými provozovateli; v takovém případě se příjem z prodeje starých vozidel odečte od způsobilých nákladů.
- (38) Vyjádřeno obecněji, Kontrolní úřad zajistí, aby nedocházelo ke zneužití podpory. Použijí se i další podmínky stanovené v pokynech k regionálním podporám, zejména ohledně maximální míry a map regionální podpory, a pravidla pro kumulaci. Kontrolní úřad ESVO si uvědomuje, že příslušné pokyny mohou v některých případech obsáhnout regiony, na které se používají odlišné stropy míry podpory podle mapy regionální podpory. V takovém případě použije Kontrolní úřad ESVO nejvyšší míru podpory používanou v regionech pravidelně dopravně obsluhovaných po příslušné trati, a to poměrně k pravidelnosti této služby <sup>(52)</sup>.
- (39) Pokud jde o investiční projekty, jejichž způsobilé výdaje překračují 50 milionů EUR, má Kontrolní úřad ESVO za to, že z důvodu zvláštností odvětví železniční osobní dopravy je třeba odchýlit se od bodů 49 až 59 pokynů pro regionální podporu. Body 53 a 56 těchto pokynů pro regionální podporu však zůstávají použitelnými, pokud se investiční projekt týká kolejových vozidel přidělených na konkrétní trať obsluhující více regionů.
- (40) Pokud je podnik, který je příjemcem podpory, pověřen prováděním služeb obecného hospodářského zájmu, jež zahrnují nákup a/nebo obnovu kolejových vozidel, a obdrží již na tento účel vyrovnání, musí se toto vyrovnání zohlednit v částce regionální podpory, jež může být tomuto podniku poskytnuta, aby se zamezilo nadměrnému vyrovnání.

#### 4. VYROVNÁNÍ DLUHŮ

##### 4.1. Cíl

- (41) Jak bylo uvedeno v oddíle 1.1, v minulosti se železniční podniky potýkaly s nerovnováhou mezi svými příjmy a náklady, zejména náklady investičními. To vedlo k významné zadluženosti, jejíž finanční správa představuje pro železniční podniky velmi vysoké zatížení a omezuje jejich kapacitu realizovat potřebné investice jak na úrovni infrastruktury, tak na úrovni obnovy kolejových vozidel.

<sup>(51)</sup> Podpory na pořízení nových dopravních vozidel, jež překračují rámec norem Společenství co do ochrany životního prostředí nebo jež zvyšují úroveň ochrany životního prostředí při neexistenci norem Společenství, jsou v rámci výše citovaných pokynů ke státním podporám na ochranu životního prostředí možné.

<sup>(52)</sup> Pokud trať nebo specifická služba obsluhuje systematicky (tj. při každé jízdě) region, na který se použije nejvyšší míra podpory, použije se tato míra na veškeré způsobilé výdaje. Pokud už region, na který se použije nejvyšší míra podpory, je obsluhován pouze příležitostně, použije se tato míra pouze na část způsobilých výdajů připadajících na obsluhu tohoto regionu.

- (42) Touto situací se výslovně zabývá směrnice 91/440/EHS. Ze sedmého bodu odůvodnění této směrnice vyplývá, že státy EHP musejí „zajistit zejména zdravou finanční strukturu stávajících veřejných železničních podniků“, a zmiňuje, že v tomto smyslu by byla potřebná „finanční úprava“. Článek 9 směrnice uvádí: „Členské státy vytvoří spolu se stávajícími veřejnými železničními podniky vhodné mechanismy na pomoc snížení zadlužení těchto podniků na úrovni umožňující řídit podnik na dobrém finančním základě a ke zlepšení finanční situace podniku.“ V odstavci 3 téhož článku se uvádí poskytování státní podpory „při splácení dluhů podle tohoto článku“ a stanoví, že tyto podpory musí být poskytovány v souladu s články 49, 61 a 62 Dohody o EHP<sup>(53)</sup>.
- (43) Na počátku devadesátých let 20. století po vstupu směrnice 91/440/EHS v platnost státy EHP výrazně snížily dluhy železničních podniků. Restrukturalizace dluhů nabyla různých forem:
- a) převod celého dluhu nebo jeho části na provozovatele infrastruktury, čímž bylo železničnímu podniku umožněno fungovat na zdravějším finančním základě. Tento převod mohl proběhnout až po oddělení činností dopravních služeb od provozování infrastruktury;
  - b) vytvoření samostatných právnických osob pro financování projektů infrastruktur (například vysokorychlostní trati), což umožňuje ulehčit železničním podnikům od budoucího finančního zatížení, které by financování těchto nových infrastruktur představovalo;
  - c) finanční restrukturalizace železničních podniků, zejména vyrovnáním všech nebo části jejich dluhů.
- (44) Tyto tři typy kroků přispěly ke krátkodobému zlepšení finanční situace železničních podniků. Zadluženost se v porovnání s celkovými závazky snížila, stejně tak se snížil i podíl představující splácení úroků na provozních nákladech. Snížení dluhu železničnímu podniku obecně umožnilo zlepšit jeho finanční situaci, a to díky nižšímu splácení kapitálu a úroků. Navíc mohla podobná snížení přispět k poklesu úrokové sazby, což má významný dopad na finanční správu dluhu.
- (45) Kontrolní úřad ESVO však konstatuje, že zadluženost mnohých železničních podniků zůstává i nadále znepokojivá. Mnohé podniky vykazují míru zadluženosti, která svou výší přesahuje míru přijatelnou pro obchodní společnost, a nemohou se proto stále samofinancovat a/nebo nemohou ze svých příjmů plynoucích ze stávajících a budoucích dopravních operací financovat své investiční potřeby. Kromě toho zjišťujeme, že v členských státech, které k Evropskému Společenství přistoupily k 1. květnu 2004, je míra zadlužení podniků v tomto odvětví mnohem vyšší než v ostatních státech EHP.
- (46) Rozhodnutí zákonodárných orgánů Společenství nezměnit ustanovení směrnice 1991/440/EHS zohlednilo tento stav přijetím směrnic 2001/12 a 2004/51. Tato ustanovení tak představují součást rámce tvořeného po sobě jdoucími železničními balíčky.
- (47) Cílem této kapitoly je upřesnit způsob, jakým chce Kontrolní úřad ESVO v souvislosti s tímto požadavkem sekundárních právních předpisů uplatňovat pravidla Dohody o EHP v oblasti státních podpor na mechanismy snižování zadluženosti železničních podniků.

#### 4.2. Existence státní podpory

- (48) Úvodem Kontrolní úřad ESVO připomíná, že zásada neslučitelnosti stanovená v čl. 61 odst. 1 Dohody o EHP se vztahuje pouze na podpory, které „narušují nebo mohou narušit hospodářskou soutěž tím, že zvýhodňují určité podniky nebo určitá odvětví výroby“, a to pouze „pokud ovlivňují obchod mezi smluvními stranami“. Podle ustálené judikatury Evropského Soudního dvora je v případě, že podpora posiluje postavení určitého podniku ve srovnání s jinými podniky, které si konkurují na trhu v rámci Společenství, musí se mít za to, že jmenované podniky jsou touto podporou ovlivněny<sup>(54)</sup>.
- (49) Na veškerá opatření přičitatelná státu, která vedou k úplnému či částečnému vyrovnání dluhu, jsou specificky určena jednomu či více železničním podnikům a pocházejí ze státních prostředků, se tedy vztahuje čl. 61 odst. 1 Dohody o EHP, působí-li příslušný železniční podnik na trzích otevřených hospodářské soutěži a je-li tímto vyrovnáním dluhů posíleno jeho postavení alespoň na jednom z těchto trhů.
- (50) Kontrolní úřad ESVO připomíná, že směrnice 2001/12/ES otevřela trh služeb mezinárodní nákladní železniční dopravy hospodářské soutěži v celé transevropské síti nákladní dopravy k 15. březnu 2003. Proto je toho názoru, že obecně se trh hospodářské soutěži otevřel nejpozději dne 15. března 2003.

<sup>(53)</sup> Viz poznámka pod čarou 26.

<sup>(54)</sup> Rozsudek Soudního dvora ze dne 17. září 1980, věc č. 730/79 *Philip Morris Holland v. Komise*, [1980] Sb. rozh. 2671, odstavec 11.

#### 4.3. Slučitelnost

- (51) Představuje-li vyrovnání dluhu ve prospěch železničního podniku státní podporu, na niž se vztahuje čl. 61 odst. 1 Dohody o EHP, je nutné ji Kontrolnímu úřadu ESVO oznámit v souladu s článkem 62 Dohody o EHP.
- (52) Obecně je takovou podporu třeba posoudit podle pokynů Kontrolního úřadu ESVO pro státní podporu na záchranu a restrukturalizaci podniků v obtížích z roku 2004 (dále jen „pokyny ke státní podpoře na restrukturalizaci z roku 2004“), s výhradou kapitoly 5 těchto pokynů.
- (53) Ve zvláštních případech, kdy se vyrovnané dluhy týkají výhradně koordinace dopravy, vyrovnávacích plateb za závazky veřejné služby nebo účetní normalizace, se slučitelnost těchto podpor prozkoumá na základě článku 49 Dohody o EHP, nařízení přijatých pro její provádění a nařízení o normalizaci účtů <sup>(55)</sup>.
- (54) V souvislosti s článkem 9 směrnice 91/440/EHS se Kontrolní úřad ESVO mimo jiné domnívá, že pokud se vyrovnání vztahuje ke starším dluhům, vzniklým předtím, než v platnost vstoupila směrnice 2001/12/ES, která stanovila podmínky pro otevření daného odvětví hospodářské soutěži, je nutné, aby za určitých podmínek bylo možno takové podpory schválit navzdory chybějící finanční restrukturalizaci.
- (55) Kontrolní úřad ESVO se totiž domnívá, že podpory tohoto typu mohou být slučitelné, pokud je jejich účelem usnadnit přechod na otevřený železniční trh v souladu s článkem 9 směrnice 91/440/EHS <sup>(56)</sup>. Kontrolní úřad je tudíž toho názoru, že lze podobné podpory považovat podle čl. 61 odst. 3 písm. c) Dohody <sup>(57)</sup> za slučitelné se společným trhem, pokud jsou splněny následující podmínky.
- (56) Za prvé musí být podpora určena na vyrovnání jasně stanovených a individualizovaných dluhů vzniklých předem dnem 15. března 2001, kdy vstoupila v platnost směrnice 2001/12/ES. Podpora nesmí v žádném případě překročit výši těchto dluhů. Logikou článku 9 směrnice 91/440/EHS přejímanou v následných směrnících bylo totiž snížit zadluženost nahromaděnou za podmínek, kdy o otevření trhu na úrovni EHP ještě nebylo rozhodnuto.
- (57) Za druhé musí dotčené dluhy být přímo spojeny s činností železniční dopravy nebo s řídicími činnostmi, výstavbou či využíváním železničních infrastruktur. Smluvní závazky na realizaci investic, které nejsou přímo spojené s dopravou a/nebo železničními infrastrukturami, nejsou způsobilé.
- (58) Za třetí se vyrovnání dluhů musí uskutečnit ve prospěch podniků potýkajících se s nadměrnou zadlužeností, která brání jejich zdravému finančnímu řízení. Podpora musí být potřebná pro ozdravení této situace v tom smyslu, že by předvídatelný vývoj hospodářské soutěže v EHP tomuto podniku v dohledném časovém rámci neumožnil ozdravit jeho finanční situaci. Při hodnocení tohoto kritéria je nutno vzít v úvahu nárůst produktivity, který lze v podniku důvodně očekávat.
- (59) Za čtvrté nesmí podpora v tomto smyslu přesáhnout nezbytnou míru. V tomto bodě je rovněž nutné si uvědomit budoucí vývoj hospodářské soutěže. V každém případě se podnik nesmí díky této podpoře ocitnout ve výhodnější situaci než řádně spravovaný průměrný podnik se stejným profilem činností.
- (60) Za páté nesmí podnik vyrovnáním dluhů získat takovou konkurenční výhodu, která by bránila vývoji účinné hospodářské soutěže v EHP např. odrazováním jiných podniků či nových hospodářských subjektů od vstupu na vnitrostátní či regionální trh. Podpory na vyrovnání dluhů nesmějí být zejména financovány z dávek uložených ostatním provozovatelům železnic <sup>(58)</sup>.
- (61) Při splnění těchto podmínek přispějí opatření k vyrovnání dluhů k naplnění cíle stanoveného v článku 9 směrnice 91/440/EHS, aniž by byla neúměrně narušena hospodářská soutěž a obchod mezi státy EHP. Tato opatření lze tedy považovat za slučitelná se společným trhem.

#### 5. PODPORY NA RESTRUKTURALIZACI ŽELEZNIČNÍCH PODNIKŮ – RESTRUKTURALIZACE ORGANIZAČNÍCH SLOŽEK NÁKLADNÍ DOPRAVY

##### 5.1. Cíl

- (62) Není-li stanoveno jinak, hodnotí Kontrolní úřad ESVO slučitelnost státních podpor na restrukturalizaci podniků v obtížích v odvětví železniční dopravy na základě pokynů ke státní podpoře na restrukturalizaci z roku 2004. Tyto pokyny v podstatě nestanovují odchylku pro železniční podniky.

<sup>(55)</sup> Nařízení (EHS) č. 1192/69.

<sup>(56)</sup> Kontrolní úřad ESVO analogicky uplatňuje některé podmínky stanovené ve sdělení Evropské komise o metodice analyzování státní podpory související s uvízlými náklady ze dne 26. července 2001, SEK(2001) 1238.

<sup>(57)</sup> Aniž je dotčeno použití nařízení (EHS) č. 1191/69, (EHS) č. 1192/69 a (EHS) č. 1107/70.

<sup>(58)</sup> Aniž je dotčeno použití směrnice 2001/14/ES.

- (63) Obecně se nemůže organizační složka podniku, neboli hospodářská jednotka bez vlastní právní subjektivity, stát příjemcem podpory na restrukturalizaci. Pokyny ke státní podpoře na restrukturalizaci z roku 2004 se vztahují jen na „podniky v obtížích“. Tyto pokyny kromě jiného upřesňují (bod 12), že podnik, „který patří k větší obchodní skupině nebo byl větší obchodní skupinou převzat, není za normálních okolností způsobilý pro poskytnutí podpory ... na restrukturalizaci s výjimkou případu, kdy je možné prokázat, že jsou dané obtíže její vlastní a nejsou výsledkem svěvolného rozvrhování nákladů v rámci dané skupiny, a že jsou tyto obtíže příliš vážné na to, aby je vyřešila sama skupina“. Zejména proto je nutné vyhnout se tomu, aby uměle vytvářené podřízené jednotky, které produkují ztráty, mohly využívat veřejné finanční prostředky.
- (64) Kontrolní úřad ESVO má nicméně za to, že se odvětví evropské nákladní dopravy po železnici v současné době nachází ve zcela zvláštní situaci, která ve společném zájmu vyžaduje, aby bylo stanoveno, že za určitých podmínek lze podpory železničnímu podniku, které umožní činností nákladní dopravy tohoto podniku vyřešit obtíže, považovat za slučitelné se společným trhem.
- (65) V odvětví železniční dopravy se totiž stávající situace hospodářské soutěže v činnostech nákladní dopravy značně liší od situace převládající v oblasti osobní dopravy. Vnitrostátní trhy nákladní dopravy jsou otevřené hospodářské soutěži, kdežto trhy osobní železniční dopravy se hospodářské soutěži otevrou až k 1. lednu 2010.
- (66) Tato situace má finanční dopad v tom smyslu, že nákladní železniční doprava je v podstatě řízena pouze na základě obchodních vztahů mezi dopravci a zasilateli. Naproti tomu finanční rovnováha činností spojených s osobní dopravou může být rovněž závislá na zásahu orgánů veřejné moci v podobě vyrovnání závazků veřejné služby.
- (67) Některé evropské železniční podniky dosud právně neoddelily svou osobní a nákladní dopravu nebo tak právě učinily. Platné právní předpisy EHP však povinnost tyto činnosti právně oddělit nepředepisují.
- (68) Revitalizace nákladní dopravy po železnici patří již několik let mezi nejvyšší priority evropské dopravní politiky. Důvody k tomu jsou uvedeny v kapitole 1 těchto pokynů.
- (69) Tato zvláštnost činností v oblasti nákladní železniční dopravy vyžaduje změnu přístupu, což Evropská komise uznala ve své rozhodovací praxi<sup>(59)</sup> na základě pokynů Společenství pro státní podporu na obnovu a restrukturalizaci podniků v obtížích z roku 1999<sup>(60)</sup>.
- (70) Cílem této kapitoly je v souvislosti s touto rozhodovací praxí Kontrolního úřadu ESVO a s ohledem na úpravy příslušných pokynů z roku 1999 pokyny ke státní podpoře na restrukturalizaci z roku 2004 uvést, jak hodlá Kontrolní úřad ESVO uskutečňovat tento přístup v budoucnu.
- (71) Vzhledem k výše uvedeným rizikům je tento přístup odůvodněn okolnostmi a omezí se pouze na organizační složky železničních podniků pro nákladní dopravu a na přechodné období, a sice u ohlášených restrukturalizací do dne 1. ledna 2010, kdy se hospodářské soutěži otevrou trhy osobní železniční dopravy.
- (72) Zájmem Kontrolního úřadu ESVO je mimo jiné vzít v úvahu skutečnost, že v rostoucím počtu států ESVO přizpůsobily železniční podniky svou organizaci specifickému vývoji v činnostech nákladní dopravy a osobní dopravy a přistupují k právnímu oddělení svých činností nákladní dopravy. Kontrolní úřad ESVO bude tedy v rámci restrukturalizace a jako podmínku před uznáním podpory vyžadovat právní oddělení dotčené organizační složky nákladní dopravy a její přeměnu ve veřejnoprávní obchodní společnost. Kontrolní úřad ESVO zdůrazňuje, že toto oddělení spolu s jinými vhodnými opatřeními výrazně přispěje ke splnění dvou cílů: vyloučit jakoukoli křížovou dotaci mezi restrukturalizovanou organizační složkou a zbylou částí podniku a zajistit, aby veškeré finanční vztahy mezi těmito dvěma činnostmi probíhaly na komerčním základě.
- (73) S cílem zabránit jakýmkoli pochybnostem jsou při posuzování podpor, na něž se vztahuje tato kapitola, s výjimkou odchylek uvedených níže, i nadále plně použitelné pokyny ke státní podpoře na restrukturalizaci z roku 2004.

## 5.2. Způsobilost pro podporu

- (74) Kritérium způsobilosti je třeba upravit tak, aby byla zahrnuta situace, kdy organizační složka nákladní dopravy v rámci železničního podniku představuje soudržnou a trvalou hospodářskou jednotku, která bude právně oddělena od zbylé části podniku během restrukturalizace a před poskytnutím podpory, a potýká se s takovými potížemi, že by v případě, že by tato organizační složka nákladní dopravy byla oddělena od železničního podniku, představovala „podnik v obtížích“ ve smyslu pokynů ke státní podpoře na restrukturalizaci z roku 2004.

<sup>(59)</sup> Viz rozhodnutí Evropské komise ze dne 2. března 2005, N 386/2004, Podpora restrukturalizaci společnosti Fret SNCF (Úř. věst. C 172, 12.7.2005, s. 3).

<sup>(60)</sup> Úř. věst. C 288, 9.10.1999, s. 2, Kontrolní úřad ESVO přijal odpovídající pokyny rozhodnutím č. 329/99/KOL ze dne 16. prosince 1999 (Úř. věst. C 172, 12.7.2005, s. 3).

- (75) Z toho zejména vyplývá, že dotčená organizační složka podniku musí čelit vážným inherentním potížím, které nejsou výsledkem svévolného rozvrhování nákladů v rámci podniku.
- (76) Aby organizační složka, která se má restrukturalizovat, představovala soudržnou a trvalou hospodářskou jednotku, musí sdružit všechny činnosti nákladní dopravy železničního podniku, a to z hlediska průmyslového, obchodního, účetního a finančního. Je třeba, aby bylo možné jí připisat ztráty a vlastní prostředky či kapitál, jež dostatečně odrážejí hospodářskou realitu situace, již tato organizační složka čelí, a na tomto základě provést soudržné posouzení kritérií stanovených v bodě 9 pokynů ke státní podpoře na restrukturalizaci z roku 2004 <sup>(61)</sup>.
- (77) Při posuzování toho, zda je organizační složka v potížích ve smyslu uvedeném výše, vezme Kontrolní úřad ESVO v úvahu kapacitu zbylé části železničního podniku zajistit hospodářské zotavení organizační složky, která má být restrukturalizována.
- (78) Kontrolní úřad ESVO má za to, že ačkoli se na výše popsanou situaci přímo nevztahují pokyny ke státní podpoře na restrukturalizaci z roku 2004 vylučující v bodě 11 ze své oblasti působnosti nově vytvořené podniky, lze podpory na restrukturalizaci v této souvislosti poskytnout s cílem umožnit společnosti vytvořené právním oddělením životoschopně operovat na trhu. Zde se jedná pouze o situace, kdy společnost, která bude vytvořena po uvedeném právním oddělení, sdruží organizační složku nákladní dopravy jako celek, jak se uvádí v oddělených účtech podle článku 9 směrnice 91/440/EHS, včetně veškerého majetku, závazků, kapitálu, mimorozvahových závazků a pracovní síly náležejících této organizační složce.
- (79) Kontrolní úřad ESVO zdůrazňuje, že z týchž důvodů v situaci, kdy železniční podnik nedávno právně oddělil svou organizační složku nákladní dopravy, a to za předpokladu, že tato organizační složka splnila výše uvedené podmínky, nelze příslušnou společnost považovat za nově vytvořený podnik ve smyslu bodu 11 pokynů ke státní podpoře na restrukturalizaci z roku 2004, a tato společnost tudíž není vyloučena z oblasti působnosti těchto pokynů.

### 5.3. Obnovení dlouhodobé rentability

- (80) Kontrolní úřad ESVO zajistí nejen, aby se splnily podmínky obnovení dlouhodobé rentability stanovené pokyny ke státní podpoře na restrukturalizaci z roku 2004 <sup>(62)</sup>, ale i to, aby se díky restrukturalizaci uskutečnila přeměna činností nákladní dopravy z chráněné činnosti požívající výlučných práv v konkurenceschopnou činnost v rámci otevřeného trhu. Je tedy nutné, aby se restrukturalizace týkala všech hledisek činnosti nákladní dopravy, z pohledu průmyslového, obchodního i finančního. Plán restrukturalizace požadovaný v pokynech ke státní podpoře na restrukturalizaci <sup>(63)</sup> musí zejména umožnit zajištění kvality, spolehlivosti a služeb na úrovni slučitelné s požadavky zákazníků.

### 5.4. Zamezení přílišnému narušení hospodářské soutěže

- (81) V rámci analýzy zamezení jakémukoli přílišnému narušení hospodářské soutěže podle pokynů ke státní podpoře na restrukturalizaci z roku 2004 se bude Kontrolní výbor ESVO rovněž opírat o tyto prvky:

- rozdílnost hospodářských modelů mezi dopravou po železnici a jinými druhy dopravy;
- cíl EHP dosáhnout rovnováhy mezi jednotlivými druhy dopravy;
- situace hospodářské soutěže na trhu v době restrukturalizace (stupeň integrace, potenciál růstu, existence konkurentů, předpokládaný vývoj).

### 5.5. Podpora omezená na minimum

- (82) K ověření, zda je splněno toto kritérium, se použijí ustanovení pokynů ke státní podpoře na restrukturalizaci z roku 2004. Za tímto účelem se do vlastního příspěvku podniku zahrne příspěvek organizační složky nákladní dopravy, která bude od železničního podniku právně oddělena. Kontrolní úřad ESVO se nicméně domnívá, že zcela zvláštní výše popsaná situace odvětví evropské nákladní železniční dopravy může představovat výjimečnou okolnost ve smyslu odstavce 43 těchto pokynů. Bude se tedy moci spokojit s nižšími vlastními příspěvky, než stanoví pokyny ke státní podpoře na restrukturalizaci z roku 2004, za předpokladu, že vlastní příspěvek organizační složky nákladní dopravy bude co největší, aniž by došlo k ohrožení rentability dotčené činnosti.

<sup>(61)</sup> Bod 9 pokynů ke státní podpoře na restrukturalizaci stanoví: „Pro účely těchto pokynů je podnik v zásadě a bez ohledu na svou velikost považován za podnik v obtížích zejména za těchto okolností:

a) v případě společnosti s ručením omezeným, kde došlo ke ztrátě více než poloviny základního kapitálu a kde ke ztrátě více než jedné čtvrtiny tohoto kapitálu došlo za posledních 12 měsíců;“ nebo

„b) v případě společnosti, v níž alespoň někteří společníci plně ručí za závazky společnosti, kde došlo ke ztrátě více než poloviny jejího kapitálu zaznamenaného v účetnictví této společnosti a kde ke ztrátě více než jedné čtvrtiny tohoto kapitálu došlo za posledních 12 měsíců;“ nebo

„c) kde nehlédě na to, o jaký typ společnosti se jedná, podnik splňuje podmínky vnitrostátního práva pro zahájení kolektivního úpadkového řízení“.

<sup>(62)</sup> Viz zejména body 33 až 36 pokynů ke státní podpoře na restrukturalizaci.

<sup>(63)</sup> Viz zejména oddíl 3.2 pokynů ke státní podpoře na restrukturalizaci.

#### 5.6. Zásada jediné podpory

- (83) Pokud jde o zásadu jediné podpory, použije se na právně oddělenou společnost s ohledem na podporu na restrukturalizaci, jež byla oznámena jako první podpora na restrukturalizaci poskytnutá tomuto podniku. Naproti tomu podpora na restrukturalizaci schválená za podmínek uvedených v této kapitole nemá vliv na použití zásady jediné podpory na zbylou část železničního podniku.
- (84) S cílem předejít jakýmkoli pochybnostem ohledně zásady jediné podpory vylučuje poskytnutí podpor na restrukturalizaci organizační složce nákladní dopravy železničního podniku, stanovených v této kapitole, pokud podporu na restrukturalizaci již obdržel železniční podnik jako celek.

### 6. PODPORY NA KOORDINACI DOPRAVY

#### 6.1. Cíl

- (85) Jak již bylo uvedeno, článek 49 Dohody o EHP byl proveden nařízeními (EHS) č. 1191/69 a (EHS) č. 1107/70, které budou zrušeny nařízením o závazcích veřejné služby. Nicméně nařízení o závazcích veřejné služby se použije pouze na pozemní osobní dopravu. Nebude se vztahovat na nákladní železniční dopravu, v jejímž případě se budou podpory na koordinaci dopravy i nadále řídit pouze článkem 49 Dohody o EHP.
- (86) Navíc ustanovení článku 9 nařízení o závazcích veřejné služby týkající se podpor na koordinaci dopravy a podpor na výzkum a vývoj platí výslovně, aniž je dotčen článek 49 Dohody o EHP; článek 49 lze tudíž přímo použít k odůvodnění slučitelnosti podpor na koordinaci osobní železniční dopravy.
- (87) Cíl této kapitoly tudíž spočívá v určení kritérií, která by Kontrolnímu úřadu ESVO umožnila zkoumat slučitelnost podpor na koordinaci dopravy na základě článku 49 Dohody o EHP obecným způsobem (oddíl 6.2) i s ohledem na některé zvláštní formy podpory (oddíl 6.3). Kontrolní úřad ESVO připomíná, že ačkoli jsou obecné zásady uplatňování článku 49 Dohody o EHP pro hodnocení státních podpor vzhledem k nařízení o závazcích veřejné služby relevantní, tyto pokyny se prováděcími pravidly k uvedenému nařízení nezabývají.

#### 6.2. Obecné úvahy

- (88) Článek 49 Dohody o EHP stanoví slučitelnost podpor, které odpovídají potřebě koordinovat dopravu. Evropský soudní dvůr rozhodl, že tento článek „považuje za slučitelné se Smlouvou podpory na dopravu pouze v přesně vymezených případech, které nejsou na újmu obecným zájmům Společenství“<sup>(64)</sup>.
- (89) Pojem „koordinace dopravy“ používaný v článku 49 Dohody o EHP má význam, který přesahuje pouhou skutečnost usnadňování rozvoje hospodářské činnosti. Tento pojem předpokládá zásah orgánů veřejné moci, jehož cílem je usměrňovat vývoj odvětví dopravy ve společném zájmu.
- (90) Postup liberalizace v odvětví pozemní dopravy v určitých ohledech značně zmírnil potřebu koordinovat. Ve fungujícím liberalizovaném odvětví může koordinace vyplynout z působení tržních sil. Jak již však bylo uvedeno výše, platí, že investice do rozvoje infrastruktur jsou i nadále v mnoha ohledech realizovány orgány veřejné moci. Mimoto i po liberalizaci odvětví může trh nadále různým způsobem selhávat. A právě tato selhání odůvodňují zásah orgánů veřejné moci v této oblasti.
- (91) Za prvé s sebou odvětví dopravy přináší významné nepříznivé externality, například uživatelům (přetížení) nebo celé společnosti (znečištění). Tyto externality se obtížně zohledňují, zejména proto, že možnost zahrnout do tvorby cen za přístup k dopravním infrastrukturám externí náklady, nebo dokonce jednoduše přímé uživatelské náklady, je inherentně omezena. Z toho vyplývají možné rozdíly mezi jednotlivými druhy dopravy, které si zaslouží korekci prostřednictvím podpory orgánů veřejné pomoci těm druhům dopravy, které způsobují nejméně externích nákladů.
- (92) Za druhé může odvětví dopravy zaznamenat problémy „koordinace“ v ekonomickém slova smyslu, například při přijímání společného standardu interoperability pro železnici nebo při propojování jednotlivých dopravních sítí.
- (93) Za třetí nemusejí železniční podniky být schopny plně využít výsledků úsilí, které vynaložily v oblasti výzkumu, vývoje a inovací (příznivé vnější důsledky), což rovněž představuje selhání trhu.

<sup>(64)</sup> Rozsudek soudního dvora ze dne 12. října 1978, věc 156/77, *Komise v. Belgie* [1978], Sb. rozh. 1881, odst. 10.

- (94) Dohoda o EHP obsahuje specifický základ pro povolování podpor odpovídajících potřebě koordinovat dopravu, což svědčí o významu tohoto rizika selhání trhu a o negativním dopadu, jenž mají tato selhání na rozvoj EHP.
- (95) Podpory, které odpovídají potřebě koordinovat dopravu, je v zásadě nutné považovat za slučitelné s Dohodou o EHP.
- (96) Nicméně aby bylo možné určitou podporu považovat za „odpovídající potřebě“ koordinovat dopravu, musí být potřebná a přiměřená z hlediska stanoveného cíle. Mimo jiné nesmí narušení hospodářské soutěže, které s sebou podpora přináší, poškodit obecné zájmy EHP. Například podpora, jejímž účelem by bylo převést dopravní toky pobřežní plavby na železnici, by tato kritéria splnit nemohla.
- (97) A konečně, s ohledem na rychlý vývoj odvětví dopravy, s nímž vzniká potřeba další koordinace, musí být veškerá podpora, která se Kontrolnímu úřadu ESVO oznamuje, aby ji rozhodnutím prohlásil za slučitelnou s Dohodou o EHP na základě článku 49, omezena <sup>(65)</sup> nanejvýš na dobu 5 let, což Kontrolnímu úřadu ESVO umožňuje ji přezkoumat s ohledem na dosažené výsledky a případně povolit její prodloužení <sup>(66)</sup>.
- (98) Pokud jde konkrétněji o odvětví železniční dopravy, mohou mít podpory odpovídající potřebě koordinovat dopravu několik podob:
- a) podpory na využívání infrastruktury, tj. podpory poskytnuté železničním podnikům, které musejí nést náklady infrastruktur, které využívají, zatímco jiné podniky, které při poskytování dopravních služeb využívají jiných druhů dopravy, takové náklady nenesou;
  - b) podpory na snížení externích nákladů, které jsou určeny na podporu přechodu k železnici, neboť v porovnání s jinými druhy dopravy, jako je třeba doprava silniční, v její souvislosti vzniká méně externích nákladů;
  - c) podpory zvyšující interoperabilitu a, pokud odpovídají potřebám koordinace dopravy, podpory na zvýšení bezpečnosti, odstranění technických překážek a snížení hlukosti v odvětví železniční dopravy, dále jen „podpory na interoperabilitu“;
  - d) podpory na výzkum a vývoj odpovídající potřebě koordinovat dopravu.
- (99) V následujících oddílech uvede Kontrolní úřad ESVO podrobnosti k určitému počtu podmínek, které z pohledu jeho rozhodovací praxe umožní u těchto jednotlivých typů podpor na koordinaci dopravy zajistit, aby dotčené podpory splňovaly podmínky slučitelnosti na základě článku 49 Dohody o EHP. Vzhledem ke zvláštní povaze podpory na výzkum a vývoj se kritéria pro tento druh opatření probírají samostatně.
- 6.3. Kritéria pro podpory na využívání železničních infrastruktur, na snížení externích nákladů a na interoperabilitu**
- (100) Hodnocení slučitelnosti podpor na využívání infrastruktur, na snížení externích nákladů a na interoperabilitu s ohledem na článek 49 Dohody o EHP odpovídá rozhodovací praxi Evropské komise při použití čl. 3 odst. 1 písm. b) nařízení (EHS) č. 1107/70. Níže uvedené podmínky se vzhledem k této praxi jeví pro stanovení slučitelnosti podpory jako dostačující.
- 6.3.1. Způsobilé náklady**
- (101) Způsobilé náklady se určují na základě těchto prvků.
- (102) Pokud jde o podpory na využívání železničních infrastruktur, jsou způsobilými náklady dodatečné náklady na využívání infrastruktur, které nese železniční doprava, nikoli však konkurenční a více znečišťující druh dopravy.
- (103) Pokud jde o podpory na snížení externích nákladů, představuje způsobilé náklady ta část externích nákladů, již železniční doprava na rozdíl od konkurenčních druhů dopravy umožňuje zabránit.

<sup>(65)</sup> Tamtéž.

<sup>(66)</sup> Toto období se prodlužuje na 10 let v případě opatření, která spadají do působnosti čl. 15 odst. 1 písm. e) směrnice Rady 2003/96/ES ze dne 27. října 2003, kterou se mění struktura rámcových předpisů Společenství o zdanění energetických produktů a elektřiny, Úř. věst. L 283, 31.10.2003, s. 51. směrnice naposledy pozměněná směrnicí 2004/75/ES (Úř. věst. L 157, 30.4.2004, s. 100). Viz zejména rozhodnutí Evropské komise ze dne 2. dubna 2008, NN 46/B/2006 - Slovensko – vynětí ze spotřební daně a její snížení podle směrnice Rady 2003/96/ES (odvětví dopravy), dosud nezveřejněné. Směrnice Rady 2003/96/ES není začleněna do Dohody o EHP, neboť se týká harmonizace daní, která nespadá do působnosti Dohody o EHP.

- (104) V tomto ohledu je nutno připomenout, že článek 10 směrnice 2001/14/ES státním EHP výslovně dovoluje zavést systém kompenzací za prokazatelně neuhrazené náklady na životní prostředí, náklady při nehodách a náklady na infrastrukturu u konkurenčních druhů dopravy, pokud tyto náklady převýší srovnatelné náklady železniční dopravy. Pokud ještě neexistují právní předpisy EHP, jejichž prostřednictvím se mezi jednotlivými druhy pozemní dopravy harmonizuje metodika výpočtu poplatků za přístup k infrastruktuře, Kontrolní úřad ESVO při použití těchto pokynů<sup>(67)</sup> zohlední vývoj pravidel pro zpoplatnění nákladů na infrastrukturu a externích nákladů.
- (105) Jak u podpor na využívání železničních infrastruktur, tak i u podpor na snížení externích nákladů musí stát ESVO dodat transparentní, odůvodněnou a kvantifikovanou srovnávací analýzu nákladů mezi železniční dopravou a jejími alternativními volbami založenými na ostatních druzích dopravy<sup>(68)</sup>. Použitá metodika a provedené výpočty musí být veřejně k dispozici<sup>(69)</sup>.
- (106) Pokud jde podpory na interoperabilitu, představují způsobitelné náklady všechny investice týkající se instalace bezpečnostních systémů a systémů interoperability<sup>(70)</sup> nebo snížení hlukosti, a to jak do železničních infrastruktur, tak i do kolejových vozidel, pokud přispívají k cíli koordinaci dopravy. Zejména se vztahují na investice spojené se zaváděním systému ERTMS (European Rail Traffic Management System) a s dalšími podobnými opatřeními, která mohou přispět k odstranění technických překážek evropského trhu železničních služeb<sup>(71)</sup>.

### 6.3.2. Nezbytnost a přiměřenost podpory

- (107) Kontrolní úřad ESVO se domnívá, že je předpoklad nezbytnosti a přiměřenosti podpory naplněn, pokud intenzita podpory nepřekročí tyto hodnoty:

- a) u podpor na využívání infrastruktur 30 % celkových nákladů železniční dopravy až do 100 % způsobitelných nákladů<sup>(72)</sup>;
- b) u podpor na snížení externích nákladů 30 %<sup>(73)</sup> celkových nákladů železniční dopravy a 50 % způsobitelných nákladů<sup>(74)</sup>;
- c) 50 % způsobitelných nákladů v případě podpory na interoperabilitu.

<sup>(67)</sup> V této souvislosti třetí odstavec článku 11 směrnice Evropského parlamentu a Rady 1999/62/ES ze dne 17. června 1999 o výběru poplatků za užívání určitých pozemních komunikací těžkými nákladními vozidly, Úř. věst. L 187, 20.7.1999, s. 42. začleněná do Dohody o EHP rozhodnutím Smíšeného výboru EHP č. 5/2002 ze dne 1. února 2002, (Úř. věst. L 88, 4.4.2002, s. 9 a dodatek EHP č. 18, 4.4.2002, s. 6), pozměněná směrnici 2006/103/ES (Úř. věst. L 363, 20.12.2006, s. 344) začleněnou do Dohody o EHP rozhodnutím Smíšeného výboru EHP č. 132/2007 ze dne 26. října 2007 (Úř. věst. L 100, 10.4.2008, s. 1 a dodatek EHP č. 19, 10.4.2008, s. 1), stanoví, že „Komise nejpozději 10. června 2008 po prozkoumání všech možností včetně nákladů v oblasti životního prostředí, hlukosti, dopravního přetížení a zdraví předloží všeobecně použitelný, průhledný a srozumitelný model pro hodnocení všech vnějších nákladů, který bude sloužit jako základ budoucích výpočtů poplatků za pozemní komunikace. K tomuto modelu bude připojena analýza dopadů internalizace vnějších nákladů pro všechny druhy dopravy a strategie postupného provádění modelu u všech druhů dopravy“. V rámci přípravy sdělení o internalizaci externích nákladů ke splnění tohoto cíle zveřejnila Evropská komise dne 16. ledna 2008 příručku o doposud provedených studiích o vnějších nákladech odvětví dopravy ([http://ec.europa.eu/transport/costs/handbook/index\\_en.htm](http://ec.europa.eu/transport/costs/handbook/index_en.htm)). K určení způsobitelných nákladů lze vedle jiných nástrojů používat tento dokument vypracovaný několika instituty pro výzkum dopravy. Kromě toho Komise v dokumentu KOM(1998) 466 zveřejnila bílou knihu nazvanou „Spravedlivý systém poplatků za užití dopravních infrastruktur – Postupné zavádění společného rámce pro zpoplatnění dopravy v Evropské unii“ (Věstník Evropské unie – dodatek 3/98).

<sup>(68)</sup> Státy ESVO mohou nalézt pokyny k jednotlivým metodám hodnocení externích nákladů v příloze 2 zelené knihy Evropské komise „Směrování ke spravedlivé a účinné tvorbě cen v dopravě – možnosti internalizace vnějších nákladů na dopravu v Evropské unii“ (Věstník Evropské unie – dodatek 2/96; dokument KOM(1995) 691 v konečném znění) a ve studii, kterou Evropská komise zveřejnila dne 16. ledna 2008 (viz článek 11 směrnice 1999/62/ES).

<sup>(69)</sup> Článek 10 směrnice 2001/14/ES.

<sup>(70)</sup> Viz zejména směrnice Rady 96/48/ES ze dne 23. července 1996 o interoperabilitě transevropského vysokorychlostního železničního systému (Úř. věst. L 235, 17.9.1996, s. 6) začleněná do Dohody o EHP rozhodnutím Smíšeného výboru č. 25/97 (Úř. věst. L 242, 4.9.1997, s. 74 a dodatek EHP č. 37, 4.9.1997, s. 74) a směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/16/ES ze dne 19. března 2001 o interoperabilitě transevropského konvenčního železničního systému, (Úř. věst. L 110, 20.4.2001, s. 1) začleněná do Dohody o EHP rozhodnutím Smíšeného výboru EHP č. 16/2002 (Úř. věst. L 110, 25.4.2002, s. 11 a dodatek EHP č. 21, 25.4.2002, s. 8). Obě směrnice byly naposledy pozměněny směrnici 2007/32/ES (Úř. věst. L 141, 25.6.2007, s. 63), která byla začleněna do Dohody o EHP rozhodnutím Smíšeného výboru EHP č. 163/07 (Úř. věst. L 124, 8.5.2008, s. 30 a dodatek EHP č. 26, 8.5.2008, s. 24).

<sup>(71)</sup> Při výpočtu způsobitelných nákladů se zohlední případné odstupňování úplaty za používání infrastruktury podle výkonu kolejových vozidel (zejména hlukosti).

<sup>(72)</sup> Viz pro představu rozhodnutí Evropské komise ze dne 22. prosince 2006, N 574/05 prodloužení stávajícího režimu podpory N 335/03 – Itálie (Friuli – Venezia Giulia) – Aiuti per l'istituzione di servizi di autostrada viaggiante su rotaia (Úř. věst. C 133, 15.6.2007, s. 6); rozhodnutí Evropské komise ze dne 12. října 2006, N 427/2006 – Spojené království – Rail Environmental Benefit Procurement Scheme (REPS), (Úř. věst. C 283, 21.11.2006, s. 10).

<sup>(73)</sup> Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1692/2006 ze dne 24. října 2006, kterým se zavádí druhý program „Marco Polo“ pro poskytování finanční pomoci Společenství za účelem zlepšení vlivu systému nákladní dopravy na životní prostředí („Marco Polo II“) a kterým se zrušuje nařízení (ES) č. 1382/2003 (Úř. věst. L 328, 24.11.2006, s. 1) začleněné do Dohody o EHP rozhodnutím Smíšeného výboru EHP č. 70/07 ze dne 29. června 2007 (Úř. věst. L 304, 22.11.2007, s. 54 a dodatek EHP č. 56, 22.11.2007, s. 8), ve své příloze 1 stanoví, že finanční pomoc poskytovaná EHP na akce k převodu na jiný druh dopravy je omezena nejvýše na 35 % celkových výdajů nezbytných k dosažení cílů akce a vynaložených v důsledku akce. V těchto pokynech představuje kritérium ohledně státní podpory na koordinaci 30 % celkových nákladů železniční dopravy.

<sup>(74)</sup> Viz pro představu rozhodnutí Evropské komise ze dne 22. prosince 2006, N 552/06, Dánsko, Videreførelse af miljøtilskudsordningen for godstransport på jernbane, (Úř. věst. C 133, 15.6.2007, s. 5), a rozhodnutí Evropské komise ze dne 12. října 2006, N 427/2006 – Spojené království – Rail Environmental Benefit Procurement Scheme (REPS), op. cit.

- (108) Při překročení těchto limitů je na státech ESVO, aby prokázaly nezbytnost a přiměřenost příslušných opatření <sup>(75)</sup>.
- (109) Jak pokud jde o podpory na využívání železničních infrastruktur, tak i o podpory na snižování externích nákladů, je třeba, aby se podpora omezila výhradně na vyrovnání nákladů alternativních příležitostí spojených s používáním železniční dopravy, a nikoli jiného, více znečišťujícího druhu dopravy. Pokud existuje více alternativních konkurenčních řešení, která v porovnání se železniční dopravou způsobují vyšší úroveň znečištění, odpovídá zvolený limit největšímu rozdílu nákladů těchto jednotlivých řešení. Při dodržení limitů intenzity uvedených v bodě 107 je možno předpokládat, že je ověřeno kritérium nevyplacení nadměrné vyrovnávací platby.
- (110) Pokud je příjemcem podpory železniční podnik, musí v každém případě prokázat, že podpora měla skutečně motivační účinek pro přechod k železnici. To v podstatě vyžaduje, aby se podpora odrazila v ceně požadované od cestujícího či dopravce, poněvadž právě na této úrovni se odehrává volba mezi železnici a jinými, více znečišťujícími druhy dopravy, jako je doprava silniční <sup>(76)</sup>.
- (111) A konečně, pokud jde konkrétně o podpory na využívání infrastruktur a snížení externích nákladů, musí existovat reálné vyhlídky, že objem dopravy přesměrované na železnici zůstane zachován, aby podpora vedla k trvalému přesměrování dopravy.

#### 6.3.3. Závěr

- (112) Podpory na využívání železniční infrastruktury, snížení externích nákladů a interoperabilitu, které jsou nezbytné a přiměřené a nepoškozují v souladu se společnými zájmy hospodářskou soutěž, je třeba považovat za slučitelné podle článku 49 Dohody o EHP.

#### 6.4. Slučitelnost podpor na výzkum a vývoj

- (113) V oblasti pozemní dopravy stanoví čl. 3 odst. 1 písm. c) nařízení (EHS) č. 1107/70 přijatého na základě článku 73 Smlouvy o ES možnost poskytnout podporu na výzkum a vývoj. Evropská komise nedávno vyvinula určitou praxi při uplatňování tohoto ustanovení <sup>(77)</sup>.
- (114) Ustanovení čl. 9 odst. 2 písm. b) nařízení o závazcích veřejné služby přebírá znění čl. 3 odst. 1 písm. c) nařízení (EHS) č. 1107/70. Na základě tohoto ustanovení musejí být podpory, jejichž účelem je podpořit výzkum nebo rozvoj systémů a technologií osobní železniční dopravy, které jsou pro EHP hospodárnější, které jsou omezeny na etapu výzkumu a vývoje a které se nesmějí vztahovat na obchodní využití těchto dopravních systémů a technologií, považovány za odpovídající potřebám koordinace dopravy.
- (115) Ustanovení čl. 9 odst. 2 písm. b) nařízení o závazcích veřejné služby se použije, aniž je dotčen článek 61 Dohody o EHP. Podpory na výzkum, vývoj a inovaci v oblasti osobní dopravy tedy lze, pokud se na ně nevztahuje článek 9 nařízení o závazcích veřejné služby, a podpory, které se týkají pouze nákladní dopravy, považovat za slučitelné na základě čl. 61 odst. 3 písm. c) Dohody o EHP.
- (116) V této souvislosti Kontrolní úřad ESVO v pokynech pro poskytování státních podpor na výzkum, vývoj, inovace <sup>(78)</sup> (dále jen „pokyny pro VaVal“) stanovil podmínky, za jakých prohlásí podporu tohoto typu za slučitelnou s EHP na základě čl. 61 odst. 3 písm. c) Dohody o EHP. Pokyny pro VaVal se vztahují na podporu na výzkum, vývoj a inovace ve všech odvětvích upravených Dohodou o EHP. Použijí se rovněž na odvětví, která podléhají zvláštním pravidlům Společenství pro státní podporu, nestanoví-li tato pravidla jinak <sup>(79)</sup>. Pokyny pro VaVal se tedy vztahují na podpory na výzkum, vývoj a inovace v odvětví železniční dopravy, které nespádají do oblasti působnosti čl. 3 odst. 1 písm. c) nařízení (EHS) č. 1107/70 nebo článku 9 nařízení o závazcích veřejné služby (po vstupu tohoto nařízení v platnost).

<sup>(75)</sup> Tak by tomu mohlo být u opatření ve prospěch interoperability na transevropské dopravní síti, jak je naposledy definována rozhodnutím Evropského parlamentu a Rady č. 884/2004/ES ze dne 29. dubna 2004, kterým se mění rozhodnutí č. 1692/96/ES o hlavních směrech Společenství pro rozvoj transevropské dopravní sítě, (Úř. věst. L 167, 30.4.2004, s. 1) začleněné do Dohody EHP rozhodnutím Smíšeného výboru EHP č. 62/06 ze dne 2. června 2006 (Úř. věst. L 245, 7.9.2006, s. 9 a dodatek EHP č. 44, 7.9.2006, s. 8).

<sup>(76)</sup> U opatření spadajících pod čl. 15 odst. 1 písm. e) směrnice 2003/96/ES lze zohlednit jako daný dopad na cenu dopravy, ledaže je prokázán opak. Viz zejména rozhodnutí Evropské komise ze dne 2. dubna 2008, NN 46/B/2006 - Slovensko - vynětí ze spotřební daně a její snížení podle směrnice Rady 2003/96/ES (odvětví dopravy), dosud nezveřejněné.

<sup>(77)</sup> Rozhodnutí Evropské komise ze dne 30. května 2007, N 780/06 - Nizozemsko - Onderzoek en ontwikkeling composiet scheepsconstructie en multi-purpose laadruim; het „CompoCaNord“-project (Úř. věst. C 227, 27.9.2007, s. 5); rozhodnutí Evropské komise ze dne 19. července 2006, N 556/2005 - Nizozemsko - Koordinace dopravy: podpora na ochranu životního prostředí a na obnovu ve veřejné službě (Úř. věst. C 207, 30.8.2006); rozhodnutí Evropské komise ze dne 20. července 2005, N 63/2005 - Česká republika - Program na podporu úspor energie a využití obnovitelných zdrojů v resortu dopravy (Úř. věst. C 83, 6.4.2006).

<sup>(78)</sup> Kontrolní úřad ESVO přijal pokyny pro státní podporu v oblasti výzkumu, vývoje a inovací rozhodnutím 14/07/KOL ze dne 7. února 2007 (Úř. věst. L 305, 19.11.2009, s. 1 a dodatek EHP č. 60, 19.11.2009, s. 1. aktualizované pokyny jsou dostupné na internetové stránce Kontrolního úřadu ESVO: <http://www.eftasurv.int/state-aid/legal-framework/state-aid-guidelines/>). Viz odpovídající pokyny Společenství (Úř. věst. C 323, 30.12.2006, s. 1).

<sup>(79)</sup> Tamtéž, bod 2.1.

- (117) Nemá být vyloučeno, že by slučitelnost podpor na výzkum a vývoj mohla být posuzována přímo na základě článku 49 Dohody o EHP, pokud stanovený cíl odpovídá potřebě koordinovat dopravu. V takovém případě je vhodné ověřit výše uvedené podmínky, zejména skutečnost, že podpora musí být nezbytná a přiměřená pro stanovený cíl a nesmí poškodit obecné zájmy EHP. Kontrolní úřad ESVO se domnívá, že obecné zásady stanovené v pokynech pro VaVal jsou relevantní při analýze těchto různých kritérií.

## 7. STÁTNÍ ZÁRUKY ŽELEZNIČNÍM PODNIKŮM

- (118) Pokyny Kontrolního úřadu ESVO ke státním zárukám<sup>(80)</sup> stanoví právní požadavky na státní záruky, včetně v oblasti železniční dopravy.
- (119) Tyto pokyny v bodě 1.2 uvádějí, že Kontrolní úřad ESVO považuje „za podporu ve formě záruky rovněž výhodnější úvěrové podmínky získané podniky, jejichž právní forma vylučuje konkurzní řízení nebo jiná řízení v případě platební neschopnosti, nebo zajistí výslovnou státní záruku nebo pokrytí ztrát státem“.
- (120) Evropská komise a Kontrolní úřad ESVO se na základě zavedené praxe domnívají, že v odvětví otevřeném hospodářské soutěži jsou neomezené záruky neslučitelné se Smlouvou o ES a Dohodou o EHP. V souladu se zásadou proporcionality zejména nelze tyto podpory odůvodnit úkoly veřejného zájmu. V případě neomezené záruky se ve skutečnosti jeví jako nemožné ověřit, zda výše podpory nepřekročí čisté náklady na poskytování veřejné služby<sup>(81)</sup>.
- (121) Pokud jsou poskytovány státní záruky podnikům působícím jak na konkurenčních, tak i nekonkurenčních trzích, žádá Evropská komise a Kontrolní úřad ESVO úplné zrušení neomezené záruky poskytované podniku jako celku<sup>(82)</sup>.
- (122) Příjemci neomezených záruk jsou mnohé železniční podniky. Tyto záruky jsou většinou dědictvím zvláštního statusu bývalých monopolů zavedených pro železniční podniky před vstupem Dohody o EHP v platnost nebo před otevřením trhu služeb železniční dopravy hospodářské soutěži.
- (123) Podle informací, jež má Evropská komise a Kontrolní úřad ESVO k dispozici, představují tyto záruky ve značném počtu případů existující podpory. Proto se příslušné státy ESVO vyzývají, aby Kontrolní úřad ESVO postupem podle bodu 8.3 informovaly o podmínkách uplatňování těchto režimů stávajících podpor, jakož i o plánovaných opatřeních k jejich zrušení.

## 8. ZÁVĚREČNÁ USTANOVENÍ

### 8.1. Pravidla o kumulaci podpor

- (124) Stropy podpory stanovené v těchto pokynech jsou použitelné bez ohledu na to, je-li tato podpora financována úplně nebo částečně ze státních zdrojů nebo ze zdrojů Společenství. Podpora povolená podle těchto pokynů se nesmí kumulovat s jinými státními podporami ve smyslu čl. 61 odst. 1 Dohody o EHP ani s jinými formami financování ze strany Společenství, pokud tato kumulace zintenzivní podporu nad úroveň stanovenou těmito pokyny.
- (125) Pokud podpory slouží různým účelům a týkají se stejných způsobilých nákladů, používá se nejvýhodnější strop podpory.

### 8.2. Datum použitelnosti

- (126) Kontrolní úřad ESVO tyto pokyny použije, jakmile budou zveřejněny v *Úředním věstníku Evropské unie a dodatku EHP*.

Tyto pokyny použije na veškeré oznámené i neoznámené podpory, v jejichž případě bude po zveřejnění těchto pokynů vyzván, aby přijal rozhodnutí.

<sup>(80)</sup> Kontrolní úřad ESVO přijal pokyny ke státním zárukám rozhodnutím 788/08/KOL ze dne 17. prosince 2008. Viz odpovídající pokyny Společenství (Úř. věst. C 155, 20.6.2008, s. 10).

<sup>(81)</sup> Rozhodnutí Evropské komise 2005/145/ES ze dne 16. prosince 2003 o státních podporách, které Francie poskytla EDF a odvětví elektrárenského a plynárenského průmyslu (Úř. věst. L 49, 22.2.2005, s. 9); rozhodnutí Evropské komise ze dne 24. dubna 2007, E 12/2005 Polsko, Nieograniczona gwarancja dla Poczty Polskiej (Úř. věst. C 284, 27.11.2007, s. 2); rozhodnutí Komise ze dne 27. března 2002, E 10/2000, Německo, Anstaltslast et Gewährträgerhaftung – Státní záruka pro veřejné úvěrové instituce (Úř. věst. C 150, 22.6.2002, s. 7); rozhodnutí Kontrolního úřadu ESVO ze dne 15. července 2005, 177/05/KOL Státní záruka ve prospěch Liechtensteinische Landesbank (Úř. věst. C 310, 8.12.2005, s. 17 a dodatek EHP č. 62, 8.12.2005, s. 1).

<sup>(82)</sup> Tamtéž.

### 8.3. Vhodná opatření

- (127) V souladu s čl. 62 odst. 1 Dohody o EHP Kontrolní úřad ESVO navrhuje, aby státy ESVO od zveřejnění těchto pokynů v *Úředním věstníku Evropské unie a dodatku EHP* pozměnily své stávající režimy státních podpor, na které se vztahují tyto pokyny, tak, aby byly nejpozději do dvou let s těmito pokyny v souladu, a to s výhradou zvláštních ustanovení v oddílu o státních zárukách. Státy ESVO se vyzývají, aby nejpozději do jednoho roku od zveřejnění v *Úředním věstníku Evropské unie a dodatku EHP* písemně potvrdily, že tyto návrhy vhodných opatření přijímají.
- (128) Pokud by stát ESVO nepotvrdil písemně své přijetí do tohoto data, Kontrolní úřad ESVO použije čl. 19 odst. 2 části II protokolu 3 Dohody mezi státy ESVO o zřízení Kontrolního úřadu a Soudního dvora a v případě potřeby zahájí řízení podle tohoto článku.

### 8.4. Platnost a zpráva

- (129) Kontrolní úřad ESVO si vyhrazuje právo tyto pokyny změnit. Předloží zprávu o používání těchto pokynů před jakoukoli změnou a nejpozději do pěti let od data jejich zveřejnění.
-

## PŘÍLOHA IV

NAVRACENÍ PROTIPRÁVNÍ A NESLUČITELNÉ STÁTNÍ PODPORY <sup>(1)</sup>

## 1. ÚVOD

1. Kontrolní úřad ESVO (dále jen „Kontrolní úřad“) je připraven zaujmout pevný postoj proti protiprávní podpoře. Podle protokolu 3 Dohody mezi státy ESVO o zřízení Kontrolního úřadu a Soudního dvora (dále jen „protokol 3“) <sup>(2)</sup> Kontrolní úřad systematicky státním ESVO nařizoval navrátit každou protiprávní podporu, která je shledána neslučitelnou s fungováním Dohody o Evropském hospodářském prostoru (dále jen „Dohoda o EHP“), pokud se nedomníval, že by to bylo v rozporu s obecnými zásadami práva EHP. Kontrolní úřad přijal šest rozhodnutí o navrácení.
2. Pro integritu režimu státních podpor je zásadní, aby tato rozhodnutí, jimiž se státním ESVO nařizuje zajistit navrácení protiprávní podpory (dále jen „rozhodnutí o navrácení“), byla vymáhána účinně a neprodleně. Zkušenosti, které Úřad v minulých letech získal, ukazují, že v tomto ohledu existuje skutečný důvod k znepokojení. Srovnávací tabulky hodnotící státní podpory pro státy ESVO, které byly předloženy na podzim roku 2008 <sup>(3)</sup>, rovněž ukazují, že z šesti rozhodnutí, jež Kontrolní úřad přijal, bylo pouze jedno příslušným státem ESVO plně provedeno <sup>(4)</sup>.
3. V roce 2004 Evropská komise (dále jen „Komise“) zadala srovnávací studii o prosazování politiky EU v oblasti státních podpor v jednotlivých členských státech (dále jen „studie o prosazování“) <sup>(5)</sup>. Jedním z cílů studie bylo posoudit účinnost postupů a metod navrácení v řadě členských států. Autoři studie zjistili, že přílišná délka řízení o navrácení podpory je problémem, který se objevuje ve zprávách všech zemí.
4. Na základě vlastních zkušeností Kontrolní úřad zjistil, že navrácení protiprávní a neslučitelné podpory ve státech ESVO brání řada překážek. Postupy navrácení, na které se použijí ustanovení vnitrostátního práva, jsou příliš zdoluhavé a v praxi se žádné navrácení neuskutečnilo ve lhůtě stanovené v rozhodnutí Kontrolního úřadu o navrácení. Úřad proto zdůrazňuje potřebu účinného vymáhání rozhodnutí o navrácení. Je zřejmé, že provedení těchto rozhodnutí je sdílenou odpovědností mezi Kontrolním úřadem a státy ESVO a vyžaduje značné úsilí obou stran, má-li být úspěšné.
5. Účelem této kapitoly je objasnit politiku Kontrolního úřadu, pokud jde o provádění rozhodnutí o navrácení. Nezkoumá důsledky, jež mohou vnitrostátní soudy vyvodit z nedodržování oznamovací povinnosti a povinnosti nečinnosti podle čl. 1 odst. 3 části I protokolu 3. Kontrolní úřad se domnívá, že je nutné objasnit opatření, jež hodlá přijmout k usnadnění výkonu rozhodnutí o navrácení, a vysvětlit opatření, jež by státy ESVO mohly přijmout, aby bylo zajištěno dosažení úplné shody s pravidly a zásadami stanovenými systémem práva EHP, a zejména judikaturou soudů Evropských společenství a Soudu ESVO. Za tímto účelem bude v této kapitole nejprve připomenut účel navrácení podpory a základní zásady, na nichž je provádění rozhodnutí o navrácení založeno. Poté představí praktické důsledky těchto základních zásad pro všechny zúčastněné strany podílející se na procesu navrácení.

## 2. ZÁSADY POLITIKY NAVRACENÍ PODPORY

## 2.1. Stručná historie politiky navrácení podpory

6. Ustanovení čl. 1 odst. 3 části I protokolu 3 uvádí, že „Kontrolní úřad ESVO musí být členskými státy včas informován o záměrech poskytnout nebo upravit podpory, aby mohl podat svá vyjádření. [...] Dotyčný stát neprovede zamýšlená opatření, dokud se v tomto řízení nepřijme konečné rozhodnutí.“
7. V případech, kdy státy ESVO neinformují Kontrolní úřad o svých záměrech poskytnout nebo upravit podpory před jejich provedením, je podpora od okamžiku poskytnutí s ohledem na právo EHP protiprávní.

<sup>(1)</sup> Tato kapitola odpovídá oznámení Komise s názvem *Cesta k účinnému provádění rozhodnutí Komise, jimiž se členským státním nařizuje zajistit navrácení protiprávní a neslučitelné podpory*, Úř. věst. C 272, 15.11.2007, s. 4.

<sup>(2)</sup> Protokol 3 Dohody o Kontrolním úřadu a Soudním dvoru byl změněn, aby zohlednil ustanovení nařízení Rady č. 659/1999 ze dne 22. března 1999, kterým se stanoví prováděcí pravidla k článku 93 (nyní článek 88) Smlouvy o ES, Úř. věst. L 83, 27.3.1999, s. 1.

<sup>(3)</sup> [http://www.eftasurv.int/media/scoreboard/stateaidscoreboard\\_eftasstatesautumn2008.pdf](http://www.eftasurv.int/media/scoreboard/stateaidscoreboard_eftasstatesautumn2008.pdf)

<sup>(4)</sup> Viz Výroční zpráva Kontrolního úřadu za rok 2006, s. 56.

<sup>(5)</sup> Study on the enforcement of state aid law at national level, Competition studies 6 (Studie o prosazování práva státních podpor na vnitrostátní úrovni), Lucemburk, Úřad pro úřední tisky Evropských společenství – [http://www.concurrences.com/IMG/pdf/Study\\_2006.pdf](http://www.concurrences.com/IMG/pdf/Study_2006.pdf).

8. Ve svém rozsudku týkajícím se tzv. „Kohlegesetz“<sup>(6)</sup> z roku 1973 Evropský soudní dvůr (ESD) poprvé potvrdil, že Komise má pravomoc nařídít navrácení protiprávní a neslučitelné státní podpory. Soud rozhodl, že Komise byla oprávněna rozhodnout, že členský stát musí upravit nebo zrušit státní podporu, která byla neslučitelná se společným trhem. Proto by měla být rovněž oprávněna požadovat vrácení této podpory<sup>(7)</sup>.
9. V roce 2001 byl protokol 3 pozměněn mj. vložení části II, která kromě jiného obsahuje základní pravidla navrácení<sup>(8)</sup>. Další prováděcí ustanovení o navrácení byla začleněna do rozhodnutí č. 195/04/KOL ze dne 14. července 2004, v pozměněném znění<sup>(9)</sup>.
10. Ustanovení čl. 14 odst. 1 části II protokolu 3 potvrzuje ustálenou judikaturu ESD<sup>(10)</sup> a ukládá Kontrolnímu úřadu povinnost vyžadovat navrácení protiprávní a neslučitelné podpory, pokud to nebude v rozporu s obecnými zásadami práva. Tento článek rovněž stanoví, že příslušný stát ESVO učiní všechna nezbytná opatření, aby zajistil navrácení protiprávní podpory, jež byla shledána neslučitelnou. Ustanovení čl. 14 odst. 2 stanoví, že podpora, která má být navržena, zahrnuje úroky od data, kdy byla protiprávní podpora k dispozici příjemci, do data jejího účinného navrácení. V rozhodnutí č. 195/04/KOL jsou upřesněny metody, jež se mají použít při výpočtu úroků pro navrácení. A nakonec ustanovení čl. 14 odst. 3 stanoví, že „[...] navrácení se provede bezodkladně a v souladu s postupy vnitrostátního práva dotyčného státu ESVO za předpokladu, že umožňují okamžitý a účinný výkon rozhodnutí Kontrolního úřadu ESVO. [...]“.
11. V řadě nedávných rozsudků ESD blíže objasnil oblast působnosti a výklad čl. 14 odst. 3 nařízení Rady č. 659/1999 (který odpovídá čl. 14 odst. 3 části II protokolu 3) a zdůraznil nutnost okamžitého a účinného výkonu rozhodnutí o navrácení<sup>(11)</sup>. Kontrolní úřad začal mimoto systematictěji používat rozsudek ve věci *Deggendorf*<sup>(12)</sup>. Tento rozsudek Kontrolnímu úřadu umožňuje, aby v případě, že jsou splněny určité podmínky, požadoval od států ESVO pozastavení vyplácení nové slučitelné podpory společnosti, dokud tato společnost nenahradí starou protiprávní a neslučitelnou podporu, na niž se vztahuje rozhodnutí o navrácení.

## 2.2. Účel a zásady politiky navrácení podpory

### 2.2.1. Účel navrácení

12. ESD několikrát uvedl, že účelem navrácení je obnovit na trhu stav, který předcházel poskytnutí podpory. To je nezbytné pro to, aby se zajistilo zachování rovných podmínek na vnitřním trhu. V této souvislosti ESD zdůraznil, že navrácení protiprávní a neslučitelné podpory není sankcí<sup>(13)</sup>, nýbrž logickým důsledkem zjištění její protiprávnosti<sup>(14)</sup>. Nelze je proto považovat za nepřiměřené opatření vzhledem k cílům ustanovení Smlouvy o ES v oblasti státních podpor<sup>(15)</sup>.
13. Podle ESD je „obnovení dřívějšího stavu dosaženo, jakmile příjemce vrátí protiprávní a neslučitelnou podporu, čímž ztrácí výhodu, kterou měl na trhu ve vztahu ke svým soutěžitelům, a obnoví se stav, který předcházel poskytnutí podpory“<sup>(16)</sup>. Aby se vyloučilo finanční zvýhodnění související s protiprávní podporou, je nutno z částek protiprávně poskytnuté podpory zaplatit úrok. Tento úrok musí být rovnocenný finanční výhodě, která vyplývá z poskytnutí dotyčných prostředků zdarma po danou dobu<sup>(17)</sup>.
14. ESD dále uvedl, že aby bylo rozhodnutí o navrácení plně provedeno, musí opatření přijatá členským státem přinést konkrétní účinky, co se týče navrácení<sup>(18)</sup>, a že vrácení musí být okamžité<sup>(19)</sup>. K dosažení cíle navrácení je skutečně nezbytné, aby k vrácení podpory došlo neprodleně.

<sup>(6)</sup> Věc C-70/72, *Komise v. Německo*, [1973] Sb. rozh. 813, odstavec 13.

<sup>(7)</sup> Článek 6 Dohody o EHP stanoví, že aniž by byl dotčen budoucí vývoj judikatury, ustanovení této dohody, která jsou k dnešnímu dni v podstatě shodná s odpovídajícími pravidly Smlouvy o založení Evropského společenství a Smlouvy o založení Evropského společenství uhlí a oceli a s právními akty přijatými na základě těchto dvou smluv, se při jejich provádění a užívání interpretují v souladu s příslušnými rozsudky Soudního dvora Evropských společenství vydanými před datem podpisu Dohody o EHP. Pokud jde o související judikaturu Soudního dvora vydanou po dni podpisu Dohody o EHP, z čl. 3 odst. 2 Dohody o Kontrolním úřadu a Soudním dvorem vyplývá, že Kontrolní úřad ESVO a Soudní dvůr ESVO řádně přihlížejí k zásadám daným touto judikaturou.

<sup>(8)</sup> Viz výše poznámka pod čarou 2.

<sup>(9)</sup> Rozhodnutí č. 195/04/KOL ze dne 14. července 2004 o prováděcích ustanoveních uvedených v článku 27 části II protokolu 3 k Dohodě mezi státy ESVO o zřízení Kontrolního úřadu a Soudního dvora, Úř. věst. L 139, 25.5.2006, s. 37. v pozměněném znění. Rozhodnutí č. 195/04/KOL odpovídá nařízení Komise (ES) č. 794/2004 ze dne 21. dubna 2004, kterým se provádí nařízení Rady (ES) č. 659/1999, kterým se stanoví prováděcí pravidla k článku 93 Smlouvy o ES (Úř. věst. L 140, 30.4.2004, s. 1-134), v pozměněném znění.

<sup>(10)</sup> Věc C-301/87, *Francie v. Komise*, [1990] Sb. rozh. I-307.

<sup>(11)</sup> Věc C-415/03, *Komise v. Řecko*, („Olympic Airways“) [2005] Sb. rozh. I-3875 a věc C-232/05, *Komise v. Francie*, („Scott“) [2006], Sb. rozh. I-10071.

<sup>(12)</sup> Věc C-188/92, *TWD Textilwerke Deggendorf GmbH v. Německo*, („Deggendorf“) [1994], Sb. rozh. I-833.

<sup>(13)</sup> Věc C-75/97 *Belgie v. Komise* [1999] Sb. rozh. I-3671, odstavec 65.

<sup>(14)</sup> Věc C-183/91 *Komise v. Řecko* [1993] Sb. rozh. I-3131, odstavec 16.

<sup>(15)</sup> Spojené věci C-278/92, C-279/92 a C-280/92, *Španělsko v. Komise*, [1994] Sb. rozh. I-4103, odstavec 75.

<sup>(16)</sup> Věc C-348/93, *Komise v. Itálie* [1995] Sb. rozh. I-673, odstavec 27.

<sup>(17)</sup> Věc T-459/93, *Siemens v. Komise* [1995] Sb. rozh. II-1675, odstavec 97 až 101.

<sup>(18)</sup> Věc C-415/03, *Komise v. Řecko*, uvedená v poznámce pod čarou 11.

<sup>(19)</sup> Věc C-232/05, *Komise v. Francie*, uvedená v poznámce pod čarou 11.

### 2.2.2. Povinnost navrátit protiprávní a neslučitelnou státní podporu a výjimky z této povinnosti

15. Ustanovení čl. 14 odst. 1 části II protokolu 3 upřesňuje, že „je-li v případech protiprávní podpory přijato záporné rozhodnutí, Kontrolní úřad ESVO rozhodne, že dotýčný stát ESVO učiní všechna nezbytná opatření, aby příjemce podporu navrátil“.
16. Ustanovení protokolu 3 stanoví dvě omezení, pokud jde o pravomoc Kontrolního úřadu vyžadovat navrácení protiprávní a neslučitelné podpory. Ustanovení čl. 14 odst. 1 části II protokolu 3 stanoví, že Kontrolní úřad nebude vyžadovat navrácení podpory, pokud by to bylo v rozporu s obecnými zásadami práva. Obecnými zásadami práva, jež se v této souvislosti nejčastěji uplatňují, je zásada ochrany legitimního očekávání<sup>(20)</sup> a zásada právní jistoty<sup>(21)</sup>. Je důležité zmínit, že v souvislosti s navrácením ESD poskytl velmi restriktivní výklad těchto zásad. V článku 15 části II protokolu 3 se uvádí, že pravomoci Kontrolního úřadu ve věci navrácení podpory podléhají promlčecí lhůtě deseti let (tzv. „promlčecí doba“). Promlčecí lhůta počíná dnem, kdy je protiprávní podpora udělena příjemci buď jako jednotlivá podpora, nebo v rámci režimu podpory. Jakékoli opatření přijaté Kontrolním úřadem nebo Komisí<sup>(22)</sup> nebo státem ESVO jednajícím na žádost Kontrolního úřadu, týkající se protiprávní podpory, přerušuje běh promlčecí lhůty.
17. Stát ESVO, jemuž je rozhodnutí o navrácení určeno, je proto povinen toto rozhodnutí provést<sup>(23)</sup>. ESD připustil pouze jednu výjimku z této povinnosti členského státu provést rozhodnutí o navrácení, které je mu určeno, a to existenci výjimečných okolností, jež pro členský stát znamenají absolutní nemožnost správného výkonu rozhodnutí<sup>(24)</sup>.
18. Podle ESD však nelze absolutní nemožnost pouze předpokládat. Příslušný členský stát musí prokázat, že se v dobré víře pokusil zajistit protiprávní podpory, a za účelem odstranění vzniklých potíží musí spolupracovat s Komisí v souladu s článkem 10 Smlouvy o ES<sup>(25)</sup>.
19. Z přezkumu judikatury vyplývá, že ESD vykládá pojem „absolutní nemožnost“ velmi restriktivně. Soud několikrát potvrdil, že se členský stát nemůže dovolávat požadavků svého vnitrostátního práva, např. vnitrostátních předpisů o promlčení<sup>(26)</sup> nebo neexistence nároku na navrácení podle vnitrostátního práva<sup>(27)</sup>, aby odůvodnil nesplnění rozhodnutí o navrácení<sup>(28)</sup>. Stejně tak ESD rozhodl, že povinnost navrátit podporu není dotčena okolnostmi souvisejícími s hospodářskou situací příjemce. Objasní, že společnost ve finančních obtížích nepředstavuje důkaz, že navrácení nebylo možné<sup>(29)</sup>. V tomto případě soud poukázal na to, že jediným způsobem, jak může členský stát prokázat absolutní nemožnost navrácení podpory, je neexistence dobytých aktiv<sup>(30)</sup>. V řadě případů členské státy tvrdily, že nebyly schopny vykonat rozhodnutí o navrácení kvůli správním nebo technickým obtížím s tím spojeným (např. velmi vysoký počet dotčených příjemců). Soud důsledně odmítal uznat, že takovéto obtíže představují absolutní nemožnost navrácení<sup>(31)</sup>. Obava z nepřekonatelných vnitřních obtíží nemůže odůvodnit nesplnění povinností členského státu podle práva Společenství<sup>(32)</sup>.

### 2.2.3. Použití vnitrostátních postupů a nutnost okamžitého a účinného výkonu

20. Ustanovení čl. 14 odst. 3 části II protokolu 3 stanoví, že „navrácení se provede bezodkladně a v souladu s postupy vnitrostátního práva dotýčeného státu ESVO za předpokladu, že umožňují okamžitý a účinný výkon rozhodnutí Kontrolního úřadu ESVO“.

<sup>(20)</sup> Zásada ochrany legitimního očekávání viz věc C-24/95 *Alcan* [1997] Sb. rozh. I-1591, odst. 25, a věc C-5/89 *BUG-Alutechnik* [1990] Sb. rozh. I-3437, odstavce 13 a 14, a spojené věci E-5/04, E-6/04 a E-7/04, *Fesil a Finnjord a.o. v. Kontrolní úřad ESVO*, [2005] zpráva Soudního dvora ESVO, s. 121, odstavec 171. Co se týká příkladu, kdy ESD uznal existenci legitimních očekávání na straně příjemce, viz věc C 223/85, *RSV*, [1987], Sb. rozh. s. 4617.

<sup>(21)</sup> Zásada právní jistoty viz T-115/94 *Opel Austria GmbH v. Rada* [1997] Sb. rozh. II-39 a věc C-372/97 *Itálie v. Komise* [2004] Sb. rozh. I-3679, odstavce 116 až 118, a spojené věci C-74/00 P a C-75/00 P *Falck a Acciaierie di Bolzano v. Komise* [2002] Sb. rozh. I-7869, odstavec 140, a spojené věci E-5/04, E-6/04 a E-7/04, *Fesil a Finnjord a.o. v. Kontrolní úřad ESVO*, uvedené výše v poznámce pod čarou 20, odstavec 172. Viz také věc T-308/00, *Saltzitter v. Komise* [2004], Sb. rozh. II-1933, odstavec 166.

<sup>(22)</sup> Pokud jde o výklad „jakéhokoli opatření Komise“, viz věc T-369/00, *Département du Loiret v. Komise*, [2003] Sb. rozh. II-1789.

<sup>(23)</sup> Věc 94/87 *Komise v. Německo* [1989] Sb. rozh. 175.

<sup>(24)</sup> Věc C-404/00, *Komise v. Španělsko*, [2003] Sb. rozh. I-6695.

<sup>(25)</sup> Věc C-280/95, *Komise v. Itálie*, [1998] Sb. rozh. I-259.

<sup>(26)</sup> Věc C-24/95, *Alcan*, uvedeno v poznámce pod čarou 20, odstavce 34 až 37.

<sup>(27)</sup> Věc C-303/88, *Itálie v. Komise*, [1991] Sb. rozh. I-1433.

<sup>(28)</sup> Věc C-52/84, *Komise v. Belgie*, [1986], Sb. rozh. s. 89, odstavec 9.

<sup>(29)</sup> Věc C-52/84, *Komise v. Belgie*, uvedeno v poznámce pod čarou 28, odstavec 14.

<sup>(30)</sup> Věc C-499/99, *Komise v. Španělsko*, [2002] Sb. rozh. I-6031.

<sup>(31)</sup> Věc C-280/95, *Komise v. Itálie*, uvedená v pozn. pod čarou 25.

<sup>(32)</sup> Věc C-6/97 *Itálie v. Komise* [1999], Sb. rozh. I-2981, odstavec 34.

21. Pokud si státy ESVO mohou v souladu s vnitrostátním právem zvolit prostředky, jimiž rozhodnutí o navrácení provedou, zvolená opatření by měla zajistit úplný výkon rozhodnutí o navrácení. Je proto nutné, aby vnitrostátní opatření přijatá státy ESVO vedla k účinnému a okamžitému výkonu rozhodnutí Komise.
22. V rozsudku ve věci *Olympic Airways* <sup>(33)</sup> ESD zdůraznil, že prováděcí opatření přijatá členským státem musí být účinná a přinést konkrétní výsledek, co se týče navrácení. Opatření přijatá státem musí vést ke skutečnému vymožení částek, jež příjemce dluží. Ve svém rozsudku ve věci *Scott* <sup>(34)</sup> ESD tuto linii potvrdil a zdůraznil, že vnitrostátní postupy, které nesplňují podmínky stanovené v čl. 14 odst. 3 procesního nařízení (který odpovídá čl. 14 odst. 3 části II protokolu 3), by neměly být uplatněny. Vyvrátil zejména tvrzení členského státu, že přijal veškerá opatření v rámci svého právního řádu, a trval na tom, aby tato opatření vedla ke konkrétnímu výsledku, co se týče navrácení, a to ve lhůtě stanovené Komisí.
23. Ustanovení čl. 14 odst. 3 části II protokolu 3 vyžaduje, aby rozhodnutí o navrácení byla provedena účinně a okamžitě. V rozsudku ve věci *Scott* ESD zdůraznil význam otázky času v procesu navrácení. Soud upřesnil, že použití vnitrostátních postupů nesmí být překážkou obnovení účinné hospodářské soutěže tím, že by bránilo okamžitému a účinnému výkonu rozhodnutí Komise. Vnitrostátní postupy, které brání okamžitému obnovení stavu, který předcházел poskytnutí protiprávních a neslučitelných podpor, a prodlužují z nich vyplývající neoprávněnou konkurenční výhodu, nesplňují podmínky stanovené v čl. 14 odst. 3 části II protokolu 3.
24. V této souvislosti je důležité připomenout, že žaloba na zrušení rozhodnutí o navrácení podaná podle článku 36 Dohody mezi státy ESVO o zřízení Kontrolního úřadu a Soudního dvora (dále jen „Dohoda o Kontrolním úřadu a Soudním dvorem“) nemá odkladný účinek. V souvislosti s takovou žalobou však příjemce podpory může požádat o odklad výkonu rozhodnutí o navrácení podle článku 40 Dohody o Kontrolním úřadu a Soudním dvorem. V žádostech o odklad je nutno uvést okolnosti prokazující naléhavost a rovněž skutkové a právní důvody, které na první pohled odůvodňují nařízení navrhovaných předběžných opatření <sup>(35)</sup>. Má-li Soud ESVO za to, že to okolnosti vyžadují, může nařídit odklad provádění napadeného rozhodnutí.

#### 2.2.4. Zásada loajální spolupráce

25. Článek 3 Dohody o EHP státy ESVO zavazuje, aby usnadnily splnění úkolů EHP, a orgánům EHP a státům ESVO ukládá vzájemnou povinnost spolupracovat za účelem dosažení cílů Dohody o EHP.
26. V rámci provádění rozhodnutí o navrácení Kontrolní úřad a orgány států ESVO proto musejí spolupracovat za účelem dosažení cíle obnovení hospodářské soutěže na vnitřním trhu.
27. Pokud se stát ESVO při výkonu rozhodnutí o navrácení ve stanovené lhůtě setká s nepředvídanými nebo nepředvídatelnými obtížemi nebo jestliže si uvědomuje důsledky, které Kontrolní úřad přehlédl, měl by tyto problémy předložit Kontrolnímu úřadu ke zvážení spolu s návrhy na odpovídající změny <sup>(36)</sup>. V tomto případě musí Kontrolní úřad a příslušný stát ESVO v dobré víře spolupracovat za účelem překonání obtíží při plném dodržování ustanovení Dohody o EHP <sup>(37)</sup>. Zásada loajální spolupráce obdobně vyžaduje, aby státy ESVO poskytl Kontrolnímu úřadu veškeré informace, které mu umožní zjistit, zda zvolené prostředky představují upravené provedení rozhodnutí <sup>(38)</sup>.
28. Informování Kontrolního úřadu o technických a právních obtížích spojených s provedením rozhodnutí o navrácení však nezprošťuje státy ESVO povinnosti učinit veškerá nezbytná opatření, aby dotýčný podnik podporu vrátil, a navrhnout Kontrolnímu úřadu vhodná opatření k provedení rozhodnutí <sup>(39)</sup>.

### 3. PROVÁDĚNÍ POLITIKY NAVRÁCENÍ PODPORY

29. Kontrolní úřad i státy ESVO musejí hrát zásadní úlohu při provádění rozhodnutí o navrácení a mohou přispět k účinnému prosazování politiky navrácení podpory.

<sup>(33)</sup> Věc C-415/03, *Komise v. Řecko*, uvedená v poznámce pod čarou 11.

<sup>(34)</sup> Věc C-232/05, *Komise v. Francie*, uvedená v poznámce pod čarou 11.

<sup>(35)</sup> Ustanovení čl. 80 odst. 2 jednacího řádu Soudu ESVO.

<sup>(36)</sup> Věc C-404/00, *Komise v. Španělsko*, uvedená v poznámce pod čarou 24.

<sup>(37)</sup> Věc C-94/87, *Komise v. Německo*, uvedená v poznámce pod čarou 23, odstavec 9 a věc C-348/93, *Komise v. Itálie*, uvedená v poznámce pod čarou 16, odstavec 17.

<sup>(38)</sup> Pokud jde o názorný příklad návrhů na provedení, viz věc C-209/00, *Komise v. Německo* [2002] Sb. rozh. I-11695.

<sup>(39)</sup> Věc 94/87, *Komise v. Německo*, uvedená v poznámce pod čarou 23, odstavec 10.

### 3.1. Úloha Kontrolního úřadu

30. Rozhodnutí Kontrolního úřadu o navrácení ukládá příslušnému státu ESVO povinnost zajistit navrácení podpory. Vyžaduje, aby daný stát ESVO zajistil navrácení určité výše podpory příjemcem či více příjemci ve stanovené lhůtě. Zkušenosti ukazují, že rychlost, s jakou je rozhodnutí o navrácení vykonáno, je ovlivněna přesností nebo úplností zmíněného rozhodnutí. Kontrolní úřad proto bude pokračovat v úsilí zajistit, aby rozhodnutí o navrácení obsahovala jednoznačný údaj o výši podpory, která má být navržena, podniku (podnicích), jichž se navrácení týká, a lhůtě, v níž by mělo k navrácení dojít.

#### Určení podniků, které musejí podporu vrátit

31. Protiprávní a neslučitelnou podporu musejí vrátit podniky, které z ní skutečně měly prospěch<sup>(40)</sup>. Kontrolní úřad bude nadále používat stávající postup, kdy ve svých rozhodnutích o navrácení pokud možno určuje totožnost podniku (podniků), který (které) musí podporu vrátit. Jestliže se ve fázi provádění zdá, že podpora byla převedena na jiné subjekty, stát ESVO musí rozšířit navrácení tak, aby zahrnovalo všechny skutečné příjemce s cílem zajistit, aby nebyla obcházena povinnost navrátit podporu.
32. Evropský soudní dvůr poskytl určité vodítko, pokud jde o podmínky, kdy povinnost navrátit podporu musí být rozšířena na společnosti, které nebyly původními příjemci protiprávní a neslučitelné podpory. Podle ESD může k převedení nepatřičné výhody dojít, pokud jsou aktiva původního příjemce podpory převedena na třetí stranu za cenu, která je nižší než jejich tržní hodnota, někdy na nástupnickou společnost, která byla založena s cílem obejít příkaz navrátit podporu<sup>(41)</sup>. V souladu s judikaturou musí Kontrolní úřad prokázat, že aktiva byla prodána za cenu nižší, než je jejich tržní hodnota, zejména nástupnické společnosti, která byla založena s cílem obejít příkaz k navrácení podpory. V takovém případě lze příkaz k navrácení podpory rozšířit na tuto třetí stranu. Typickými příklady obcházení jsou případy, kdy převod nemá žádnou jinou ekonomickou logiku než učinit příkaz navrátit podporu neplatným<sup>(42)</sup>.
33. Pokud jde o převedení akcií nebo podílů společnosti, která má nahradit protiprávní a neslučitelnou podporu (prodej majetkové účasti), ESD rozhodl<sup>(43)</sup>, že prodejem akcií nebo podílů v této společnosti třetí straně není dotčena povinnost příjemce nahradit takovouto podporu<sup>(44)</sup>. Lze-li zjistit, že strana, která tyto akcie nebo podíly koupila, zaplatila aktuální tržní cenu akcií nebo podílů takovéto společnosti, nelze mít za to, že měla prospěch z výhody, která by mohla představovat státní podporu<sup>(45)</sup>.
34. Pokud Kontrolní úřad přijme rozhodnutí o navrácení týkající se režimů podpor, není obvykle schopen v samotném rozhodnutí určit všechny podniky, které obdržely protiprávní a neslučitelnou podporu. To bude muset provést na počátku procesu provádění příslušný stát ESVO, který musí přihlídnout k individuální situaci jednotlivých dotčených podniků<sup>(46)</sup>.

#### Stanovení částky, jež má být navržena

35. Cíle navrácení podpory je dosaženo, „jakmile jsou dotčené podpory, zvýšené případně o úroky z prodlení, vráceny příjemcem nebo, jinými slovy, podniky, které z nich skutečně měly prospěch. Tímto vrácením tak příjemce ztrácí výhodu, kterou měl na trhu ve vztahu ke svým soutěžitelům, a dochází k obnovení situace před poskytnutím podpory“<sup>(47)</sup>.
36. V rozhodnutích o navrácení bude Kontrolní úřad (stejně jak to již dělal v minulosti) jednoznačně určovat opatření protiprávní a neslučitelné podpory, která podléhají navrácení. Pokud bude mít Kontrolní úřad k dispozici potřebné údaje, bude se snažit vyčíslit přesnou výši podpory, jež má být navržena. Je však zřejmé, že Kontrolní úřad nemůže stanovit přesnou částku, která má být navržena, a právní předpisy to od něj ani nevyžadují. Postačuje, aby rozhodnutí Kontrolního úřadu obsahovalo informaci, která státu ESVO umožní stanovit tuto částku bez větších potíží<sup>(48)</sup>.

<sup>(40)</sup> Věc C-303/88, *Komise v. Německo*, uvedená v poznámce pod čarou 27, odstavec 57 a věc C-277/00, *Německo v. Komise* („SMI“), [2004] Sb. rozh. I-3925, odstavec 75.

<sup>(41)</sup> Věc C-277/00, *Německo v. Komise*, uvedená v poznámce pod čarou 40.

<sup>(42)</sup> Věc C-328/99 a C-399/00, *Itálie a SIM 2 Multimedia Spa v. Komise* [2003] Sb. rozh. I-4035. Jiný případ obcházení viz věc C-415/03, *Komise v. Řecko*, uvedená v poznámce pod čarou 11.

<sup>(43)</sup> Věc C-328/99 a C-399/00, *Itálie a SIM 2 Multimedia v. Komise*, uvedená v poznámce pod čarou 42, odstavec 83.

<sup>(44)</sup> V případě privatizace společnosti, která obdržela podporu, jež Kontrolní úřad prohlásil za slučitelnou, může stát ESVO v dohodě o privatizaci zavést ustanovení o odpovědnosti na ochranu kupujícího proti riziku, že původní rozhodnutí Kontrolního úřadu o schválení podpory bude soudem ESVO zrušeno a nahrazeno rozhodnutím Kontrolního úřadu, které nařídí navrácení této podpory příjemcem. Toto ustanovení by mohlo umožnit úpravu ceny, kterou kupující za privatizovanou společnost zaplatí, aby se patřičně zohlednila nová povinnost vrátit podporu.

<sup>(45)</sup> Věc C-277/00, *Německo v. Komise*, uvedená v poznámce pod čarou 40, odstavec 80.

<sup>(46)</sup> Věc C-310/99 *Itálie v. Komise* [2002], Sb. rozh. I-2289, odstavec 91.

<sup>(47)</sup> Věc C-277/00, *Německo v. Komise*, uvedená v poznámce pod čarou 40, odstavce 74–76.

<sup>(48)</sup> Věc C-480/98, *Španělsko v. Komise*, [2000], Sb. rozh. I-8717, odstavec 25 a spojené věci C-67/85, C-68/95 a C-70/85, *Kwekerij van der Kooy BV a další v. Komise* [1988], Sb. rozh. s. 219.

37. V případě režimu protiprávní a neslučitelné podpory Kontrolní úřad není schopen vyčíslit výši neslučitelné podpory, kterou má vrátit jednotlivý příjemce. To by vyžadovalo podrobnou analýzu státu ESVO týkající se podpory poskytnuté v každém jednotlivém případě na základě dotyčného režimu. Kontrolní úřad proto ve svém rozhodnutí uvádí, že státy ESVO musejí zajistit navrácení veškeré podpory, ledaže byla poskytnuta na konkrétní projekt, který v době poskytnutí podpory splňoval veškeré podmínky nařízení o blokových výjimkách nebo režimu podpor schváleného Kontrolním úřadem.
38. Podle čl. 14 odst. 2 části II protokolu 3 musí podpora, která má být navržena podle rozhodnutí o navrácení, zahrnovat úroky v přiměřené výši stanovené Kontrolním úřadem. Úroky jsou splatné od data, kdy byla protiprávní podpora k dispozici příjemci, do data jejího navrácení<sup>(49)</sup>. Rozhodnutí č. 195/04/KOL stanoví, že úroková sazba se uplatňuje jako složený úrok až do data navrácení podpory<sup>(50)</sup>.

#### Harmonogram provedení rozhodnutí

39. V minulosti rozhodnutí Kontrolního úřadu o navrácení stanovila jednotnou lhůtu v délce dvou měsíců, během níž příslušný členský stát musel Komisi oznámit opatření, jež přijal ke splnění daného rozhodnutí. ESD potvrdil, že tuto lhůtu je třeba považovat za lhůtu pro vlastní výkon rozhodnutí<sup>(51)</sup>.
40. ESD dále dospěl k závěru, že kontakty a jednání mezi Komisí a členským státem v souvislosti s výkonem rozhodnutí Komise nemohou členský stát zprostit povinnosti učinit všechna nezbytná opatření k výkonu rozhodnutí ve stanovené lhůtě<sup>(52)</sup>.
41. Kontrolní úřad uznává, že dvouměsíční lhůta pro výkon jeho rozhodnutí je ve většině případů příliš krátká. Proto bude tato lhůta pro výkon rozhodnutí o navrácení prodloužena na čtyři měsíce. Od tohoto okamžiku bude Kontrolní úřad ve svých rozhodnutích stanovovat dvě lhůty:
- první lhůtu v délce dvou měsíců od vstupu v platnost rozhodnutí, během níž státy ESVO musejí Kontrolní úřad informovat o plánovaných nebo přijatých opatřeních;
  - druhou lhůtu v délce čtyř měsíců od vstupu v platnost rozhodnutí, během níž musí být rozhodnutí Kontrolního úřadu vykonáno.
42. Pokud se stát ESVO setká s vážnými obtížemi, které mu brání dodržet některou z těchto lhůt, musí o těchto obtížích informovat Kontrolní úřad a uvést patřičné odůvodnění. Kontrolní úřad poté může prodloužit lhůtu v souladu se zásadou loajální spolupráce<sup>(53)</sup>.

### 3.2. Úloha států ESVO: provádění rozhodnutí o navrácení

#### 3.2.1. Kdo je odpovědný za provedení rozhodnutí o navrácení?

43. Za provedení rozhodnutí o navrácení odpovídá stát ESVO. Ustanovení čl. 14 odst. 1 části II protokolu 3 stanoví, že příslušný stát ESVO učiní všechna nezbytná opatření, aby příjemce podporu navrátil.
44. V této souvislosti je důležité mít na paměti, že ESD několikrát připomenul, že rozhodnutí Komise určené členskému státu je závazné pro všechny orgány tohoto státu, včetně jeho soudů<sup>(54)</sup>. To znamená, že každý orgán státu ESVO, jenž se podílí na provedení rozhodnutí o navrácení, musí učinit všechna nezbytná opatření, aby zajistil okamžitý a účinný výkon takového rozhodnutí.
45. Právo EHP nestanoví, který orgán státu ESVO by měl být pověřen provedením rozhodnutí o navrácení v praxi. Je proto na vnitrostátním právním systému každého státu ESVO, aby jmenoval subjekty, které budou odpovědné za provedení rozhodnutí o navrácení. Státy ESVO si obecně zvolily možnost jmenovat jeden ústřední orgán (např. ministerstvo), který je odpovědný za kontrolu, pokud jde o proces navrácení. Tento orgán je v neustálém styku s Kontrolním úřadem<sup>(55)</sup>.

<sup>(49)</sup> V této souvislosti viz výjimku v rozsudku ve věci C-480/98, *Španělsko v. Komise*, uvedeném v poznámce pod čarou 48, odstavec 36 a násl.

<sup>(50)</sup> Další pokyny k výpočtu úroků jsou obsaženy v rozhodnutí č. 195/04/KOL.

<sup>(51)</sup> Viz věc C-207/05 *Komise v. Itálie* [2006] Sb. Rozh. I-70, odstavce 31 až 36, věc C-378/98 *Komise v. Belgie* [2001] Sb. rozh. I-5107, odstavec 28, a věc C-232/05 *Komise v. Francie*, uvedená výše v poznámce pod čarou 11.

<sup>(52)</sup> Věc C-5/86, *Komise v. Belgie*, [1987] Sb. rozh. s. 1773.

<sup>(53)</sup> Věc C-207/95, *Komise v. Itálie*, uvedená v poznámce pod čarou 51.

<sup>(54)</sup> Věc 249/85 *Albako Margarinefabrik Maria von der Linde GmbH & Co. KG v. Bundesanstalt für landwirtschaftliche Markordnung*, [1987] Sb. rozh. s. 2345.

<sup>(55)</sup> Autoři studie o prosazování poznamenávají, že „zásadou, která je společná pro všechny země, jichž se šetření týkalo, je to, že navrácení podpory musí zajistit orgán, který podporu poskytl“. Zdůrazňují rovněž, že v zemích, které pověřily jeden ústřední orgán kontrolou, pokud jde o proces navrácení, se zdá, že existence takového ústředního orgánu přispívá k účinnějšímu provedení rozhodnutí o navrácení (viz s. 521 studie).

### 3.2.2. Splnění povinnosti navrátit podporu

46. Ustanovení čl. 14 odst. 3 protokolu 3 ukládá státu ESVO povinnost, aby neprodleně zahájil řízení o navrácení podpory. Jak bylo uvedeno v oddíle 3.1, v rozhodnutí o navrácení je stanovena lhůta, během níž musí stát ESVO poskytnout přesné informace o opatřeních, která přijal a která plánuje za účelem výkonu rozhodnutí. Od státu ESVO se zejména vyžaduje, aby poskytl úplné informace o totožnosti příjemců protiprávní a neslučitelné podpory, částkách podpory a vnitrostátním postupu, který se použije k zajištění navrácení. Od státu ESVO se dále vyžaduje, aby poskytl doklady prokazující, že příjemce byl informován o své povinnosti podporu vrátit.

#### Určení příjemce podpory a stanovení částky, jež má být navržena

47. Rozhodnutí o navrácení neobsahuje vždy úplné informace o totožnosti příjemců ani o částkách podpory, jež mají být navrženy. V těchto případech musí stát ESVO neprodleně určit podniky, jichž se rozhodnutí týká, a vyčíslit přesnou částku podpory, jež má každý příjemce vrátit.
48. V případě protiprávních a neslučitelných režimů se od státu ESVO požaduje, aby vypracoval podrobnou analýzu každé jednotlivé podpory poskytnuté na základě uvedeného režimu. Aby mohla být určena přesná částka podpory, která má být navržena každým jednotlivým příjemcem podle tohoto režimu, je třeba vymezit rozsah, v jakém byla podpora poskytnuta na konkrétní projekt, který v době poskytnutí podpory splňoval všechny podmínky nařízení o blokových výjimkách nebo režimu podpor schváleného Kontrolním úřadem. V těchto případech může stát ESVO uplatnit důležitou zásadu *de minimis* použitelnou v okamžiku poskytnutí protiprávní a neslučitelné podpory, která je předmětem rozhodnutí o navrácení.
49. Vnitrostátní orgány mohou při stanovování částky, jež má být nahrazena, vzít v úvahu dopad daňového systému. Pokud příjemce protiprávní a neslučitelné podpory zaplatil z obdržené podpory daň, mohou vnitrostátní orgány v souladu se svými vnitrostátními daňovými předpisy zohlednit dříve zaplacenou daň tak, že budou vymáhat pouze čistou částku, která byla příjemci poskytnuta<sup>(56)</sup>. Kontrolní úřad se domnívá, že v těchto případech musejí vnitrostátní orgány zajistit, aby příjemce nemohl využít dalšího snížení daně založeného na tvrzení, že úhradou se snížil jeho zdanitelný příjem, neboť to by znamenalo, že čistá částka, kterou má navrátit, je nižší než původně poskytnutá čistá částka.

#### Použitelné postupy navrácení

50. Právo EHP nestanoví, který postup by stát ESVO měl k výkonu rozhodnutí o navrácení použít. Státy ESVO by si však měly být vědomy toho, že výběr a použití vnitrostátního postupu podléhá podmínce, že tento postup umožňuje okamžitý a účinný výkon rozhodnutí Kontrolního úřadu. To znamená, že by odpovědné orgány měly pečlivě uvážit celou škálu nástrojů pro navrácení podpory, které jsou k dispozici podle vnitrostátního práva, a vybrat postup, který s největší pravděpodobností zajistí okamžitý výkon rozhodnutí. Měly by použít zrychlené postupy, je-li to podle vnitrostátního práva možné. Podle zásady rovnocennosti a účinnosti tyto postupy nesmí být méně příznivé než postupy, jimiž se řídí obdobná vnitrostátní opatření, a neměly by vést k tomu, že v praxi je nemožné či mimořádně obtížné uplatňovat práva udělená právem EHP<sup>(57)</sup>.
51. Obecněji, státy ESVO by neměly mít možnost vytvořit překážky, pokud jde o způsob provádění rozhodnutí o navrácení<sup>(58)</sup>. Orgány států ESVO mají proto povinnost ponechat stranou jakákoliv ustanovení vnitrostátního práva, která mohou bránit okamžitému výkonu rozhodnutí o navrácení<sup>(59)</sup>.

#### Oznamování příkazů navrátit podporu a jejich výkon

52. Jakmile byl stanoven příjemce, částka, která má být navržena, a použitelný postup, měly by být příkazy navrátit podporu zaslány neprodleně příjemcům protiprávní a neslučitelné podpory ve lhůtě stanovené v rozhodnutí Kontrolního úřadu. Orgány odpovědné za navrácení musejí zajistit, aby příkazy navrátit podporu byly vykonány a aby k navrácení došlo ve lhůtě stanovené v rozhodnutí o navrácení. Pokud příjemce nesplní příkaz navrátit podporu, státy ESVO musejí usilovat o okamžité vymožení vymahatelných pohledávek podle vnitrostátního práva.

### 3.2.3. Spory projednávané u vnitrostátních soudů

53. Provedení rozhodnutí o navrácení může vést ke sporu projednávanému vnitrostátními soudy. Lze rozlišit dvě hlavní kategorie soudních sporů v souvislosti s navrácením podpory: žaloby podané orgánem odpovědným za navrácení za účelem vydání soudního příkazu, jenž by neochotného příjemce donutil vrátit protiprávní a neslučitelnou podporu, a žaloby podané příjemci, které napadají příkaz navrátit podporu.

<sup>(56)</sup> Věc T-459/93, *Siemens v. Komise*, uvedeno v poznámce pod čarou 17, odstavec 83. Viz také věc C-148/04, *Unicredito Spa v. Agenzia delle Entrate, Ufficio Genova I*, [2005], Sb. rozh. I-11137, odstavec 117 až 120.

<sup>(57)</sup> Věc C-13/01, *Safalero*, [2003], Sb. rozh. I-8679, odstavec 49–50.

<sup>(58)</sup> Věc C-48/71, *Komise v. Itálie*, [1972] Sb. rozh. s. 529.

<sup>(59)</sup> Věc C-232/05, *Komise v. Francie*, uvedená v poznámce pod čarou 11.

54. Výkon rozhodnutí o navrácení může být mnoho let odkládán, jsou-li vnitrostátní opatření přijatá k provedení rozhodnutí o navrácení soudně napadena. Tak tomu je zejména tehdy, je-li vlastní rozhodnutí o navrácení napadeno u soudu ESVO a jsou-li vnitrostátní soudci požádáni o odklad provedení vnitrostátních opatření, dokud soud ESVO nerozhodne o platnosti rozhodnutí o navrácení.
55. V souladu s judikaturou ESD příjemce podpory, který by mohl bez jakékoliv pochybnosti napadnout rozhodnutí o navrácení podle článku 36 Dohody o Kontrolním úřadu a Soudním dvoru u soudu ESVO, nemůže zpochybnit platnost rozhodnutí v řízení u vnitrostátního soudu z důvodu, že rozhodnutí bylo protiprávní<sup>(60)</sup>. Z toho vyplývá, že příjemce podpory, který mohl požádat o předběžné opatření u soudu ESVO v souladu s články 40 a 41 Dohody o Kontrolním úřadu a Soudním dvoru a neučinil tak, nemůže požádat o odklad opatření přijatých vnitrostátními orgány za účelem provedení rozhodnutí z důvodů souvisejících s platností rozhodnutí.
56. Na druhou stranu, v případech, kdy není zcela zřejmé, zda je žaloba na zrušení podaná příjemcem podpory s ohledem na napadené rozhodnutí přípustná, musí být příjemci podpory poskytnuta přiměřená právní ochrana. Pokud příjemce podpory zpochybní provedení rozhodnutí v řízení u vnitrostátního soudu z důvodu, že takovéto rozhodnutí o navrácení bylo protiprávní, vnitrostátní soudce by měl uplatňovat postup stanovený v článku 34 Dohody o Kontrolním úřadu a Soudním dvoru<sup>(61)</sup>.
57. Pokud příjemce požádá rovněž o předběžné opatření s ohledem na vnitrostátní opatření přijatá za účelem provedení rozhodnutí o navrácení kvůli údajné protiprávnosti rozhodnutí Kontrolního úřadu o navrácení, vnitrostátní soudce musí posoudit, zda daný případ splňuje podmínky stanovené ESD v rozsudcích ve věci *Zuckerfabrik*<sup>(62)</sup> a *Atlanta*<sup>(63)</sup>. To znamená, že vnitrostátní soud může nařídit předběžné opatření pouze tehdy, pokud:

(1) tento soud vezme v úvahu vážné pochybnosti, co se týká platnosti aktu, a nebyla-li platnost napadeného aktu již dříve projednávána soudem ESVO, jedná v souladu s druhou větou odstavce 56 výše;

(2) je prokázána naléhavost, že předběžné opatření je nezbytné, aby se zamezilo vzniku vážné a nenapravitelné škody straně, která o předběžné opatření žádá;

(3) soud vezme patřičně v úvahu zájem EHP a

(4) ve svém posouzení všech těchto podmínek dodrží rozhodnutí soudu ESVO ohledně právnosti nařízení aktu nebo ohledně žádosti o předběžná opatření usilující o obdobné předběžné opatření na úrovni EHP<sup>(64)</sup>.

### 3.2.4. Zvláštní případ nesolventních příjemců

58. Úvodem je důležité připomenout, že podle ustálené judikatury ESD nemá skutečnost, že příjemce je nesolventní nebo že proti němu bylo zahájeno konkurzní řízení, žádný účinek na jeho povinnost vrátit protiprávní a neslučitelnou podporu<sup>(65)</sup>.
59. Ve většině případů týkajících se nesolventního příjemce podpory nebude možné navrátit protiprávní a neslučitelnou podporu v plné výši (včetně úroků), jelikož aktiva příjemce nebudou postačovat k uspokojení pohledávek všech věřitelů. Není proto možné obnovit plně předchozí stav obvyklým způsobem. Jelikož hlavním cílem navrácení podpory je ukončit narušení hospodářské soutěže, ESD uvedl, že v těchto případech lze za přijatelnou alternativu navrácení považovat likvidaci příjemce<sup>(66)</sup>. Kontrolní úřad se proto domnívá, že rozhodnutí, kterým se od státu ESVO vyžaduje, aby nesolventní příjemce navrátil protiprávní a neslučitelnou podporu, lze proto považovat za řádně vykonané v případě, že dojde k úplnému navrácení podpory, nebo v případě částečného navrácení, je-li společnost zlikvidována a její aktiva jsou prodána za tržních podmínek.
60. Při provádění rozhodnutí o navrácení týkajících se nesolventních příjemců by orgány státu ESVO měly zajistit, aby v rámci konkurzního řízení byly patřičně zohledněny zájmy EHP, a to zejména s ohledem na nutnost okamžitě ukončit narušování hospodářské soutěže způsobené poskytnutím protiprávní a neslučitelné podpory.

<sup>(60)</sup> Věc C-188/92, *TWD Textilwerke Deggendorf GmbH v. Německo*, uvedená v poznámce pod čarou 12.

<sup>(61)</sup> Věc C-346/03 *Atzeni a.o.* [2006] Sb. rozh. I-1875, odstavce 30–34.

<sup>(62)</sup> Spojené věci C-143/88 a C-92/89 *Zuckerfabrik Süderdithmarschen A.G. a.o.* [1991] Sb. rozh. I-415, odstavce 23 a další.

<sup>(63)</sup> Věc C-465/93 *Atlanta Fruchthandelsgesellschaft mbH a.o.* [1995] Sb. rozh. I-3761, odstavec 51.

<sup>(64)</sup> Věc C-465/93, *Atlanta Fruchthandelsgesellschaft mbH a další*, uvedená v poznámce pod čarou 63, odstavec 51.

<sup>(65)</sup> Věc C-42/93, *Španělsko v. Komise („Merco“)* [1994], Sb. rozh. I-4175.

<sup>(66)</sup> Věc C-52/84, *Komise v. Belgie*, uvedená v pozn. pod čarou 28.

61. Ovšem pouhá registrace pohledávek v rámci konkurzního řízení není vždy dostačující, aby zajistila okamžitý a účinný výkon rozhodnutí Kontrolního úřadu o navrácení. Použitím určitých ustanovení vnitrostátního insolvenčního práva může být narušen účinek rozhodnutí o navrácení tím, že umožňuje příslušným podnikům navzdory neúplnému navrácení podpory další činnost, čímž pokračuje narušování hospodářské soutěže. Kontrolní úřad se proto domnívá, že je nutné určit povinnosti států ESVO v jednotlivých fázích konkurzního řízení.
62. Stát ESVO musí neprodleně zaregistrovat své pohledávky v insolvenčním řízení<sup>(67)</sup>. Podle judikatury ESD probíhá navrácení podle vnitrostátních insolvenčních pravidel<sup>(68)</sup>. Dlužná částka tak bude uhrazena prostřednictvím statusu, který mu byl přiznán podle vnitrostátních právních předpisů.
63. V minulosti se Komise zabývala případy, kdy správce konkurzní podstaty odmítl zaregistrovat nárok v rámci insolvenčního řízení, a to z důvodu formy protiprávní a neslučitelné podpory (například, pokud byla podpora poskytnuta ve formě kapitálového vkladu). Tato situace je problematická, zejména pokud by takové odmítnutí zbavilo orgány zodpovědné za výkon rozhodnutí o navrácení všech prostředků na zajištění toho, aby během insolvenčního řízení byl řádně zohledněn zájem Společenství a EHP. Kontrolní úřad se proto domnívá, že by stát ESVO měl zpochybnit každé odmítnutí správce konkurzní podstaty zaregistrovat jeho nárok<sup>(69)</sup>.
64. Aby bylo zajištěno okamžité a účinné provedení rozhodnutí o navrácení, se Kontrolní úřad domnívá, že orgány zodpovědné za výkon rozhodnutí o navrácení by se měly odvolat proti každému rozhodnutí správce konkurzní podstaty nebo insolvenčního soudu, které nesolventnímu příjemci umožňuje pokračovat v činnosti po lhůtách stanovených v rozhodnutí o navrácení. Obdobně by vnitrostátní soudy (jestliže se setkají s takovou žádostí) měly plně zohledňovat zájmy EHP, zejména potřebu zajistit, aby výkon rozhodnutí Kontrolního úřadu byl okamžitý a narušení hospodářské soutěže zapříčiněné protiprávní a neslučitelnou podporou bylo ukončeno co nejdříve. Kontrolní úřad se domnívá, že by proto neměly nesolventnímu příjemci povolit, aby pokračoval v činnosti, dokud nedojde k úplnému navrácení.
65. Pokud je výboru věřitelů navržen plán pokračování, který zahrnuje pokračování činnosti příjemce, vnitrostátní orgány zodpovědné za výkon rozhodnutí o navrácení mohou tento plán podpořit pouze tehdy, je-li zajištěno, že podpora je vrácena v plné výši ve lhůtách stanovených v rozhodnutí Kontrolního úřadu o navrácení. Stát ESVO se zejména nemůže vzdát části své vymahatelné pohledávky, ani nemůže přijmout jakékoli jiné řešení, které by nevedlo k okamžitému ukončení činnosti příjemce. Není-li protiprávní a neslučitelná podpora plně a okamžitě vrácena, orgány zodpovědné za výkon rozhodnutí o navrácení by měly přijmout veškerá opatření, která mají k dispozici, aby zabránily přijetí plánu pokračování, a trvat na ukončení činnosti příjemce ve lhůtě stanovené v rozhodnutí o navrácení.
66. V případě likvidace a nebyla-li podpora plně vrácena, by stát ESVO měl zabránit převodu aktiv, který se neuskuteční za tržních podmínek a/nebo jehož účelem je obejít rozhodnutí o navrácení. K dosažení „korektního převodu aktiv“ musí stát ESVO zajistit, aby nepatřičná výhoda vytvořená podporou nebyla převedena na nabyvatele aktiv. Tak tomu může být v případě, jsou-li aktiva původního příjemce podpory převedena na třetí stranu za cenu, která je nižší než jejich tržní hodnota, nebo na nástupnickou společnost, která byla založena s cílem obejít příkaz navrátit podporu. V tomto případě je nutno příkaz k navrácení podpory rozšířit na tuto třetí stranu<sup>(70)</sup>.

#### 4. DŮSLEDKY NEPROVEDENÍ ROZHODNUTÍ KONTROLNÍHO ÚŘADU O NAVRÁCENÍ

67. Má se za to, že stát ESVO splnil rozhodnutí o navrácení, je-li podpora plně nahrazena ve stanovené lhůtě nebo jestliže v případě nesolventního příjemce dojde k likvidaci společnosti za tržních podmínek.

<sup>(67)</sup> Věc C-142/87 *Komise v. Belgie* [1990] Sb. rozh. I-959, odstavec 62.

<sup>(68)</sup> Věc C-142/87 *Komise v. Belgie*, uvedená výše v poznámce pod čarou 67, a věc C-499/99 *Komise v. Španělsko*, uvedená výše v poznámce pod čarou 30, odstavec 28–44.

<sup>(69)</sup> Viz rozhodnutí obchodní komory soudu v Ambergu ze dne 23. července 2001 v souvislosti s podporou poskytnutou Německem podniku „Neue Maxhütte-Stahlwerke GmbH“ (rozhodnutí Komise ze dne 18. října 1995, Úř. věst. L 53, 2.3.1996, s. 41). V tomto případě německý soud nepřijal odmítnutí správce konkurzní podstaty zaregistrovat nárok na pohledávku vyplývající z protiprávní a neslučitelné podpory ve formě kapitálového vkladu, neboť by zabránilo výkonu rozhodnutí o navrácení.

<sup>(70)</sup> Věc C-277/00, *Německo v. Komise*, uvedená v poznámce pod čarou 40.

68. Kontrolní úřad může v řádně odůvodněných případech rovněž uznat prozatímní provedení rozhodnutí, pokud je předmětem sporu před vnitrostátním soudem nebo soudem ESVO (např. uhrazení celé částky protiprávní a neslučitelné podpory na zablokovaný účet<sup>(71)</sup>). Stát ESVO musí zajistit, aby u dané společnosti skončila výhoda spojená s protiprávní a neslučitelnou podporou<sup>(72)</sup>. Stát ESVO by měl Kontrolnímu úřadu předložit ke schválení odůvodnění přijetí těchto prozatímních opatření a úplný popis plánovaného prozatímního opatření.
69. Pokud příslušný stát ESVO nesplnil rozhodnutí o navrácení a nemohl-li prokázat absolutní nemožnost navrácení, Kontrolní úřad může zahájit řízení pro nesplnění povinností. Jsou-li splněny určité podmínky, může navíc požadovat, aby příslušný stát ESVO pozastavil vyplacení nové slučitelné podpory danému příjemci nebo příjemcům na základě uplatnění zásady z rozsudku ve věci *Deggendorf*.

#### 4.1. Řízení pro nesplnění povinností

— Žaloby na základě čl. 1 odst. 2 části I ve spojení s čl. 23 odst. 1 části II protokolu 3

70. Jestliže příslušný stát ESVO nesplní rozhodnutí o navrácení ve stanovené lhůtě a nemůže-li prokázat absolutní nemožnost, Kontrolní úřad nebo jiný zúčastněný stát ESVO může tuto záležitost postoupit přímo soudu ESVO podle čl. 1 odst. 2 části I ve spojení s čl. 23 odst. 1 části II protokolu 3. Kontrolní úřad poté může použít tvrzení týkající se chování výkonných, legislativních nebo soudních orgánů příslušného státu ESVO, jelikož stát ESVO je nutno brát v úvahu jako celek<sup>(73)</sup>.
71. V souladu s článkem 33 Dohody o Kontrolním úřadu a Soudním dvoru by příslušný stát ESVO měl přijmout nezbytná opatření k provedení rozsudků soudu ESVO.

— Žaloby na základě čl. 23 odst. 2 části II protokolu 3

72. Pokud se Kontrolní úřad domnívá, že příslušný stát ESVO nesplnil rozsudek soudu ESVO, může předložit věc soudu ESVO v souladu s čl. 1 odst. 2 části II ve spojení s čl. 23 odst. 2 části II protokolu 3.

#### 4.2. Použití rozsudku ve věci *Deggendorf*

73. V rozsudku ve věci *Deggendorf* Soud prvního stupně Evropských společenství uvedl, že „při přezkoumávání slučitelnosti státní podpory se společným trhem Komise musí vzít v úvahu všechny relevantní okolnosti včetně těch, které již byly zohledněny v předcházejícím rozhodnutí, a stejně tak i závazky, které toto dřívější rozhodnutí mohlo uložit členskému státu. Z toho vyplývá, že Komise je oprávněna vzít v úvahu za prvé kumulativní účinek staré [...] podpory a nové [...] podpory a za druhé skutečnost, že [stará] podpora, která byla prohlášena za protiprávní, [...] nebyla vrácena“<sup>(74)</sup>. Kontrolní úřad může při použití tohoto rozsudku a s cílem zamezit narušení hospodářské soutěže, které je v rozporu se společným zájmem, státu ESVO nařídit, aby pozastavil vyplacení nové slučitelné podpory podniku, který má k dispozici protiprávní a neslučitelnou podporu, na kterou se vztahuje předchozí rozhodnutí o navrácení, a to do doby, dokud se stát ESVO neujistí, že daný podnik nahradil starou protiprávní a neslučitelnou podporu.
74. V praxi bude Kontrolní úřad v předběžném šetření nové podpory vyžadovat závazek státu ESVO, že pozastaví vyplacení nové podpory každému příjemci, který dosud musí nahradit protiprávní a neslučitelnou podporu, na niž se vztahuje předchozí rozhodnutí o navrácení. Pokud se k tomu stát ESVO nezaváže a/nebo nebudou-li k dispozici jednoznačné údaje o dotčených opatřeních podpory<sup>(75)</sup>, což Kontrolnímu úřadu znemožní posoudit celkový dopad staré a nové podpory na hospodářskou soutěž, Kontrolní úřad vydá konečné podmíněčné rozhodnutí podle čl. 7 odst. 4 v části II protokolu 3, v němž se od státu ESVO požaduje pozastavení vyplacení nové podpory, dokud se neujistí, že dotčený příjemce nahradil starou a neslučitelnou podporu, včetně případných splatných úroků pro navrácení.

<sup>(71)</sup> V praxi se úhrada celkové výše podpory a úroků na zablokovaný účet může řídit zvláštní smlouvou, která byla podepsána bankou a příjemcem a v níž strany souhlasí s tím, že částka bude uvolněna ve prospěch jedné či druhé strany po skončení soudního sporu.

<sup>(72)</sup> Na rozdíl od zřízení zablokovaného účtu nelze bankovních záruk považovat za přiměřené prozatímní opatření, jelikož příjemce má stále k dispozici celou výši podpory.

<sup>(73)</sup> Věc C-224/01, *Köbler*, [2003], Sb. rozh. I-10239, odstavce 31–33; věc C-173/03, *Traghetti del Mediterraneo*, [2003], Sb. rozh. I-05177, odstavce 30–33.

<sup>(74)</sup> Věc T-244/93 a T-486/93, *TWD Deggendorf v. Komise*, [1995] Sb. rozh. II-2265, odstavec 56.

<sup>(75)</sup> Např. v případě protiprávních a neslučitelných režimů, kdy Kontrolnímu úřadu není známa výše podpory a příjemci.

75. Zásada z rozsudku ve věci *Deggendorf* byla mezitím začleněna do kapitoly Pokynů kontrolního úřadu pro státní podporu na záchranu a restrukturalizaci podniků v obtížích <sup>(76)</sup>, do rozhodnutí č. 195/04/KOL a do nařízení o blokových výjimkách, které byly začleněny do Dohody o EHP <sup>(77)</sup>. Kontrolní úřad hodlá začlenit tuto zásadu do všech budoucích pravidel a rozhodnutí týkajících se státní podpory.
5. ZÁVĚR
76. Zachování systému volné a nenarušené hospodářské soutěže je jedním ze základních pilířů Evropského hospodářského prostoru. Jako součást politiky hospodářské soutěže EHP je nezbytná kázeň při poskytování státní podpory, aby bylo zajištěno, že ve všech hospodářských odvětvích v Evropě jsou na vnitřním trhu zachovány rovné podmínky. Při plnění tohoto hlavního úkolu mají Kontrolní úřad a státy ESVO společnou odpovědnost za zajištění řádného vymáhání kázně při poskytování státní podpory, a zejména rozhodnutí o navrácení.
77. Vydáním této kapitoly chce Kontrolní úřad zvýšit povědomí o zásadách politiky navrácení podpory stanovených soudy Evropských společenství a soudu ESVO a objasnit postup Kontrolního úřadu týkající se politiky navrácení podpory. Kontrolní úřad se zavazuje dodržovat tyto připomenuté zásady a vyzývá státy ESVO, aby požádaly o radu, pokud se při provádění rozhodnutí o navrácení potýkají s obtížemi. Útvary Kontrolního úřadu jsou státům ESVO k dispozici, aby jim v případě potřeby poskytly další pokyny a pomoc.
78. Kontrolní úřad zase od států ESVO očekává, že budou dodržovat zásady politiky navrácení podpory. Pouze společným úsilím Kontrolního úřadu i států ESVO bude zajištěna kázeň při poskytování státní podpory a dosaženo požadovaného cíle, tj. zachování nenarušené hospodářské soutěže na vnitřním trhu.
- 

<sup>(76)</sup> Kapitola o státní podpoře na záchranu a restrukturalizaci podniků v obtížích byla přijata 1. prosince 2004.

<sup>(77)</sup> Nařízení Komise (ES) č. 1628/2006 ze dne 24. října 2006 o použití článků 87 a 88 Smlouvy na vnitrostátní regionální investiční podporu, Úř. věst. L 302, 1.11.2006, s. 29, jak je uvedeno v bodě 1i přílohy XV Dohody o EHP, Úř. věst. L 89, 29.3.2007, s. 33 a dodatek EHP č. 15, 29.3.2007, s. 26, které vstoupilo v platnost dne 9. prosince 2006 a nařízení Komise (ES) č. 800/2008 ze dne 6. srpna 2008, kterým se v souladu s články 87 a 88 Smlouvy o ES prohlašují určité kategorie podpory za slučitelné se společným trhem (obecné nařízení o blokových výjimkách), Úř. věst. L 214, 9.8.2008, s. 3, jak je uvedeno v bodě 1j přílohy XV Dohody o EHP, viz s. 1 tohoto Úř. věst., dodatek EHP č. 21, 14.4.2011, s. 1, které vstoupilo v platnost dne 8. listopadu 2008.

## PŘÍLOHA V

## STÁTNÍ PODPORA FILMOVÝCH A OSTATNÍCH AUDIOVIZUÁLNÍCH DĚL

## 1. ÚVOD

1. Audiovizuální díla, zejména filmová, hrají důležitou úlohu při formování evropské identity, jak z hlediska aspektů, které jsou společné pro celou Evropu, tak z hlediska kulturní rozmanitosti, která charakterizuje naše různé tradice, a naši historie. Představují důležitý prvek dobrého fungování našich demokracií, neboť významným způsobem ovlivňují společnost. Jsou také jádrem přeměn plynoucích z vývoje informační společnosti. Vývoj nových technologií nabízí nové možnosti podpory kultury a zachování kulturního dědictví a zvyšování vzájemného porozumění v celé Evropě.
2. Audiovizuální díla jsou jedinečná, neboť mají dvojí povahu. Jsou ekonomickými statky, které nabízejí významné příležitosti k vytváření bohatství a pracovních příležitostí. Jsou také kulturními statky, které jsou odrazem našich společností a zároveň je formují. Z tohoto důvodu nebyl vývoj tohoto odvětví nikdy přenechán výlučně působení tržních sil.
3. Mezi audiovizuálními díly zaujímají zvláštní místo filmová díla, a to jednak z důvodu vysokých výrobních nákladů a jednak pro jejich kulturní význam. Rozpočty na výrobu kinematografických filmů jsou mnohem vyšší než na jiná audiovizuální díla, často se jedná o mezinárodní koprodukce, a lze je využívat déle, neboť jsou vhodné pro všechny distribuční kanály, tedy kina, DVD a videokazety (prodej i půjčování), stahování z internetu a televize (platby za shlédnuté programy, placené televizní kanály, nekódované televizní vysílání). Filmová díla čelí silné neevropské konkurenci<sup>(1)</sup>.
4. V těchto pokynech jsou stanoveny zásady pro schvalování pravidel státních podpor v odvětví kinematografie a televizní produkce. Vycházejí z kapitoly 2 sdělení Evropské komise o některých právních aspektech kinematografických a dalších audiovizuálních děl<sup>(2)</sup>. V kapitole 2 se uvádí obecné zaměření Evropské komise, pokud jde o státní podpory v odvětví kinematografie.

## 2. OBECNÉ ZAMĚŘENÍ, POKUD JDE O STÁTNÍ PODPORY V ODVĚTVÍ KINEMATOGRAFIE

5. Kino a televize jsou dvě univerzální zábavní média, která celosvětově silně ovlivňují život mnoha lidí. Při současném stavu vývoje a z důvodu zvláštní povahy audiovizuální výroby v Evropském hospodářském prostoru producenti jen velmi složitě získávají předem potřebné finanční prostředky z komerčních zdrojů pro zahájení filmových prací. Za těchto okolností má podpora audiovizuální produkce ze strany států EHP klíčový význam pro zajištění toho, aby mohly ukázat svou domácí kulturu a tvořivost, a tím ukázat rozmanitost a bohatství evropské kultury.
6. V rámci pilíře Společenství byl Maastrichtskou smlouvou a začleněním kultury mezi politiky Společenství výslovně uvedené v Smlouvě o ES (viz článek 151 Smlouvy o ES) uznán zásadní význam, jaký má podpora kultury pro Evropskou unii a její členské státy. Zároveň byla ustanovením čl. 87 odst. 3 písm. d) Smlouvy o ES vytvořena nová zvláštní možnost udělit výjimku ze zásady neslučitelnosti podle čl. 87 odst. 1 Smlouvy o ES pro státní podpory poskytované členskými státy na podporu kultury.
7. Dohoda o EHP v článku 13 protokolu 31 rovněž uznává potřebu posilování kulturní spolupráce. Dohoda o EHP neobsahuje „kulturní výjimku“ jako čl. 87 odst. 3 písm. d) Smlouvy o ES. Kontrolní úřad se nicméně domnívá, že v souladu s dosavadní praxí<sup>(3)</sup> mohou být opatření podporující filmovou a televizní tvorbu schválena z kulturních důvodů na základě čl. 61 odst. 3 písm. c) Dohody o EHP. Ve svém posouzení Kontrolní úřad uplatní stejná kritéria, jaká používá Evropská komise pro účely čl. 87 odst. 3 písm. d) Smlouvy o ES.
8. Státy EHP podporují audiovizuální tvorbu filmů a televizních programů celou řadou opatření. Tato podpora je zaměřena především na fázi vývoje a výroby filmu a má většinou formu dotací nebo vratných záloh. Smyslem těchto opatření jsou jak kulturní, tak hospodářské důvody. Tyto dotace mají v první řadě zajistit, aby se národní a regionální kultura a tvůrčí potenciál v zemi mohly rozvíjet v audiovizuálních médiích filmu a televize. Na druhé straně by mělo být odvětví stimulováno tak, aby byl umožněn jeho dynamický vývoj a konsolidace, přičemž je třeba vytvořit zdravé výrobní podniky a stálou síť odborníků s potřebnými schopnostmi a zkušenostmi.

<sup>(1)</sup> Evropská audiovizuální observatoř: v roce 2006 činil podíl amerických kinematografických filmů na trhu v Evropě 62,7 %.

<sup>(2)</sup> Sdělení Evropské komise Radě, Evropskému parlamentu, Hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů o některých právních aspektech kinematografických a dalších audiovizuálních děl (KOM(2001) 534 v konečném znění, Úř. věst. C 43, 16.2.2002, s. 6. dále jen „sdělení“). Platnost části sdělení týkající se státních podpor byla prodloužena v roce 2004 (KOM(2004) 171 v konečném znění, Úř. věst. C 123, 30.4.2004, s. 1) a v roce 2007, Úř. věst. C 134, 16.6.2007, s. 5. Evropská komise navrhla prodloužení platnosti sdělení do doby, kdy vstoupí v platnost nové pokyny, nebo nejpozději do 31. prosince 2012.

<sup>(3)</sup> Rozhodnutí č. 32/02/KOL ze dne 20. února 2002, č. 169/02/KOL ze dne 18. září 2002, č. 186/03 ze dne 29. října 2003, č. 179/05/KOL ze dne 15. července 2005 a rozhodnutí č. 342/06/KOL ze dne 14. listopadu 2006.

9. Tyto pokyny se netýkají použitelnosti článků 53 a 54 Dohody o EHP (protisoutěžní chování podniků) na audiovizuální odvětví (\*).

## 2.1. Slučitelnost režimů podpor pro filmovou a televizní tvorbu s Dohodou o EHP

10. Základní pravidla pro státní podpory jsou stanovena v rámci Dohody o EHP: Podle čl. 1 odst. 3 části I protokolu 3 Dohody o Kontrolním úřadu a Soudním dvoru musí státy ESVO<sup>(5)</sup> informovat Kontrolní úřad o každém záměru poskytnout nebo upravit podporu před jeho uskutečněním. Ustanovení čl. 61 odst. 1 Dohody o EHP zakazuje podpory poskytované státem nebo ze státních zdrojů, které narušují nebo mohou narušovat hospodářskou soutěž a obchod mezi státy ESVO. Kontrolní úřad však může určité státní podpory z tohoto zákazu vyjmout. Konkrétně v čl. 61 odst. 3 Dohody o EHP jsou uvedeny určité typy podpor, které může Kontrolní úřad z hlediska jejich účinku schválit. Jednou z těchto výjimek je čl. 61 odst. 3 písm. c) Dohody o EHP pro podpory určené k usnadnění rozvoje určitých hospodářských činností, pokud neovlivňují hospodářskou soutěž a podmínky obchodu v takové míře, jež by byla v rozporu se společným zájmem. Kontrolní úřad ve své rozhodovací praxi schválil na základě tohoto ustanovení a při zohlednění kritérií vypracovaných Evropskou komisí podporu televizní a filmové tvorby za účelem podpořit kulturu.

## 2.2. Hodnocení režimů podpor pro filmovou a televizní tvorbu

11. Při hodnocení režimů podpor filmové a televizní tvorby musí Kontrolní úřad ověřit:

- za prvé, zda režim podpory dodržuje zásadu „obecné zákonnosti“, tzn. Kontrolní úřad musí ověřit, zda režim neobsahuje ustanovení, která by byla v rozporu s jinými ustanoveními Dohody o EHP v jiných oblastech, než jsou státní podpory;
- za druhé, zda režim splňuje zvláštní kritéria slučitelnosti podpor stanovená Evropskou komisí ve sdělení a vysvětlená níže<sup>(6)</sup>.

Druhá podmínka se vztahuje zvláště na režimy podpor pro filmovou a televizní tvorbu, zatímco první je běžně ověřována u všech režimů podpor bez ohledu na odvětví.

### a) Dodržování zásady obecné zákonnosti

12. Kontrolní úřad musí ověřit, zda podmínky způsobilosti režimů státních podpor neobsahují ustanovení, která by byla v rozporu s ustanoveními Dohody o EHP v jiných oblastech, než jsou státní podpory. Musí mj. zajistit, aby byly dodrženy zásady zákazu diskriminace na základě státní příslušnosti, svobody usazování, volného pohybu zboží a volného pohybu služeb (články 4, 11, 13, 28, 31, 34 a 36 Dohody o EHP). Nemůže-li režim bez ustanovení, jež jsou v rozporu s těmito zásadami, splnit svůj účel, Kontrolní úřad dodrží tyto zásady při současném použití pravidel hospodářské soutěže.
13. V souladu s výše uvedenými zásadami nesmí režimy podpor např. poskytovat podporu výlučně státním příslušníkům; požadovat, aby příjemce měl status vnitrostátního podniku zřízeného podle vnitrostátního obchodního práva (podnik zřízený v jednom státu ESVO, který má v jiném státu ESVO pobočku nebo zastoupení, musí být způsobilý pro podporu; dále smí být splnění této podmínky požadováno až poté, co je podpora vyplacena); požadovat, aby zahraniční společnosti poskytující služby v rámci filmové tvorby zaměstnávaly své pracovníky v souladu s vnitrostátními pracovními normami.
14. Určité režimy podpor ve prospěch filmové a televizní tvorby jsou financovány z parafiskálních poplatků. Pokud takové režimy zvýhodňují výlučně národní producenty nebo ve větší míře než konkurenty v jiném státu EHP, jsou podle rozhodovací praxe Evropské komise a judikatury Evropského soudního dvora slučitelné s Dohodou o EHP pouze tehdy, když importované produkty nebudou zatíženy daněmi a domácí produkty nebudou při exportu zatíženy nižší sazbou daně.

### b) Zvláštní kritéria slučitelnosti státních podpor pro filmovou a televizní tvorbu

15. Zvláštní kritéria, na jejichž základě Evropská komise v současné době posuzuje státní podpory pro filmovou a televizní tvorbu podle kulturní výjimky z čl. 87 odst. 3 písm. d) Smlouvy o ES byla vypracována v rozhodnutí z června 1998, které se týkalo francouzského režimu automatické podpory filmové tvorby. Toto jsou zvláštní kritéria, která Kontrolní úřad uplatní ve svých analýzách obdobných případů podle čl. 61 odst. 3 písm. c) Dohody o EHP:

- (1) Podpora je určena na projekt v oblasti kultury. Každý stát ESVO musí zajistit, aby tvorba, na kterou je podpora poskytována, měla podle ověřitelných vnitrostátních kritérií kulturní obsah.

<sup>(4)</sup> Např. praktiky jako rezervace celých bloků (block booking) nebo hromadění práv by mohly být neslučitelné s Dohodou o EHP.

<sup>(5)</sup> Dále pojem „státy ESVO“ znamená Islandskou republiku, Lichtenštejnské knížectví a Norské království.

<sup>(6)</sup> Zvláštní kritéria slučitelnosti byla poprvé vypracována v rozhodnutí Evropské komise o francouzské automatické podpoře z roku 1998, rozhodnutí Komise N3/98.

- (2) Producent musí mít možnost vynaložit alespoň 20 % rozpočtu na film v jiných státech EHP, aniž by byl potrestán snížením podpory poskytnuté podle tohoto režimu. Jinými slovy Kontrolní úřad přijal jako kritérium způsobilosti územní vázanost v podobě výdajů až do výše 80 % rozpočtu produkce filmu nebo televizního díla, na které je podpora určena.
- (3) Intenzita podpory nesmí v zásadě přesáhnout 50 % rozpočtu na realizaci, aby byly stimulovány běžné obchodní iniciativy, které jsou součástí tržního hospodářství, a aby se předcházelo soutěži mezi státy EHP. Na náročné a nízkorozpočtové filmy se tento limit neuplatňuje. Kontrolní úřad se domnívá, že každý stát ESVO má právo sám definovat, který film je podle vnitrostátních parametrů náročný nebo nízkorozpočtový.
- (4) Dodatečné podpory na zvláštní činnosti spojené s tvorbou filmu (např. postprodukce) nejsou dovoleny, aby bylo zajištěno, že podpora má neutrální pobídkový účinek, a aby se tedy zabránilo uzavření/nalákání těchto zvláštních činností do státu ESVO, který podporu poskytuje.

V souvislosti s výše uvedenými kritérii je třeba ještě poznamenat:

16. Kontrolní úřad se domnívá, že by podpora měla plynout do celkového rozpočtu konkrétního filmového projektu a že by producent měl mít možnost volby, které položky rozpočtu vydá v jiných státech EHP. Podniky působící v odvětví filmové a televizní tvorby mohou využívat také jiné typy podpor poskytované v rámci vnitrostátních horizontálních režimů podpor schválených Kontrolním úřadem podle výjimek uvedených v čl. 63 odst. 3 písm. a) a c) Dohody o EHP (např. regionální podpory, podpory malým a středním podnikům, podpory na výzkum a vývoj, podpory na vzdělávání, podpory na zaměstnanost).
  17. Kontrolní úřad souhlasí s tím, že státy ESVO jako kritérium způsobilosti podpory požadují, aby určitá část rozpočtu na produkci filmu byla vydána na jejich území. To lze odůvodnit tím, že určitý stupeň územní vázanosti výdajů může být nezbytný k tomu, aby se zajistila trvalá přítomnost odborníků se schopnostmi a technickými zkušenostmi potřebnými ke kulturní tvorbě. Měla by však být omezena na minimum, které je nezbytné pro podporu kulturních cílů.
  18. Kromě toho se Kontrolní úřad ohledně zvláštní povahy filmové tvorby domnívá, že celkový rozpočet audiovizuální produkce představuje rizikový kapitál potřebný k jejímu vytvoření, a tudíž vychází z toho, že základem pro výpočet podpory je tento celkový rozpočet nezávisle na tom, z jakých jednotlivých položek výdajů je složen. Cílené poskytování podpory ve prospěch určitých jednotlivých položek filmového rozpočtu by mohlo vést k tomu, že by takové podpory způsobily vnitrostátní upřednostnění takových odvětví, která poskytují specifické podporované služby, což by nemuselo být slučitelné.
  19. Finanční prostředky poskytované přímo z programů ES, jako je např. MEDIA 2007, se pro účely dodržení maximální míry podpory 50 % nezapočítávají. Tato pomoc podporuje distribuci domácích filmů v zahraničí, a proto její účinky neposilují účinek vnitrostátních režimů podpor zaměřených na domácí tvorbu a distribuci.
  20. Zákonná povinnost investovat do audiovizuální produkce, kterou státy ESVO ukládají provozovatelům televizního vysílání, nepředstavuje státní podporu, pokud tyto investice přinášejí provozovatelům přiměřenou náhradu. Rozsah, v jakém lze tyto zákonné povinnosti považovat za státní podporu jako takovou, je třeba posoudit s ohledem na další vývoj judikatury Soudního dvora po vynesení rozsudku ze dne 13. března 2001 ve věci C-379/98 (PreussenElektra).
  21. Podle názoru Kontrolního úřadu nastolují výše uvedená kritéria rovnováhu mezi cíli kulturní tvorby, rozvojem audiovizuální produkce EHP a dodržováním pravidel EHP pro státní podporu.
-